

**T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKOTURİZM REHBERLİĞİ ANABİLİM DALI**

**EKOTURİZMİN TURİZM YÖNETİCİLERİ TARAFINDAN
ALGILANMASI: GİRESUN İLİ TURİZM YÖNETİCİLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA**

**PERCEPTION OF ECOTOURİSM BY TOURISM MANAGERS: A
RESEARCH ON TOURISM MANAGERS IN GİRESUN**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Melek TURAN**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Hakan AKYURT**

GİRESUN-2021

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 22/06/2021 tarihli 2021/23 nolu toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekoturizm Rehberliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Melek TURAN'ın "Ekoturizmin Turizm Yöneticileri Tarafından Algılanması: Giresun İli Turizm Yöneticileri Üzerine Bir Araştırma " başlıklı tezini incelemiş olup aday 01/07/2021 tarihinde, saat 13:30'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Doç. Dr. Hakan AKYURT	
Üye	Doç.Dr. Yeliz PEKERŞEN	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Eray TURPÇU	

ONAY

...../...../2021

Prof. Dr. Güven ÖZDEN
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Ekoturizmin Turizm Yöneticileri Tarafından Algılanması: Giresun İli Turizm Yöneticileri Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

01/07/2021

Melek TURAN

ÖNSÖZ

Lisansüstü eğitimimde bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösteren, akademik hayatta kendime örnek aldığım ve bu tezim oluşmasında emeği çok büyük olan kıymetli hocam ve danışmanım Sayın Doç. Dr. Hakan AKYURT'a teşekkürü bir borç bilirim.

Eğitim hayatımın boyunca bana her türlü destek ve imkânı sunan, her zaman yanımda olan annem ve babam teşekkürü borç bilirim. Yüksek lisans eğitimi yapmam konusunda beni cesaretlendiren, her zaman yanımda olan, destek ve ilgiyle beni motive eden eşim Öğr. Gör. Merdan Törehan TURAN'a, yüksek lisans mülakat sürecinden bugüne kadar anne karnından itibaren benimle olan biricik oğlum Araz Tuğhan'a ve varlıklarına şükrettiğim sıcacık aileme sonsuz teşekkür ederim

ÖZET

Değişen hayat koşulları insanların hem yaşam biçimlerine hem de turizm davranışlarına yansımaktadır. Turizmin çeşitlendirilmesi turizm yöneticilerinin de yönlendirmesiyle daha uzun dönemlerde daha geniş coğrafyalarda her geçen gün genişlemektedir. Bu doğrultuda son yıllarda yaşanan çevre olaylarına tepkisel olarak gelişen hassasiyet, ardından ortaya çıkan salgın hastalıklar, insanların turizm tercihlerini doğaya faydalı olmak ve kalabalıktan uzaklaşma arzusu ile sürdürülebilir turizm faaliyetlerine yöneltmiştir. Bu turizm çeşitlerinden son zamanlarda en çok tercih edilenlerinden biri de ekoturizm faaliyetleri olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışma, ekoturizm faaliyetleri bakımından Türkiye'nin önemli bir bölgesi olan Karadeniz bölgesinde hızla yükselen ekoturizm alanları ve ekoturistlerin tercih noktalarından Giresun ilinde turizm yöneticilerinin ekoturizm algılarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışma evrenini Giresun ilinin ekoturizm potansiyeli doğrultusunda ilde faaliyet gösteren turizm kuruluşlarındaki turizm yöneticileri oluşturmaktadır. Çalışmada evreni temsil edecek kitlenin alanında uzman yöneticiler olması, araştırma yönteminin çok kriterli karar verme yöntemlerinden Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) olarak seçilmesini gerekli kılmaktadır. Bu doğrultuda araştırmada örneklem olarak 10 turizm yöneticisinin görüşlerinden faydalanılmıştır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ekoturizm kavramı, önemi, gelişimi, etkileri ve türleri açıklanmış, Dünya'da ve Türkiye'de ortaya konulan ekoturizm uygulamaları ile alan yazında yer alan uygulamalar ele alınmıştır. İkinci bölümde, Doğu Karadeniz bölgesinin turizm alanları, Giresun ili ekoturizm potansiyeli, Giresun ili mevcut ekoturizm çeşitleri ve bölgeye olan etkileri, turizm işletmelerinde ekoturizm, Giresun ili ekoturizm verileri ile ekoturizme etki eden faktörler ve benzer ekoturizm çalışmalarına değinilmiştir. Son bölümde ise, çalışmanın yöntemine ilişkin temel bilgiler verilmiş ve veri, analiz, bulgular ortaya konularak sonuç ve öneriler belirtilmiştir.

Çalışmada kullanılan Analitik Hiyerarşi Prosesi (AHP) önceden belirtilmiş olan kriterlerin ikili karşılaştırma matrisi oluşturularak geometrik ortalamaları alınarak karar matrisleri ortaya koyulmuştur. Çalışmada turizm yöneticilerinin ekoturizm algısında etkili olan sekiz kriter üzerinden daha önceden yapılmış ve

güvenilirliği test edilmiş anketlerden faydalanılarak oluşturulan sorularla toplanan veriler değerlendirmeye alınmıştır.

Çalışmanın sonucunda, katılımcıların yarıya yakınının on yıldan fazla turizm alanında yöneticilik tecrübesine sahip olması ve üçte birlik kısmının turizm alanında işletme sahibi olan yöneticilerden oluşması verilerin önemini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda, ekoturizm destinasyonlarında gerçekleştirilen turizm faaliyetlerini etkileyen kriterlerin seçimine yönelik öncelik sıralaması en önem verilenden az önem verilene doğru sırasıyla güvenlik, ulaşım, fiyat, iklim, yayla turizmi, konaklama evleri, doğal şartlar olarak ortaya çıkmaktadır. Sağlıklı ve sürdürülebilir bir ekoturizm faaliyetinin gerçekleşmesi için güvenlik olmazsa olmaz kriter olarak ortaya çıkarken, Giresun ili ekoturizm faaliyetine katılacak olan ekoturistlerin turizm yöneticilerine göre, doğal şartları kabullenerek geldiği ve bu yüzden doğal şartların kriterler arasında çok etkili olmadığı ortaya koyulmuştur.

Anahtar kelimeler: Giresun, Ekoturizm, Analitik Hiyerarşi Yöntemi

ABSTRACT

Changing living conditions are reflected in people's lifestyles and tourism behaviors. The diversification of tourism is expanding day by day in wider geographies and in longer periods, with the guidance of tourism managers. In this direction, the sensitivity that has developed as a reaction to environmental events in recent years, and the epidemics that followed, have directed people's tourism preferences to sustainable tourism activities with the desire to be beneficial to nature and get away from the crowd. One of the most preferred types of tourism in recent times has emerged as ecotourism activities.

This study has apparently been derived from ecotourism views. His work increases the ecotourism potential of Giresun province. The fact that the population representing the universe in the method is larger than the area necessitates the method as the Analytical Hierarchy Process (AHP), which is a multi- criteria decision-making method. As a sample suitable for this situation, the views of 10 tourism managers were used.

The study consists of three parts. In the first chapter, the concept of ecotourism, its importance, development, effects and types are explained, ecotourism practices in the world and in Turkey and the practices in the literature are discussed. In the second part, the tourism areas of the Eastern Black Sea region, the ecotourism potential of Giresun province, the existing ecotourism types in Giresun province and their effects on the region, ecotourism in tourism enterprises, ecotourism data of Giresun province, the factors affecting ecotourism and similar ecotourism studies are mentioned. In the last section, basic information about the method of the study is given and data, analysis, findings are presented and results and suggestions are stated.

The Analytical Hierarchy Process (AHP) used in the study, the pairwise comparison matrix of the previously specified criteria was created and the geometric averages were taken, and the decision matrices were revealed. In the study, the data collected with the questions created by using the previously conducted and tested

reliability questionnaires on the eight criteria that are effective in the ecotourism perception of tourism managers were evaluated.

As a result of the study, the fact that almost half of the participants have more than ten years of management experience in the field of tourism and that a third of them are managers who own businesses in the field of tourism, reveals the importance of the data. In line with these results, the order of priority for the selection of the criteria affecting the tourism activities in ecotourism destinations emerges as safety, transportation, price, climate, highland tourism, accommodation houses, natural conditions, from the most important to the least important. While safety emerges as an indispensable criterion for the realization of a healthy and sustainable ecotourism activity, it has been revealed that ecotourists who will participate in ecotourism activities in Giresun province, according to tourism managers, come by accepting natural conditions and therefore natural conditions are not very effective among the criteria.

Keywords: Giresun, Ecotourism, Analytic Hierarchical Process

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI	II
YEMİN METNİ	III
ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR	IX
TABLO LİSTESİ.....	X
ŞEKİL LİSTESİ.....	XI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. EKOTURİZM KAVRAMI	4
1.2. EKOTURİZMİN ÖNEMİ	8
1.3. EKOTURİZMİN GELİŞİMİ	10
1.4. EKOTURİZM ETKİLERİ	12
1.4.1. Ekoturizm Ekonomik Etkileri	13
1.4.2. Ekoturizm Çevresel Etkileri	15
1.4.3. Ekoturizmin Sosyo-Kültürel Etkileri.....	17
1.5. EKOTURİZM TÜRLERİ.....	19
1.5.1. Yayla Turizmi	20
1.5.2. Akarsu Turizmi.....	20
1.5.3. Macera Turizmi	20
1.5.4. Tarım ve Çiftlik Turizmi.....	21
1.5.5. Dağ-Doğa Yürüyüşü Turizmi	22
1.5.6. Botanik Turizmi.....	23

1.5.7. Mağara Turizmi.....	24
1.5.8. Bisiklet Turizmi.....	25
1.6. DÜNYA'DA EKOTURİZM UYGULAMALARI	25
1.7. TÜRKİYE'DE EKOTURİZM UYGULAMALARI	27

İKİNCİ BÖLÜM

2. GİRESUN İLİ EKOTURİZMİ

2.1. DOĞU KARADENİZ TURİZM ALANLARI	29
2.1.1. Trabzon Ekoturizm Alanları.....	30
2.1.2. Rize Ekoturizm alanları.....	33
2.1.3. Ordu Ekoturizm Alanları	40
2.1.4. Artvin Ekoturizm Alanları	42
2.2. GİRESUN İLİ EKOTURİZM POTANSİYELİ.....	47
2.2.1. Ekonomik Durumu	51
2.2.2. Sosyal Yapı	53
2.2.3. Tarihi ve Kültürel Kaynaklar.....	54
2.3. GİRESUN İLİ MEVCUT EKOTURİZM ÇEŞİTLERİ.....	58
2.4. GİRESUN İLİ POTANSİYEL EKOTURİZM ÇEŞİTLERİ	65
2.5. GİRESUN İLİ EKOTURİZMİN BÖLGEYE OLAN ETKİLERİ.....	66
2.6. GİRESUN İLİ EKOTURİZM VERİLERİ.....	67
2.7. GİRESUN İLİ EKOTURİZMİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER	68
2.8. BENZER EKOTURİZM ÇALIŞMALARI.....	68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ALAN ARAŞTIRMASI VE BULGULAR.....	70
3.1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	70
3.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	70
3.1.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	71

3.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	71
3.1.4. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliliği.....	71
3.1.5. Araştırmada Veri Toplama Yöntemi.....	72
3.1.6. Verilerin Analizi.....	72
3.1.6.1. Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP)	72
3.1.7. Araştırmanın Bulguları.....	76
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	80
KAYNAKÇA	86
EKLER.....	113
ÖZGEÇMİŞ.....	116

KISALTMALAR

AHP	:	Analitik hiyerarşı süreci
AHP	:	Analitik hiyerarşı yöntemi
DKMP	:	Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü
IUCN	:	Dünya Koruma Birliğı
STK	:	Sivil Toplum Kuruluşları
TIES	:	Uluslararası Ekoturizm Topluluğı
TUİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
UNEP	:	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
WTO	:	Dünya Ticaret Örgütü

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Rize ilinin trekking güzergahları).....	39
Tablo 2. Giresun'da Bulunan Önemli Dağlar-Tepeler ve Yükseltileri.....	48
Tablo 3. Giresun İlindeki Doğal Göller.....	50
Tablo 4. Yıllara Göre Giresun Nüfus Dağılımı.....	54
Tablo 5. Giresun İlinde Konaklama Yapan Turist Sayısı.....	68
Tablo 6. AHP ölçeği temel kriterler tablosu.....	72
Tablo 7. Rastgele değer indeksi (R.İ)	76
Tablo 8. Demografik özelliklere ilişkin frekans dağılımı.....	76
Tablo 9. İkili karşılaştırmalar matrisi	78
Tablo 10. Kriterlere göre ağırlıkların belirlenmesi.....	78
Tablo 11. AHP ölçeği temel kriterlerin önem derecesi sıralaması.....	79

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Dünya’da ekoturizm yapılan alanlar.....	26
Şekil 2. Giresun il haritası.....	48
Şekil 3. Kuzalan Tabiat Parkı ve Mavi Göl.....	62
Şekil 4. AHP’de kullanılan temel hiyerarşik yapı	73

GİRİŞ

Modern anlamda kişilerin yaşam standartlarının değişmesi, çalışma koşullarında yaşanan gelişmelerle birlikte hız kazanmıştır. Rönesans dönemi ve takiben gerçekleşen Fransız İhtilali ile başlayan bu değişim II. Dünya Savaşı sonrasında ücretli çalışanların hayatına giren yıllık izin kavramıyla belirgin hale gelmiştir. Bu dönemlerde ortaya çıkan hızlı sanayileşme ve kentte yaşam mecburiyetinin getirdiği sürekli hareketlilik, gürültü ve dinlenememe kişilerin yaşamlarını olumsuz etkilemeye başlamıştır. Hızlı bir şekilde gerçekleşen kent yaşamı ve bu ani geçişin getirdiği adaptasyon sorunları insanların dinlenme ve tatil anlayışlarını da yeniden planlamasına neden olmuştur. Kısa süreli deniz-kum-güneş tatilleri de kitlelerle yapıldığından sakinlik arayışında olan kişilerin beklentilerini alternatif dinlence alanları arayışına yönlendirmiştir. Kentleşmenin sıkıntıları içerisinde yaşamını sürdürme mecburiyeti insanları doğal yaşama ve ekolojik çevreye daha duyarlı olmaya yönlendirmiş ve sürdürülebilir yaşam alanlarının önemi daha da artmaya başlamıştır.

Ekoturizm destinasyonlarının çevre bilincine hâkim, doğal yaşama yüksek saygı, tarihi dokuyu koruyan yapısı ve özellikle kitlelerden uzak yapılması sürdürülebilirliği ön plana çıkarmaktadır. Son dönemlerde yaşanan salgın hastalık yönetiminin tüm dünyada sosyal mesafeli ve kitle hareketlerinden uzak yaşam gerekliliği önerisi ekoturizmin önemini daha da ortaya çıkarmıştır. Diğer taraftan salgın sürecinde tüm dünyada özellikle sanayi alanında yaşamın yavaşlaması, kirlilik oluşturacak eylemlerin kısmen duraksaması doğaya bir fırsat vermiştir. İnsanların sınırlı yaşam alanlarına uzun süre mecbur olması ve akabinde kitle hareketlerine temkinli yaklaşım da ekoturizmin önemini artırmaktadır.

Diğer taraftan son dönemlerde denizlerde meydana gelen kirlilik ve bunlarla mücadele kapsamında da insanların daha çok yüz yüze geldiği doğal tahribat, bilinçli turistik faaliyetler kapsamında yaşamını sürdürme, çevreye ve kültürel değerlere daha hassas davranma konusunda kişilerin dikkatini çekmektedir. Yeşil ve doğa temelli yumuşak turizm olarak ta bilinen ekoturizme ilginin artmasına neden olmuştur.

Ekoturizm yaklaşık son elli yıldır dünyada turizm anlayışı bakımından yer edinmeye başlamıştır. Türkiye'nin ekoturizm potansiyeli bakımından zengin coğrafi özelliklere sahip olması ekoloji temelli bu anlayışın çabuk benimsenmesinde rol oynamıştır. Endemik türler açısından geniş çeşitliliğe sahip olan Türkiye, bu bakımdan da ekoturizm faaliyetlerinde ilgi çekmektedir. Ekoturizm bir bölgede yapılabilmesi için hem ekolojik dengeye hem kültürel yapıya hem de yerel halka katkı sağlaması önemlidir. Yerel halkın yaklaşımı söz konusu ekoturizm faaliyetlerine olumlu olursa gelişimi de olumlu etkilenecektir. Ancak aksi bir durumda yerel halkın olumsuz algısı ekoturizmin gelişimine söz konusu bölgede olumsuz olarak etki edebilecektir.

Ekoturizm faaliyetlerinin bir bölgede gelişimi ve sürekliliği söz konusu bölgeye gelecek ekoturistlerin bu faaliyetlerinde muhatap olacağı turizm profesyonellerinin de algısına göre değişiklik gösterecektir. Özellikle turizm yöneticileri tarafından ekoturizm algılaması bu anlamda son derece önem arz etmektedir.

Bu çalışma ile ekoturizm açısından Türkiye'de önemli bir yere sahip olan Karadeniz bölgesinde Giresun ilindeki turizm yöneticilerinin ekoturizm algılarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Çalışma ile, ilin turizm potansiyeli içerisinde faaliyet gösteren turizm kuruluşlarındaki deneyimli yöneticilerle yapılarak yönteminin çok kriterli karar verme yöntemlerinden Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) ile spesifik görüşler derlenmek suretiyle turizm yöneticilerinin algıları ölçülmeye çalışılmıştır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kavramsal açıdan ekoturizm detaylı bir şekilde ele alınmış ve ekoturizmin önemi, gelişimi, ekonomik etkileri, çevresel etkileri ile sosyo-kültürel etkileri genişlemesine açıklanmaya çalışılmıştır. Aynı bölümde ekoturizmin çeşitlerinden yayla turizmi, akarsu turizmi, macera turizmi, tarım-çiftlik turizmi, dağ-doğa yürüyüşü turizmi, botanik turizmi ve bisiklet turizmi hakkında bilgi verilerek ekoturizm içerisindeki önemlerinden bahsedilmiştir. Bu bölümün son kısmında Dünya'da ekoturizm uygulamaları, Türkiye'de ki uygulamalar ve gelişim süreçleri ele alınmıştır.

İkinci bölümde çalışmanın yapılmış olduğu Karadeniz Bölgesine dair bilgilere değinilerek bölgede çalışmanın yapıldığı Giresun ili haricindeki Trabzon,

Ordu, Rize ve Artvin illerinin turizm alanları incelenmiştir. Devamında bu alanların Giresun ili ile karşılaştırılması yapılarak Giresun ili ekoturizm potansiyeli ortaya konulmuştur. Giresun ili mevcut ekoturizm çeşitleri, potansiyeli ile ekoturizmin bu bölgeye etkileri ele alınmıştır. Giresun ili ekoturizm verileri detaylıca ortaya konularak bu bölgede ekoturizme etki eden faktörler söz konusu verilerle değerlendirilmiştir. Bu bölüm ekoturizm ile ilgili benzer çalışmaların incelenmesiyle tamamlanmıştır.

Çalışmanın son bölümü olan üçüncü bölümde araştırma metodolojisi ortaya konulmuştur. Araştırmanın önemini oluşturan Analitik Hiyerarşi Yöntemi bu bölümde anlatılarak veriler bu doğrultuda toplanmış ve analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları ve bu bulgular ışığında ortaya konulan sonuç öneri ve tavsiyelerle çalışma neticelendirilmiştir.

Ekoturizmin turizm yöneticileri tarafından doğru algılanması bu kapsamda hareket edecek olan ekoturistlerin olumlu yönlendirilmesine doğrudan neden olabilen bir durumdur. Turizm yöneticilerinin uygun yönlendirme ve yaklaşımda bulunduğu ekoturistler, ekoturizmin amacına uygun olarak sosyo-kültürel, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirliğe hassas davranarak hem ekolojinin korunması hem de yerel halkın fayda sağlamasına özen göstereceklerdir. Bu doğrultuda turizm yöneticilerinin ekoturistleri, ekolojik dengeyi ve yerel halkı doğrudan etkileyebilen, ekoturizm faaliyetlerinin yönünü tayin etmesine neden olabilen ekoturizm algıları bu çalışmada ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Ekoturizm Kavramı

Turizm endüstrisinin eşsiz bir alt kümesi olan ekoturizm, turizm yoluyla doğal sistemlerin geliştirilmesi veya sürdürülmesine odaklanmıştır. Ekoturizm farklı insanlar için farklı duygular ifade eder. Bazıları için doğa temelli, maceralı, yumuşak maceralı ve kültürel turizmi kapsayan genel bir terimdir. Ekoturizm terimi, 1983 yılında Meksikalı bir çevreci olan “Hector Ceballos Lascurain” tarafından ortaya atılmış ve başlangıçta eğitimin vurgulandığı, nispeten bozulmamış alanlara doğaya dayalı seyahatler olarak tanımlanmıştır (Farrell and Runyan, 2001; Bhattacharya vd., 2011).

Kaynaklarda bazen birbirine benzeyen bazen de farklı şekilde ifade edilen ekoturizm; yeşil turizm adı ile de adlandırılabilen, ekolojik bir turizm hareketidir (Turoğlu ve Özdemir, 2005, 100). Ana amacı, doğa, doğa manzaraları ve doğadaki mevcut güncel canlı çeşitliliğini yakından keşfetmek ve bu unsurlar ile ilgili bilgilenme sağlamaktır. Ekoturizm, doğayı var olan durumu ile koruma, hassas olan ekosistemin mevcudiyetini koruma, yörede yaşayan insanlara farklı fırsatlar yaratma, insanların ekolojik ve kültürel hassasiyetlerini kuvvetlendirme (Honey, 1999) şeklinde de tanımlanmaktadır

Ekoturizm, doğal temelli bir turizm biçimi şeklinde dile getirilmekle birlikte 1990 yılından beri STK'lar, gelişim uzmanları ve akademisyenler tarafından sürdürülebilir bir kalkınma aracı olarak formüle edilmiştir. 1991 yılında Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (TIES) “Ekoturizmi, çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını sürdüren doğal alanlara seyahat etmekten sorumlu seyahat” olarak ifade etmektedir.

1996 yılında IUCN (şimdi Dünya Koruma Birliği olarak adlandırılmaktadır) ekoturizmi “Doğayı korumayı teşvik eden, doğa ve kültürel özelliklerin tadını çıkarmak ve değerlendirmek için çevreye karşı yapılan sorumlu seyahatler olarak tanımlamaktadır (Wood, 2002, 9).

Bir başka tanımda ise, ekoturizm; “Türlerin ve habitatların korunmasına doğrudan katkı sağlamak ve dolaylı olarak yerel halkın yaban hayatı miras alanlarını

bir gelir kaynağı olarak değerlemesi ve koruması için, yerel topluluğa yeterli gelir sağlayarak katkıda bulunan düşük etkili doğa turizmi” olarak belirtilmektedir (Goodwin, 1996, 288).

Ekoturizm sayesinde insanlar doğal ve kültürel zenginliklerin muhafaza edilmesi hususunda bilinçlenmekte, bundan dolayı dünya varlıkları arasında bağlantıyı daha net anlayabilmektedirler. Ekoturizm faaliyetlerinde yer alan kişilerin hem hizmet alan olsun hem de hizmet veren olsun belirli bir düzeyde eğitilmiş olmaları gerekmektedir. Üzerinde durulması gereken nokta hizmeti sunanların eğitimi hizmeti alanlara göre daha önemli olduğudur. Doğal çekiciliği fazla tahrip olmamış yerlerde yaşayan insanlar için çevreyle etkileşimleri bölgeye özel bir planlama ve programlama ile düzenlenmelidir. Böylece doğal yapının temel unsuru olan insanın incinmeden bölgesel kalkınmaya katkısı olabilir. Yöredeki kalkınma, mutlaka doğal ve kültürel varlıkları koruyarak gerçekleştirilmelidir. Bu düşünce ile bölgedeki tüm kesimlerin karşılanması mümkündür.

Turizmin temel hedefi sürdürülebilir bir gelişimin sağlanması olmalıdır. Bu durumun elde edilmesi ancak ekoturizm ilkelerinin sürdürülebilir bir şekilde uygulanması ile gerçekleşebilir. Maalesef ülkemizde turizm alanlarının planlanmasında eksiklikler bulunmaktadır. Ülkemizde turizmin doğal kaynaklara doğru yönelişi, doğal kaynakların da birçoğunun kırsal mecraların bulunması, kırsal mecralardaki arazi kullanımını değiştirmektedir. Bu yüzden kırsal mecraları çekicilik özelliğini yitirmemesi için, kısa süre içerisinde kırsal turizm faktörlerini içerisinde bulunduran ekoturizme yönelmesi gerekmektedir (Doğaner, 2001, 1).

1980'lerde ekoturizm terimi, dünyanın sürdürülebilir ve küresel ekolojik uygulamaları kabul etmesinin doğrudan bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Ceballos-Lascurain 1991 yılında ekoturizmi; “Bölgedeki manzaraların, otantik bitkilerin ve hayvanların yanı sıra mevcut kültürel tezahürleri incelemek, hayran olmak ve de tadını çıkarmak gibi nispeten rahatsız edici olmayan veya kirlenmemiş doğal alanlara seyahat etmek” şeklinde ifade etmektedir. Ekoturizmin popüleritesi arttıkça, tanımları ekoturizm sorumluluğu, çevre dostu destinasyon yönetimi ve yerel insan popülasyonlarının sürdürülebilir gelişimi ile ilgili fikirleri içerecek şekilde genişletilmiştir. Gelişmekte olan birçok ülke nadir ve tehdit altındaki türlerin

korunması ve ekonomik gelişmeye katkı sağlayarak sürdürülebilirliğini benimsemişlerdir.

Biyoçeşitliliğin korunması ve ekoturizm gelişimi arasındaki ilişki, birbirlerinin hedeflerini destekleyebildikleri için karşılıklı yarar sağlamaktadır. Koruma örgütleri; tarımın genişletilmesi, otantik bitki ve hayvanların sürdürülemez şekilde toplanması ve ekinleri, çiftlik hayvanlarını veya insanları tehdit eden vahşi yaşamı öldürmek gibi biyolojik çeşitliliğe yönelik yerel tehditleri azaltmak için çalışmalar yapmaktadır. Ekoturizm de öncelik çekici doğal manzaraların ve zengin bir flora ve faunanın korunmasıdır. Bu nedenle, doğanın korunmasını sağlamak, yıkıcı olumsuz etkilerden kurtulmak ve yöre halkının ekoturizmden para kazanmasına yardımcı olmak amacıyla, korunan alanlara yönelik olarak tehditleri azaltmak gerekmektedir (Imanishimwe vd., 2018, 2).

Ekoturizm uygulaması büyük ölçüde doğaya ve vahşi hayvanlara odaklanmıştır. Hızla kentleşen ve çevresel felaketlerle dolu bir dünyada, birçok insan ekoturizmi deneyimlemek istemektedir. Çünkü yerel çevrelere veya insanlara zarar vermeden vahşi hayvanlarla karşılaşma ihtimali bulunmaktadır. Aslında ekoturizmin korumaya odaklanması, (nesli tükenmekte olan) hayvan türlerinin korunmasında önemli bir unsur olduğu anlamına gelmektedir (Political Ecology Network, 2020).

Ekoturizm, turistlerin talebi doğrultusunda ele alındığında tanımlamalardan da anlaşıldığı gibi bilmek, görmek, yardımlaşmak, tabiata saygılı olmak, tabiatın değerini bilmek gibi değerleri amaçlamaktadır. Ekoturizmin ulusal ve uluslararası sermaye bağlamındaki hedefi rant elde etmektir. Ekoturizmin sektörünün varoluşu, tabiata ve tabiatın kullanacak insanlara bağlıdır (Erdoğan, 2013,111). Bu kavramlara ilave Wood (2002) ekoturizmi yedi amaç etrafında toplamıştır (Wood, 2002, 10).

- Biyo-çeşitliliğin korunmasına katkı sağlar,
- Yerel halkın refahını sürdürmesine katkı sağlar,
- Bir tecrübe deneyimi içerir,
- Turistler ve turizm endüstrisi konusunda sorumlu eylemleri içerir,
- Öncelikle küçük ölçekli işletmeler tarafından küçük gruplara teslim edilir,
- Yenilenemeyen kaynakların mümkün olan en düşük tüketimini gerektirir,

- Özellikle kırsal kesimdeki insanlar için yerel katılım, mülkiyet ve iş fırsatlarını vurgulamaktadır.

Ekoturizm, korumayı, toplulukları ve sürdürülebilir seyahati bir araya getirmektir. Bu nedenle, ekoturizm faaliyetlerini uygulayan, katılan ve pazarlayanlar aşağıdaki ekoturizm ilkelerini benimsemelidir (The International Ecotourism Society, 2020);

- Fiziki, toplumsal tutum ve eylemlerin, ruhsal açıdan etkilerinin minimuma indirilmesi
 - Çevresel ve kültürel değerlerin farkına vararak, saygının oluşturulması
 - Hem turistlerin hem de turistlerin ağırlayanların tecrübeler edinmiş olmaları
 - Bölgeleri korumak için finansal kaynaklar sağlanması
 - Kamu ve yerel yönetimlerle iş birliği içinde finansal kaynaklar oluşturulması
 - Turistlere ev sahipliği yapan ülkelerin politik, çevresel-sosyal iklimlerine duyarlılığı artırmada yardımcı olacak tecrübeler sunulması
 - Turistlere tesisler tasarlanmalı, inşası yapılarak işletilmeli
 - Bölge halkını anlayarak ortaklaşa çalışmalar yapılmalıdır

Günümüzde ekoturizm etkinliklerin gerçekleştirilmesinde uyulması gereken ilkeler çoğaltılarak literatürde aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Erdoğan, 2003, 115);

- Yöre halkını; ekonomik, finansal konularda teşvik etmek,
- Çevre ve sosyo-kültürel etkileri en az seviyeye indirmek,
- Bölgenin alt yapısının gelişmesini sağlamak,
- Bölgenin kültürel mirasına saygı göstermek,
- Bölgenin kalkınması için koruma alanlarına kaynak sağlamak,
- Yeni yatırımların yapılmasını sağlamak,
- Ekoturistleri bilgilendirmek,
- Ekoturistlerin sürdürülebilirlik konusunda eğitmektir.

Wallace ve Pierce (1996, 848-851), ekoturizmin temel ilkelerini 6 maddede incelemiştir;

1. Çevreye ve yerel halka olumsuz etkileri minimuma indirerek kullanılması gerektirmektedir.
2. Bölgenin doğal ve kültürel sisteminin anlayış ve farkındalığının ve turistlerin bu sistemleri gelecekte etkileyebilecek konularla ilgili katılımlarını sağlamaktır.
3. Bölgedeki yerel halkın bölge için alınacak kararlara katılımını en üst seviyeye çıkarmaktadır.
4. Yasal olarak korunan ve diğer doğal alanların dönüştürülmesine ve de yönetilmesine katkısı olmaktadır.
5. Gerçekleşmesi gereken turizm türünü ve miktarını belirleyen karar verme sürecine yerel halkın erken ve uzun vadeli katılımını en üst düzeye çıkarmaktır.
6. Geleneksel uygulamaları (tarım, balık avı, sosyal sistemler,) değiştirmek yerine devam ettirerek yerel halka ekonomik ve diğer faydalar sağlamaktır.
7. Yerel halka ve ekoturizm çalışanlarına doğal alanları kullanmaları ve ziyaret etmeleri ve diğer ziyaretçilerin görmeye geldiği çekicilikler hakkında daha fazla bilgi edinmeleri için özel fırsatlar sunmaktadır.

1.2. Ekoturizmin Önemi

Ekoturizm, yerel topluma daha sürdürülebilir bir alternatif geçim kaynağı sağlayarak toplumun gelişimine yardımcı olmaktadır. Ekoturizm amacı, biyolojik çeşitliliği koruyarak ve ziyaretçilere ekolojik bir deneyim sunmakta ve de ekonomik fayda elde etmek için kaynakların sürdürülebilir kullanımını sağlamaktır. Bununla birlikte, ekoturizmde amaçlara ulaşmak, çevresel ve ekolojik olarak sürdürülebilir ve ekonomik uygulanabilir olmalarına bağlıdır. Ekoturizm; yerel topluma ekonomik teşvikler sağladığı, bölgenin ekolojisinin ve biyolojik çeşitliliğinin korunması için yerel toplumu gönüllü hale getirmeye çalışmaktadır (Kiper, 2013, 774-775).

Ekoturizmin doğaya dayalı olarak gerçekleşmesi en temel özelliğidir. Doğaya dayalı olarak yapılan ekoturizm çeşidinin motivasyon unsurları zevk alma, doğa ile tekrar temasa geçme arzusu, günlük yaşamın baskılarından kaçmak, vahşi yaşamı

görmek ve trekking, kuş gözlemciliği, kanyon geçişi ve akarsu raftingi ve kano aktiviteleri gerçekleştirme isteğidir (Blamey, 2001, 7).

Ekoturizmin hem doğa turizminin hem de sürdürülebilir turizmin bir çeşidi olduğu düşünülmektedir (Akpınar ve Bulut, 2010, 1578). Ekoturizm anlayışını sürdürülebilmek için doğa dostu olmak gerekmektedir. Sürdürebilmeyi sağlamak için de ekoturizm bölgesindeki kaynakların uzun vadede korunabilmesi sağlanmalıdır (Akın, 2006, 49). Bu anlamda ekoturizm bölgelerarası dengesizliği azaltmada, ekonomik etkinliklerin artırılmasında, ekonomik geliri düşük olmasından kaynaklı göçlerin minimuma indirilmesinde, sosyal barış ve birlikteliğin oluşmasında, manevi zenginliği koruyabilmek için bölgedeki yerel paydaşlarla işbirliği içinde doğru kullanılması gerekmektedir (Bingöl ve Özgürel, 2015, 357). Yerel halkın ekoturizmin gelişmesine katılımının önemi aşağıdaki maddelerle ifade edilebilir;

- Doğal ve kültürel kaynaklar, geleneksel olarak yerel topluluk (yerel kaynak) tarafından kontrol edilir ve yönetilen ekoturizm gelişimi katkı sağlamaktadır,
- Yerel insanlar yerel sorumluluk sahibidir çünkü faaliyetleri doğrudan yaşamlarını etkileyecektir,
- Bölgeler arasındaki farklılıklar (yerel çeşitlilik), diğer bölgelerle aynı muameleyi görmemelidir çünkü potansiyel olarak farklı yönetim sistemlerine sahiptirler,
- Yerel halk bölgedeki var olan doğal kaynaklar için sahiplik hisseder, bu nedenle çevrenin korunmasına katılmak toplum içinde artan bir farkındalık olacaktır,
- Bölgedeki ekoturizmin geliştirilmesinde artan farkındalık ile yerel halk istihdam olanaklarına kavuşacak ve yaşam standartlarını iyileştirecektir (Siswanto ve Moeljadi, 2015, 189).

Alternatif turizm ürünü olan ekoturizmin çeşitlendirilmesi için yapılan çalışmaların, turizm endüstrilerinin karının artması için değil, doğal alanlardaki yaşamın sürdürülebilirliğinin sağlanması amacı için yapılması gerekmektedir. Bu durumun oluşması için yerel halk ile iç ve dış paydaşların birlikte planlama ve

koordinasyon yaparak uzun vadeli bir çalışma içinde olması önem arz etmektedir (Erdoğan, 2003, 106).

Ekoturizm, kitle turizminden farklı olarak, turizmi 2 aya yayarak, doğal çevreye verilen zararı minimuma indirmeye çalışmak dışında, uzun vadeli planlama yaparak ekonomik çıkarı ön planda tutmaya çalışmaktadır (Öztunalı ve Kayır, 1998, 304). Ekoturistler ile kitle turistleri arasındaki en önemli fark, ekoturistlerin temel amacının doğaya daha duyarlı olmasıdır (Erdoğan, 2003, 193). Turistlerin hem tatmin olması hem de turizm aktivitelerine katılmasında, bölgedeki yerel halkla iletişimleri önemlidir. Bu da, dürüst, güven verici ve etik kuralları kapsamında turistleri kandırmadan hizmet vermekle mümkündür. Bu bağlamda turizm ve turist odaklı etik davranış ilkelerine uygun davranmak gerekmektedir (Ceylan ve Somuncu, 2015, 156).

Ekoturizm planlarında, organize ekoturizm uygulamasını başlatmak ve geliştirmek ekonomik ve de ekolojik faaliyetleri çeşitlendirmek, ekoturizmin sağladığı ekonomik kazanımlar ile yerel halkın yaşam kalitesini artırmak, habitat korumasının katılımını artırmak, çevre bilincini geliştirmek, doğal, kültürel ve tarihi peyzaj değerlerinin korunması, gelecek nesillere aktarılması ve ekoturizm planlamasının sorumlu ve ilgili kuruluşların desteği ve de katılımı ile yaygınlaştırılması hedeflenmelidir. Ekoturizm faaliyetleri ve bunların yönetimi için kaynak oluşturan doğal ve kültürel unsurların iyi planlanması yerel halka önemli katkılar sağlayacaktır (Gültekin, 2011, 3429).

1.3. Ekoturizmin Gelişimi

Turizm dünyada en hızlı büyüme gösteren sektörler arasında yer almaktadır. Bu büyümeden olumsuz etkilenen doğal ve kültürel kaynaklardır. Bu kaynakların zarar gördüğü koşullarda turizmden bahsetmek söz konusu olamaz. Dolayısıyla turizm açısından sürdürülebilirlik kavramının büyük önemi vardır. Bir diğer ifadeyle; ev sahibi bölgenin doğal ve kültürel zenginliklerinin uzun süreli kullanımının sağlanması, ekolojik dengenin korunması gerekmektedir. Bu anlamda, doğal alanlara önem veren turizm türlerinin (yumuşak turizm, doğaya dayalı turizm, yeşil turizm, sorumlu turizm, özel ilgi turizmi, alternatif turizm vb) çeşitlenmesi uygun olacaktır.

Bu turizm çeşitlerinin ilk sırasında ise “ekoturizm” yer almaktadır (Demir ve Çevirgen, 2006, 99; Erdoğan, 2003,109) .

Literatürde ekoturizm teriminin geçmişi çok eski değildir. Ekoturizm kavramının çok fazla açıklaması bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar ekoturizm terimini 1965 yılında Meksikalı Ekolog N.D.Hetzer tarafından kullanıldığını açıklamaktadırlar. Hetzer ekoturizmi, esas olarak kuşlar ve vahşi yaşam, doğal yaşam alanları, resifler, mağaralar, fosil sahaları, arkeolojik alanlar, sulak alanlar ve nesli tükenmekte veya tükenme ile karşı karşıya olan türlerin alanları ile arkeolojik ve doğal temellere dayalı turizm olarak ifade etmektedir. 1978 yılınca Kenton Miller tarafından literatürde Latin Amerika’da milli park planlamasıyla ilgili bir araştırmada kullanılmıştır (Schiffman, 2011, 188). 1980'lerin başında literatürde ekoturizm terimini ilk kullanan Ceballos-Lascuráin kişi olmuştur. Hetzer 1965 yılında yaptığı çalışmada, ekoturizm ifadesini turistler ile çevre ve kültürler arasındaki ilişkiyi açıklarken kullanmıştır. Hetzer, sorumlu bir turizm için takip edilmesi gereken; “minimum çevresel etki, minimum ev sahibi kültürler üzerinde etki ve azami saygı, ev sahibi ülkenin tabanına maksimum ekonomik fayda; katılan turistlere maksimum rekreasyonel memnuniyet” olarak sıraladığı dört temel önerisi ekoturizmin ilkeleriyle uyushmaktadır. Hetzer'e göre, hükümetlerin memnuniyetsizliğinin ve toplumun kalkınmaya yönelik olumsuz yaklaşımına karşı ise ekoturizm kavramının geliştirilmesi gerekmektedir. Nelson (1994) ise; ekoturizm teriminin eskiden beri benimsendiğini belirtmiş, 1960'lı yılların sonları ve 1970'li yılların başlarında, araştırmacıların doğru kullanılmayan doğal kaynaklar ile ilgili çalışmaları örnek göstermiştir (Fennell, 2003, 30-31).

1980'lerin sonunda, dünyaca tanınanların ve sürdürülebilir uygulamalara ve küresel ekolojik uygulamalara tepkisinin doğrudan bir sonucu olarak ekoturizm ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda, turizmin çevre üzerindeki olumsuz etkileri (çevresel kaynakların sınırsız tüketimidir) en aza indirmek için artan farkındalıkla birlikte, turistlerin doğal temelli seçimleriyle ekoturizm tatillerin talebin artmasına katkıda bulunmuştur. Bu talep, tüketicilerin kitle turizminden daha bireysel ve zenginleştirici deneyimlere doğru kaydığına dair somut kanıtlarla da artmaktadır. Ek olarak, bu deneyimlerin tatiller sırasında doğal bileşen için genel bir araştırma ile ilişkili olduğu iddia edilmiştir (Diamantis and Ladkin, 199, 37).

İlk ekoturizm faaliyetleri; 1800'lerin başlarında Avrupalıların yaban hayatı safarileri için Afrika ve Hindistan'a seyahatler sonucunda gerçekleşmiştir. 1930'lu yılların sonunda Amerikan kuş turları, Ulusal Audubon Derneği'nin Florida'nın merkezine turlar organize edilmiştir. 1961 yılında Atlantik kuş turları Amerikan kuş gözlemciliği Avrupa gezileriyle gerçekleştirilmiştir. Ardından Güney Afrika, Belize ve Ruanda gibi ülkelerde bu gibi toplantılar düzenlenmektedir. “Afrika’da Milli Park ve Korunan Alanlarda Ekoturizm Semineri” adıyla Ruanda’da gerçekleşen seminer, korunan alanlarla ilgili ilk olma özelliğine sahiptir (Hvenegaar, 1996, 2; Erdoğan, 2004, 4).

1992 yılında Rio’da Janeiro’da gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansında (Rio Konferansı) dünyanın çevreye duyarlılığı sağlamak için sürdürülebilirlik kritik önem taşımaktadır. Sürdürülebilirlik sağlanması için; doğal çevreye bozmadan, bölgenin yerel halkın maddi manevi kültürünü bozmadan, bölgedeki doğal çevreyi ve yerel halkın turizm aktivitelerinden nasıl kazanç sağlayacaklarını ve nasıl sürdürülebilir bir destinasyon oluşturacaklarını ortaya koymaya çalışmıştır (Kuter ve Ünal, 2009, 147).

19-22 Mayıs 2002 tarihlerinde Kanada Quebec şehrinde UNEP tarafından Dünya Ekoturizm Zirvesi düzenlenmiştir (Erdoğan, 2003, 3). Zirveye 133 ülkeden 1.200 yakın delege ve turizm endüstrinin temsilcileri katılımıyla gerçekleştirilmiştir (International Institute for Sustainable Development, 2020). 2002 yılında Uluslararası Ekoturizm Yılı'nın belirlenmesi kararını takiben Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Uluslararası toplantıyı düzenlediler. Katılımcılar, ekoturizmin potansiyelinin artırılması ve bununla birlikte doğal ortamların bozulmaması için çevresel konulara dikkat çekmektedir. Az gelişmiş turizm bölgelerinde yoksulluğun azaltılması, sürdürülebilir turizmde hem çevreyi korumak hem iş imkanları sunmak, turistlerin çevre üzerinde etkilerini en aza indirmek için çözüm önerileri getirilmiştir (United Nations, 2020).

1.4. Ekoturizm Etkileri

Ekoturizmin turizm endüstrisinin en hızlı büyüyen sektördür. Ekoturizm terimi, 1960'ların sonlarına ve 1970'lerin başında kitle turizminden memnuniyetsizliğin bir sonucu olarak alternatif olarak ortaya çıkmıştır. Kitle turizmi,

genellikle belirli bir yeri ziyaret eden insanların sosyal ve ekolojik etkilerini görmezden gelen, kesinlikle kâr merkezli bir yaklaşımı desteklemektedir. Kitle turizminin sonucunda çevresel kirlilikler ortaya çıkmaktadır. Ekoturizmin; yerel topluluklar için faydalı olmak ve çevrenin korunması konuları üzerinde olumlu etkilere sahip olması gerektiği ile ilgili fikir birliğine varılmıştır (Brücher, 2015, 1).

Turizmde doğal kaynakların yoğun olduğu bölgelere ekonomik açıdan fayda sağlayarak bölge halkının kalkınması, bilinçli duruma gelmesi ve doğal çevre, sosyo-kültürel hayatın minimum derecede olumsuz etkilenmesi amaçlanmıştır (Yücel, 2002, 2). Ekoturizm bölgelerinin ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel etkileşim içinde bulunmaktadır. Sürdürülebilirliğin sağlanması için ekoturizmin de bulunduğu bölgede olumlu ve olumsuz etkilere yaratmaktadır. Ancak, ekosistemin korunması için gerekli çaba gösterildiği takdirde, ekoturizm bölge üzerinde minimum düzeyde olumsuz etki gösterecektir (Demir ve Çevirgen, 2006, 68).

İnsanların yeni yerleri görmek, yeni deneyimler elde etmek istemesi nedeniyle ekoturizme ilgi her geçen gün artmaktadır. Artan bu ilgi sonucunda ekoturizm kaynakları doğru kullanılmama sonucu zarar görmektedir. Ekoturizm faaliyetleri iyi planlanmadığında, çevre kirliliği ve kültürel kaynakların bozulmaması için ekoturizm bölgelerinin amacına uygun planlı şekilde kullanılması gerekmektedir (Erdoğan, 2003, 154).

1.4.1. Ekoturizm Ekonomik Etkileri

Turizm sektörü ulusal ekonomilere katkı sağlamaktadır. Ekonomik açıdan döviz girdisi sağlayarak dış borçların azaltılması ve istihdam olanaklarını sunmaktadır. Ekoturizm, teknoloji ve sanayiye ihtiyaç duyulmayan sektör olması sonucu yüksek maliyetler gerektirmeyen, istihdama olanak sağlayarak, ülke ekonomisinin yanı sıra yerel ve bölgesel ekonomiye de katkı sağlamaktadır (Yavuz, 2006, 162; Alpaslan ve Tutar, 2013, 48). Daha az gelişmiş ülkelerde ekonomik kalkınmayı teşvik eden bir mekanizma olarak görülmektedir (Ayotte, 2009, 23).

Ekoturizm doğal kaynakları korurken bölgede yaşayan yerel halka büyük oranda destek sağlamaktadır. Diğer bir ifadeyle, bölgede yaşayan insanların geçimlerini güçlendirmek için etkili bir araçtır. Ekoturizmin geliştirilmesi için, doğal

kaynakları koruyarak sürdürülebilirliği sağlanmalıdır. Wunder (2000), doğanın korunması için ekonomik teşviklerin vazgeçilmez olduğunu ifade etmiştir. Yerel halkın sürdürülebilir geçimi için ekonomik bir temel oluşturmadan, ekoturizmin amacına ulaşamaz. Bu nedenle ekoturizm, korunan alanlardaki ve bölgelerdeki yerlilere finansal faydalar sağlayarak biyoçeşitliliği korumak için bir strateji olarak geliştirilmiştir (Das, 2015, 3).

Ekoturizmin ekonomik olumlu etkileri şu şekilde sıralanabilir; (Gaul, 2003, 3-15; Tisdell, 2003, 86-91; Yücel, 2002, 3)

1. Ekoturistlerden sağlanan gelir ekoturizm bölgesine döviz girişi sağlar.
2. Bölgede yaşayan halk için istihdam olanakları ve kazanç sağlamaktadır.
3. Ekoturizm; rehberler, yöneticiler, araştırmacılar için de doğrudan istihdam olanağı ve kazanç sağlamaktadır.
4. Ulaştırma, iletişim, sağlık gibi bölgenin altyapı hizmetlerini geliştirir.
5. Ekoturizm bölgedeki yerel ürünlere olan talebi artırır.
6. Az gelişmiş bölgelerde kırsal kesimlerde ekoturizm yaratacağı yatırımlar ve iş imkânları bölgede yaşayan halk için büyük önem taşımaktadır.
7. Ekoturizm operasyonlarında doğrudan kazançlar ve park giriş ücretleri, yerel sanat ve el sanatları, restoranlar, oteller, barlar ve bu işlemlerden elde edilen vergilerden dolayı kazançlar sağlamaktadır.
8. Tarımın aktif olmadığı bölgelerde yerel ekonomiyi hareketlendirir.

Olumsuz Ekonomik Etkileri (Gaul, 2003, 3-15; Tisdell, 2003, 86-91; Kuter ve Ünal, 2009, 153)

- Bölgedeki fiyat artışı (Özellikle yoğun sezonlarda veya sık ziyaret edilen bölgelerde işletmeler tarafından kaynakların aşırı tüketilmesi sonucu arazi fiyatlarının artışına neden olmaktadır.)
- Ekoturizm mevsimlik olmadığı için yıl boyu daha düzenli istihdam ve gelir sağlayamamaktadır.
- Bölgedeki turizm tesislerinin kaynakları aşırı tüketmeleri, elektrik ve su gibi enerji kaynaklarının kesintilerine dahi yol açacak şekilde fiyat artışına sebep olabilir (Kuter ve Ünal, 2009, 153)
- Ekoturizm operatörleri yerel işverenlere adil ücret ödememektedir.

1.4.2. Ekoturizm Çevresel Etkileri

Ekoturizm faaliyetleri, olumlu etkiler üretmenin yanı sıra, doğal çevre üzerinde olumsuz etkileri de vardır. Kontrol edilmezse, çevre üzerindeki olumsuz etkiler çevre kirliliğine veya çevresel bozulmaya neden olabilmektedir. Çevresel bozulma, manzaraların yok edilmesini, bitki örtüsü topluluklarının yok edilmesini, vahşi yaşamı, mercan resiflerini ve çöp yığınlarının ortaya çıkmasını içermektedir. Olumsuz turizm yönetim planlarının, çevresel kapasiteye dikkat edilmemesinin yerel toplulukların ve turistlerin doğal çevrenin korunmasında bilgi ve de farkındalık eksikliğinin bir sonucu olarak başka olumsuz etkiler de ortaya çıkabilmektedir. Fiziksel, kimyasal ve biyolojik yönler üzerinde olumsuz sonuçlara neden olmaktadır. Aşırı fazla ziyaret sıklığı nedeniyle toprak erozyonu, doğal peyzajdaki değişiklikler nedeniyle bitki örtüsünün tahrip edilmesi, artan atık hacmi ve motorlu taşıtlardan kaynaklanan gürültü kirliliğine neden olmaktadır (Butarbutar ve Soemarno, 2013, 101).

Ekoturizm, çevre dostu amaca sahip olmasına rağmen doğru planlanarak yönetilmediği zaman zarar verme potansiyeline sahiptir. Doğal kaynakların ve kültürel değerlerin olduğu bölgelerde yapılabilecek en büyük tehdit olumsuz çevresel etkilerdir (Yücel, 2002, 4). Ekoturizmin gerçek amacı, doğal yaşam alanlarını korumak, bölge halkı için gelir yaratmak, çevresel eğitim, yerel ortaklıklar ve kapasite kullanım oranlarını düzenlemek ile birlikte turistlerin eğlenceli doğal deneyimler yaşamasını sağlamaktır. Bu işlevlerin her biri ekoturizmin genel başarısı için temeldir (Ross ve Wall, 1999, 125).

Ekoturizmin olumlu çevresel etkiler şunlardır (Butarbutar ve Soemarno, 2013, 102; Demir ve Çevirgen, 2006, 72; Kaypak, 2012, 12; Ross ve Wall, 1999, 129)

- Ekoturizm, turistlerin ve yerel halkın her bir ekosistem sorununu ve çevrenin korunmasıyla ilgili doğal çevre arasındaki sinerjizm oluşmaktadır (Butarbutar, Soemarno, 2013, 102).

- Yerel halk ekoturistlerin destinasyondaki kültürel değerlerin çekiciliklere olan ilgisini görmekte ve de kültürel mirasına sahip çıkmasını sağlamaktadır (Demir ve Çevirgen, 2006, 72).

- Yerel halkın kültürel değerlerinin ekoturistlere bir çekicilik olarak sunulması sonucu yerel halk ekoturistlerin verdiği değeri görerek kültürel mirasına sahip çıkmakta ve doğal alanların korunmasına yönelik bilinçli davranmaktadır (Kaypak, 2012, 12).

- Koruma alanlarını ziyaret eden ekoturistler memnun oldukları sürece belirlenen ücretlerini ödemeye daha istekli olurlar.

- Ekoturizmden sağlanan gelirle koruma alanlarına finansman sağlayarak kaynak oluşturulur. (Ross ve Wall, 1999, 129)

Ekoturizmin çevresel olumsuz etkiler şunlardır (Butarbutar ve Soemarno, 2013, 103-102; Tisdell, 1996, 14; Salam vd, 2000; 63)

- Yanlış arazi kullanımı sonucunda doğru olmayan turizm tesislerinin konumu ve arazi kullanımı çevreyi olumsuz etkilemektedir.

- Yeni tesis inşa edilmesi; bölgedeki restorasyon çalışmasının uygun yapılmaması, mimari stillerin değiştirilmesi, manzarayı ve şehir silüetini değiştirmektedir

- Aşırı ziyaretçi yoğunluğu sonucunda turizm faaliyetlerini destekleyen su ve elektrik gibi altyapının yeterli olmaması bölgeye zarar vermektedir.

- Turistler tarafından çöplerin atılması, yaban hayatına ve çevreye zarar verebilecek etkilerdir.

- Turistlerin hareketi doğal peyzajlara ve bitkilere fiziksel zarar verir ve yaban hayatının üremesi ve faaliyetleri üzerinde olumsuz etkiler yaratır.

- Sanayi, madencilik ve tarımsal büyümeden kaynaklı çevre kirliliğinin doğal alanlar üzerinde olumsuz zarar vermektedir.

- Doğal alanların su yolları vahşi yaşamın zarar görmesine neden olabilir; asit yağmuru gelişebilir, böylece flora bileşimini ve daha sonra fauna popülasyonlarını değiştirebilir ve tarımdan kaynaklanan pestisitler, doğrudan veya dolaylı olarak yaban hayatına zarar verebilir.

- Yabani hayvanlar ve bitkilerin zarar göreceği şekilde turistlerin bilinçsiz davranışları sonucu ortaya çıkan yangınlar olabilmektedir.

1.4.3. Ekoturizmin Sosyo-Kültürel Etkileri

Ekoturizmin diğer etkileri ise sosyo-kültürel çevre üzerinde görülmektedir. Sosyo-kültürel etkiler “turizmin değer sistemlerindeki değişikliklere, bireyin davranışına, geleneksel törenlere ve toplum organizasyonuna katkıda bulunduğu yollar” olarak tanımlanmaktadır. Ekoturizmin olumlu sosyo-kültürel etkileri, geleneklerin ve değerlerin güçlendirilmesi, etkili toplum hizmetleri, artan gönüllülük, gelişmiş bölgesel kimlik ve toplum katılımıdır. Ekoturizmin sosyo-kültürel faydaları ise uyum, fikir alışverişi ve bir destinasyonun kültürü hakkında artan hakkında bilgi ve de birikimleri artırmaktır. Ekoturizm de en büyük üç fayda; artan koruma bilinci, ekosistem hizmetlerinin sağlanması ve kültürel kimliğin korunmasıdır (Boadi ve diğerleri, 2017, 117).

Turizm sektöründe yerel halk ve turistlerin etkileşimleri sırasında birbirilerinin düşünce ve de davranışlarından etkilenmektedir. Bu durum sonucunda sosyo-kültürel etkiler ortaya çıkmaktadır. Ekoturizm faaliyetlerinin gerçekleşmesi sırasında bölgedeki yerel halk bu faaliyetin içerisinde yer almak istiyor mu yoksa istemiyor mu bunun belirlenmesi gerekmektedir. Eğer yer almak istiyorsa nasıl, ne şekilde yer almak istedikleri konuları üzerinde durulması önem arz etmektedir. Ekoturizmin sosyal etkileri bu sorularının cevaplanması ile netlik kazanacaktır (Özkök ve Çoban, 2009, 596).

Ekoturizmin ortaya çıkardığı sosyo-kültürel olumsuz etkiler ise aşağıdaki maddeler ile ifade edilmektedir (Butarbutar ve Soemarno, 2013, 102-103; Gaul, 2003, 12-14; Kuter ve Ünal, 2009, 153);

- Toplumda bazı değerlerin aile ilişkileri ve yerel halka etkileri, gelenekleri anlamak, saygı duymak, geleneksel kültürün değer ve inançlarına saygı duyulması gibi sosyal bozulmalara yol açabilmektedir.
- HIV/AIDS gibi bulaşıcı hastalıkların yayılması yerel halkın sağlığını tehdit etmektedir.
- Ekoturistler "Her şeyi yapmakta özgür olan" turistlerin davranışlarını sergiledikleri için yerel halkı olumsuz yönde etkilemektedir.

- Alkol, çeşitli ilaç kullanımı, alkol kullanımı gibi kötü alışkanlıklar artabilmektedir.

- Turistlerin uygunsuz davranışları; örneğin uygunsuz davranış ve giyinme, kültürel veya dini alanları izinsiz girilmesi, yerel halkın izinsiz fotoğraflarını çekmesi yerel halkı psikolojik olarak rahatsız etmektedir (Gaul, 2003, 12-14).

- Yerel halk turistlerin ziyaretlerinin gerçekleşmesi sonucu aşırı kalabalık, artan yerel enflasyon, ticarileştirme, finansal kazancın bölge dışına çıkmasından rahatsız olmaktadır (Gaul, 2003, 12-14).

- koturistlerin konaklama, altyapı ve diğer hizmetlerden yararlanması bölgede yaşayan yerel halkı rahatsız etmektedir (Gaul, 2003, 12-14).

- Yerel halk ve turistler arasında zenginlik ve fakirlik daha fazla belirginleşecektir (Gaul, 2003, 12-14).

- Kültürel bozulmalara neden olan orijinal yapısının dışına çıkarılan festivaller, şovlar, gösteriler gibi etkinliklerin ticari kaygılarla turistlere sunulması önemli bir deformasyona sebep olabilmektedir (Kuter ve Ünal, 2009, 153).

Ekoturizmin meydana getirdiği sosyo-kültürel bağlamdaki olumlu etkiler aşağıda belirtilmektedir (Gaul, 2003, 12-14; Tetik, 2012, 89);

- Geleneksel kültür unsurlarının yeniden değerlendirilmesini ve korunmasını sağlar.

- Bölgedeki yerel halkın geleneksel sanatları, el işlerini ekoturizm faaliyeti içinde yer alarak ekoturistlere sunmalarını sağlar.

- Bölgedeki yerel halk için yiyecek ve içme suyu temini, gelişmiş sağlık ve diğer hizmetlerin iyileştirilmesini sağlamaktadır.

- Bölgeye yapılan yeni yatırımlar ulaşım ve iletişim gibi hizmetler yerel halkın yaşam koşullarının kalitesini artırmaktadır.

- Turistlerle etkileşimler, genel eğitim ve dil becerilerinin geliştirilmesine imkan sağlamaktadır.

- Kültürlerle etkileşim içinde olduğundan küresel iletişimi kolaylaştırır.

- Yerel halkın kültürel bağlamda gururla taşıyacağı tarihi ve kültürel yapıların korunarak restore edilmesi ve yeni müzelerin oluşturulmasını sağlamaktadır (Tetik, 2012, 89).

1.5. Ekoturizm Türleri

Ekoturizmi Ruschmann (1992); sert (hard) ve yumuşak (soft) olmak üzere gruplandırmıştır. Sert (hard) ekoturizme, turistlerin doğaya olan ilgisinin yoğun veya bilimsel olduğu ve genellikle ornitologlar, botanikçiler, jeologlar veya diğer uzman kişiler katılmaktadır. Yumuşak (soft) ekoturizm, fotoğrafik safariler, kuş gözlemciliği, yüzme, vb. gibi alanlara daha fazla ilgi göstermektedir. Bir turistik gezide gösterilen fiziksel davranışlara göre sert ve yumuşak olmak üzere sınıflandırmaktadır (Ruschmann, 1992, 127).

Orams (1995); ekoturizm korumadaki etkinliğine göre aktif ve pasif olarak açıklamaktadır. Aktif ekoturizm; doğal çevrenin iyileştirilmesine katkıda bulunan, çevreyi değiştirme fikrini olmayan, hizmet ve donanımsal olarak minimum seviyede tutan, ekolojiye uygun doğal konaklama birimlerine kurulmaktadır. Pasif ekoturizm; fiziki ve kültürel çevreye karşı olumsuz etkisi olmayan turizm aktivitelerinin gerekli olduğu savunulmaktadır (Orams, 1995, 3-8).

Ekoturizme katılanların sayısı bakımından ise çevreci ve yaygın ekoturizm olarak sınıflandırılmaktadır. Çevreci ekoturizm; kişi sayısı bakımından on kişi ve daha az grupların uzak coğrafi bölgelere yeni teknoloji araçlarını tercih etmeksizin gerçekleştirilen seyahatlerdir. Alan gezilerindeki küçük grup tercihleri rehberle yakınlık ve birçok keşfin de imkânını sağlamaktadır. Yaygın ekoturizm; kişi sayısının on kişiyi aştığı ve teknolojik imkânların fazlasıyla kullanıldığı doğal alanlara gerçekleştirilen seyahatlerdir.

Ekoturizm etkinliklerinden başlıcaları; yayla turizmi, trekking, kuş gözlemciliği (ornitoloji), yaban hayatı gözlemciliği, sportif olta balıkçılığı, bisiklet turizmi, tarım ve çiftlik turizmi, av turizmi, kamp- karavan turizmi, mağara turizmi, balon turizmi, sualtı dalış, dağ turizmi, botanik turizmi, akarsu turizmi, yamaç paraşütü, atlı doğa yürüyüşü, macera turizmi ve fotoğrafçılık olarak sıralanmaktadır (Erdoğan, 2003, 120).

Bu kapsamda, araştırmanın bu bölümünde ekoturizm türleri Giresun ili perspektifinden ele alınmıştır.

1.5.1. Yayla Turizmi

Türkiye'nin doğal-kırsal kültürel zenginliği, kendine has coğrafya ve iklime sahip olması yayla yaşantısını daha çekici kılmaktadır. Türkiye'nin gelişmekte olması, doğal güzellikleri, etnolojik ve diğer çekicilikleri yaratmasıyla ekoturizme olan ilgi artmakta ve de ekonomik olarak gelir sağlayıcı imkânları sağlamaktadır (Erdoğan, 2003, 121)

Yaylalar, bozulmamış tabiatın havasını, yazın en sıcak günlerinde aranan buz gibi soğuk suları ve serinliğini, eşsiz doğa harikası güzellikteki manzaraları, genetiği bozulmamış bitkileri, doğal ortamda otlayan hayvanlardan yapılan gıdaların elde edilmesine olanak sağlamaktadır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020).

Bakırcı (1992)'ye göre; insanların ikamet ettikleri yerden geçici olarak ayrılıp bir yaylaya giderek, gittiği yerde konaklama ve beslenme gibi ihtiyaçlarını karşılamaları sonucu ortaya çıkan turizm hareketidir. Yaylalardaki kültürel yapı, bozulmamış doğanın eşsiz güzellikleri ve düzenlenen etkinlikler nedeni ile insanlar her zaman yaylalara karşı ilgili olmuşlardır (Mısırlı ve Dağıstan, 2017, 60; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020).

1.5.2. Akarsu Turizmi

Akarsularda yapılan sportif amaçlı turizme akarsu turizmi denir. Akarsu sporlarının başlıcaları rafting, nehir kayağı ve kano olarak belirtilmektedir. Rafting bunların arasında en çok ilgiyi çekmektedir (Erdoğan, 2003, 147-148).

Ülkemizde gerçekleştirilen akarsu turizmi çeşitleri çevreye uyumludur ve çevre kirliliğine neden olmamaktadır. Aynı zamanda ülkemizin doğa güzelliklerini korumayı amaçlamaktadır. Akarsu turizmi ülkemizin jeolojik konumu bakımından uygundur. Ülkemizde yer alan akarsuların çevresindeki doğal ve kültürel oluşumlar akarsu turizminin yapılabilmesine olanak sağlamaktadır (Akova, 1995, 394).

1.5.3. Macera Turizmi

Macera rekreasyonu şu şekilde tanımlanabilir: “Gerçek veya algılanan tehlikenin yapısal bileşenlerini içeren ve genellikle sonucun belirsiz olduğu ancak katılımcıdan etkilendiği bir doğal çevre ortamını içeren rekreasyon faaliyetleridir” (Ewert ve Hollenhorst, 1995, 21). Hall ve Weiler (1992) macera rekreasyonunu;

turistik deneyimin katılımcısı, hazırlanması ve yönetiminin karşılıklı etkileşimiyle ortaya çıkan; risk elemanlarını içeren çoğunlukla ticari olarak ele alınan ve katılımcının her zamanki ikametinden uzak bir doğal çevrede gerçekleşen, geniş faaliyet alanına sahip açık hava turizm faaliyeti olarak açıklamaktadır (Hall ve Weiler, 1992, 143). Macera rekreasyonu ile macera turizmi ortak ve tamamlayıcı etkileşimli bir yapı içerisinde. Sonuçlarının belirli olmadığı ve ortaya çıkabilecek sonuçların katılımcıların seçim ve de davranışlarına göre meydana geldiği duruma macera rekreasyonu adı verilmektedir (Gülcan, 2004, 2).

Macera turizminin bir diğer etkisi maliyetinin yüksek olmasıdır. Macera turizmine çoğu zaman yüksek gelir seviyesi yüksek turistler katılım göstermektedir (Erdoğan, 2013, 147).

1.5.4. Tarım ve Çiftlik Turizmi

Çiftlik turizmi ilgili pek çok tanım bulunmaktadır. Genellikle köylerde yer alan çiftliklerde yapılan konaklama ve ekoturizm etkinlikleri çiftlik turizmi kapsamına girmektedir. Ekonomik gelirlerin tarımdan elde edildiği kırsal bölgelerdeki etkinliklerin turistlerin katılımı ile gerçekleşmesine tarım turizmi adı verilmektedir (Erdoğan, 2003, 130).

Tarımsal turizm, bir çiftliğe veya diğer tarımsal işletmelere ziyaretçi çekmek için tarımsal üretim yapan ve aynı zaman da ziyaretçileri eğlendirmek veya eğitmek amacı taşıyan ticari işletme biçimi olarak tanımlanmaktadır. Çiftlik veya işletme sahibi için gelir elde etmektedir. Tarım turizminin tanımında dört temel faktör olmalıdır. Bunlar:

- Turizm ve tarım endüstrisinin temel unsurlarını birleştirir,
- Halkı tarımsal faaliyetleri ziyaret etmeye çeker,
- Çiftlik gelirini artırmak için tasarlanmıştır,
- Ziyaretçilere rekreasyon, eğlence ve eğitim deneyimleri sağlar.

Tarım turizmi, turistlere, üreticilere ve topluluklara bir dizi finansal, eğitimsel ve sosyal fayda sağlayarak turizm ve de tarım endüstrilerinin özelliklerini birleştirmek için eşsiz bir fırsat sunmaktadır. Tarım turizmi, üreticilere ek gelir elde etme fırsatı ve tüketicilere doğrudan pazarlama için imkan sağlamaktadır. Bölgeye

gelen ziyaretçilerin kalış sürelerini ve sayılarını arttırarak, turizm sektörünü geliştirmektedir. Tarım turizmi, devletin vergiden dolayı kazancının artmasını ve yeni istihdam alanlarının oluşturulmasını sağlamaktadır. Ek olarak, tarım turizmi halka eğitim fırsatları sunmakta, tarım arazilerinin korunmasına yardımcı olmakta ve devletlerin ticari girişimler geliştirmesine izin vermektedir. Tarım turizmi yeni potansiyel gelir akışları yaratabilirken, aynı zamanda çiftçiler ve arazi sahipleri için yeni yasal sorunlar da ortaya çıkarabilmektedir (The National Agricultural Law Center, 2020).

Gerek turistik faaliyetlerin doğal çiftlik yaşamını gözlemleyerek deneyimlenmesi gerekse bizzat turistin üretime katılmak suretiyle tarımla ilgilenerek deneyimi yaşaması bu turizm türünün konumunu oluşturmaktadır. Dünyadaki doğal hayat anlayışı da bu yönde seyretmektedir (Beyhan, 2004, 56).

1.5.5. Dağ-Doğa Yürüyüşü Turizmi

Dağcılığın tarihçesi Alpler’de başlamaktadır. Eski dönemlerden itibaren insanlar, hayvanlarını otlatmak için otağa çıkarmakta, ulusal sınırların çizilmesi gibi nedenlerle dağlara tırmanmışlardır.

Dağcılar, “doğa dostu” ve “çevreye duyarlı” kimseler olarak tarif edilmektedir. Meslek etiğine uygun olarak davranan her dağcı veya tırmanıcının doğaya vereceği zarar çok azdır. Artık dağcılık sporu tüm dünyada artık yaygınlaşarak ticari bir boyuta ulaşmıştır. Bu nedenle, dağlık bölgelerdeki doğal kaynakların kullanımları sonucu ekosisteme zarar vermekte sürdürülebilirliği tehdit etmektedir. Dağcılık turizminin yoğun olarak yapıldığı bölgelerde turizmden kaynaklı olumsuzluklar tespit edilmiştir (Somoncu, 2004, 3-7).

Dağcılık hem sportif hem de kültürel etkinliği barındıran insanın doğa ile ilişki kurarak fiziksel ve ruhsal dinginlik sağlamasına yarayan en etkili sporlardan biridir. Dağlar macera, heyecan ve değişiklik arayanlara çeşitli rekreasyonel faaliyetler ve de spor imkânları sunmaktadır. Bu aktiviteler; doğa yürüyüşleri, dağ bisikletiyle yapılan geziler, yön tayini (orienteering) ve tırmanmaktır. Sağlam kayaçların olduğu dik yamaçlarda kaya tırmanışı, yamaç paraşütü, asılma planörü, karda ve buzda botla kaymak (snow-spee rafting), kızak (snowscating), buzul kayağı

(heli-skiing), balon kayağı (baloon-skiing) ve snow-boarding gibi sportif faaliyetleri de dağcılık turizmi kapsamında ele alınmaktadır (Erdoğan, 2003, 125).

Şehrin gürültülü ve kalabalık stresinden uzaklaşarak doğayla iç içe yürüyüş yapmak son dönemde çok fazla tercih edilmektedir. Yürüyüşlerin kuralları, zorluk derecesi, özellikleri ve alt türleri vardır. Yürüyüşler hem yalnız hem de ekipler halinde katılımcı sayısı ve güzergâhlara göre belirlenmektedir. Doğa yürüyüşlerinin en önemli temel kuralı ekip düzeninin olmasıdır. Doğa yürüyüşleri Ekip başı (Lider), Ekip Sonu (Artçı) ve Katılımcılardan oluşan 3 farklı gruptan oluşmaktadır. Ekip Baş (Lider); ekte alınacak bütün kararları veren kişidir. Ekip Sonu (Artçı); Ekip liderinin yardımcısıdır, ektteki kişilerin davranışlarını izler, kontrol eder ve gerektiği durumlarda uyarmakla görevlidir. Katılımcılar ise yürüyüşe katılan diğer kişilerdir (Gürsoy, 2015, 1096).

1.5.6. Botanik Turizmi

Botanik turizmi, belirli bir yerde yetişen farklı bitkileri görme, bilme ve bitkilerin, özelliklerine duyulan ilgi ve de keşfetme isteğiyle gerçekleştirilen bir turizm çeşididir (Albayrak, 2013, 29).

Turistlerin kitle turizminden sıkılması, farklı arayışlara yönelmesi ve doğayı keşfetmek merak duygusu sonucu son dönemde botanik turizmine ilgi gittikçe artış göstermiştir. Botanik turizmi, dünya da doğaya zarar vermeyen en çok tercih edilen açık hava rekreasyon aktivitelerinden birisidir. Son elli yılda bitki gözlemcilerinin sayısı artmaktadır. Buna bağlı olarak, botanik turizm rehberliği de belli bir düzeyde uzmanlık gerektirmektedir. Çünkü bitkilerin Latince isimleri, özellikleri, yetiştirilme şekilleri, en göz alıcı dönemleri, mevsimlerine göre çiçek açmaları bilinmesi gereken önemli bilgilerdir (Sayılan, 2005, 474-477; Erdoğan, 2003, 139).

Türkiye genel olarak bakıldığında binlerce çeşit bitkiye sahiptir. Biyolojik çeşitlilik bakımından dünyanın en dikkat çeken ülkelerinden birisidir (Türkiye Seyahat Acentaları Birliği, 2020). Türkiye'nin bitki (flora) türleri açısından zenginliğini rakamlara bakıldığında fark etmek çok kolaydır. Avrupa kıtasında açık ve kapalı tohumlu bitki türünün 12.500 bilinirken, Türkiye'de 11.707 (13 tane kibritotu, 73 tane eğrelti, 42 tane açık tohumlu, 11.579 tane kapalı tohumlu) bitki türü bulunmaktadır. Daha da önemlisi bu türlerin 3.649 tanesi endemik özelliğe sahip

olup, bulunduğu bölge dışında yeryüzünde başka hiçbir yerde yetişmemektedir (Güner ve diğerleri, 2012).

1.5.7. Mağara Turizmi

Mağaralar, insanoğlunun doğada keşfettikleri ilk barınakları olmasıyla bilinmektedir. Mağaralar insanlar için doğal barınma mekânlarının olmasının dışında depo, hayvan barınağı, tedavi ve ibadet yeri olarak kullanılmıştır. Mağaralar, doğal güzelliklerin keşfedilmesi, eski dönemlere ait görsel ve motifler, gezinti ve de tedavi amacıyla yapılan ziyaretler bakımından bir turizm merkezi haline gelmiştir (Albayrak, 2013, 167; Özşahin ve Kaymaz, 2014, 157).

Anadolu topraklarından keşfedilmeyi bekleyen binlerce mağara vardır. Birçok mağaranın turizme açılması için çalışmalar yürütülmektedir. Türkiye’de mağaraların, en yoğun kullanım alanı ağıldır. Büyük mağaralar yöredeki köylü ve çobanlar tarafından küçükbaş hayvan barınağı haline getirilerek kullanılmıştır. Türkiye’de yaklaşık 40.000 adet mağaraya sahiptir. Dünyada diğer ülkelere göre kıyaslandığında ülkemiz “mağara cenneti” olarak tanımlanmaktadır (Türkiye Seyahat Acentaları Birliği, 2020).

Mağaralar, incelendiğinde çok uzun yıllar içerisinde oluşumu gerçekleşen, doğal kaynaklar olarak doğada bulunan, tahrip edildiklerinde veya yok edildiklerinde geri dönüşümü asla mümkün olmayan, gerek oluşumları gerekse bulunuş şekilleri ile doğanın muhteşem doğal anıt niteliği özelliğini taşıyan jeolojik miras alanlarından (Yeşil vd, 2008, 241).

Doğa turizminde mağaralar, sportif ve görsel amaçlı olarak değerlendirilmektedir. Sportif amaçlı mağaraların kullanımları için derinlik ve uzunluk önemlidir. Görsel amaçlı mağaraların kullanımları için speleotem şekiller bakımından zengin, dolaşımın kolay olması bakımından ise yatay yönde gelişmiş, ulaşım olanağı sağlanabilenleri tercih edilmektedir. İçlerinde düzenleme yapılmayan mağaraları ancak mağaracılar özel donanımlarıyla gezebilirler (Doğaner, 2001, 164).

1.5.8. Bisiklet Turizmi

Bisiklet turizmi, turizm sektöründe önemli bir yere sahiptir ve “bir bisiklet etkinliğini izlemeyi, katılmayı, bağımsız veya organize bisiklet turlarına katılmayı içeren turizm” olarak tanımlanmaktadır (Ritchie vd, 2010, 409).

Lamont bisiklet turizmini (2009), özellikle bisiklete binmeyi veya binenleri gözlemlemek için seyahat eden kişilerin turizme katılımı olarak ifade etmektedir (Yeh vd, 2019, 3).

Bisiklet turistini, Ritchie (1998), “Tatil veya tatil amacıyla 24 saatten az olmamak üzere evinden veya ülkesinden uzakta olan ve bu süre zarfında bisikletini ulaşım aracı olarak kullanan kişi” olarak tanımlanmıştır. Turistler açısından bisiklet tatillerin vazgeçilmez bir parçası olabilmektedir. Bu tatil bağımsız olarak organize edilir ve ulaşım destek hizmetlerinin kullanımını ve de her tür resmi veya gayri resmi konaklama unsurlarını kapsayabilmektedir (Soyalp, 2018, 2).

Bisiklet turizmi, ilk başlangıcı Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerinde bisiklet altyapısı olan, yerel halk ve turistler için teşvik edilen sürdürülebilir bir kalkınma modeli olarak ortaya çıkmıştır (Chang and Chang, 2003, 1676).

Bisiklet turizmi son dönemde çok fazla tercih edilen bir turizm çeşididir. Bütün dünyada hızla yayılmakta ve ülkemizde de doğa güzellikleri içerisinde kırsal alanlarda düzenlenmektedir. Bisiklet, en eski motorsuz ulaşım araçlarından. Doğada rahatlıkla her yerden geçebilmesi, gerektiği durumlarda elinizle taşınılabilecek kadar ağır olmaması, kötü arazi koşullarında bile sürat yaparak kısa sürede ulaşımı sağlayarak macera duygusunu yaşatan yaygın bir spor aktivitesi haline gelmiştir. Ülkemizde bisiklet turlarının düzenlenebileceği parkurların belirlenmesi ve bisiklet turizmine uygun hale getirilmesi Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından organize edilmektedir (Erdoğan, 2003, 143).

1.6. Dünya’da Ekoturizm Uygulamaları

1980’li yıllarda turizmin doyum noktasına ulaşarak, yeni arayışlara girdiği bir dönemdir. “Deniz, kum, güneş” turizmde artık cazip olmaktan çıkmıştır. Turistler artık daha ilgi çekici, egzotik, farklı arayışlar içerisinde turizm çeşitleri arayışları başlamıştır. Dünyada ve hatta ülkemizde turizmin tüketim anlayışı değişmektedir.

2000’li yıllarda alternatif turizm anlayışı doğayla, çevreyle bütünleşik tatiller olarak öne çıkmaktadır (Birkan, 2002, 151).

Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ile birlikte Dünya Turizm Örgütü (WTO) 2002 yılını ekoturizm ve dağlar yılı olarak ilan etmişlerdir. Turizmde doğal kaynakların yoğun olduğu bölgelere ekonomik açıdan fayda sağlayarak bölge halkının kalkınması, bilinçli duruma gelmesi, doğal çevre ve sosyo-kültürel hayatın minimum derecede olumsuz etkilenmesi amaçlanmıştır (Yücel, 2002, 1).

Dünyadaki gelişmeler, turistlerin de geleneksel turizmin anlayışını değiştirmek istediklerini göstermektedir. Dünya Turizm Örgütü tarafından 1997 yılında yapılan bir araştırmaya göre doğaya yönelik yapılan turizmin tüm uluslararası turizm payının %7’sini oluşturduğu gözlemlenmektedir. Dünya Kaynakları Enstitüsüne göre 1990’lı yıllarda ise turizmin yıllık büyüme hacmi %4 iken ekoturizmin büyüme hacmi %10-30 arasında olduğu gözlemlenmiştir (Selimoğlu, 2004, 17-18).

Şekil 1. Dünya’da ekoturizm yapılan alanlar (Selimoğlu, 2014).

Dünyada ekoturizmin tercih edildiği bölgeler daha çok tropikal alanlar, ada ülkeleri, dağlık kesimlerdir. Dünyada ekoturizmle ilgili en çok tercih edilen aktivitelere yönelik bilgiler şu şekildedir (Weaver, 1998, 70).

- Doğa Yürüyüşü: Arjantin, Hindistan, Pakistan, Nepal, Peru, Türkiye
- Doğa Tarihi: Antartika, Brezilya, Kosta Rika, Ekvator, Madagaskar.
- Vahşi Doğada Safari: Orta Afrika, Kenya, Tanzanya’dır.

1.7. Türkiye’de Ekoturizm Uygulamaları

Aynı anda dört mevsiminin yaşanabildiği bir ülke olan Türkiye, dörtte birinden fazlası orman olan bir yarımada şeklindedir. Avrupa ülkelerine kıyasla Akdeniz kıyılarının doğal güzellikleri tahrip olmamış kısımlarında yer alması Türkiye’nin üstün yönüdür. Çeşitli kültürel ve tarihi miraslar ile birleşen bu doğal güzellikler ayrı bir önem kazanmaktadır. Bu bağlamda ekoturizme kaynak oluşturan Milli Parklar ve Tabiat alanları her geçen zaman içerisinde önem kazanmıştır. Ülkemizde 45 tane milli park bulunmaktadır (DKMP, 2020).

Dünyanın en zengin bitki çeşitliliğine sahip bölgelerinden birinde yer alan Türkiye, sekiz coğrafi bölgenin üçünün kesişim noktasında kalmaktadır. Bu durum Avrupa’nın tamamında 12000 civarında olan tanınmış bitki türünün daha fazlasının sadece Türkiye’de bulunmasının bir sebebidir. Türkiye’de endemik bitki türü sayısı 3900 civarındayken bu sayının Avrupa kıtasının tamamında yalnız 2400 civarında olduğu da farklı bir değerlendirme durumudur. Ekoturizmin diğer önemli bir kaynağı olan sulak alanlar ise 1.295.546 hektarlık alana sahiptir. Türkiye, 76 farklı önemli sulak alanları, Avrupa ve Orta Doğu’ya en zengin alanlarına sahiptir (DKMP, 2020).

T.C. Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023’te Karadeniz Bölgesinin il sınırlarında Bolu, Zonguldak, Bartın, Kastamonu ve Sinop illerini kapsayan bölge, Antalya’nın iç kesimlere doğru doğusu, Torosların eteklerinde Antalya ve Mersin’in birleştiği alanlar ve de GAP Koridoru ile Kış Koridorunu birleştiren “GAP EkoTurizm Koridoru” biyolojik çeşitlilik ve ekoturizm potansiyeli açısından Türkiye Turizm Stratejisinde öncelikli olarak ekoturizmin geliştirileceği destinasyonlar olarak belirlenmiştir (Ekoturizm Sektör Raporu, 2012).

Ekoturizme son dönemde artan ilgi sonucunda Türkiye’nin turizm politikalarında daha fazla yer almaktadır. 2017 yılında gerçekleşen 3. Turizm Şûrasında ekoturizm bir başlık altında işlenmiş ve ekoturizmle ilgili çalışmalar yer almıştır. Yapılan bu çalışmalarda; Dünyada ve ülkemizin konumu, sorunları, ekolojik planlama, alt yapının geliştirilmesi, çeşitliliğinin sağlanması, toplam kalite düzeyinin yükseltilmesi, planlama hakkında tartışmalar yapılmış olup,

Türkiye'nin ekoturizm açısından çok zengin bir potansiyele sahip olduğuna değinilmiştir (Tuna, 2007, 46).

T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı'nın (2021) verilerine göre Türkiye'de, 45 adet Milli Park, 250 adet Tabiat Parkı, 31 adet Tabiatı Koruma Alanı, 115 adet Tabiat Anıtı, Yaban Hayatı Geliştirme Sahası 84 adet, 6 adet Özel Çevre Koruma Bölgesi ve de toplamında 3 milyon hektarı aşan 3.000' den fazla sulak alana sahiptir. Uluslararası Ramsar Sözleşmesi Kriterlerine göre, uluslararası açıdan öneme sahip 135 adet sulak alanı, bu sulak alanların 14 adedi Ramsar Alanı olarak ilan edilmiştir (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2020).

İKİNCİ BÖLÜM

2. GİRESUN İLİ EKOTURİZMİ

2.1. Doğu Karadeniz Turizm Alanları

Doğu Karadeniz Bölgesi konum itibarıyla uluslararası turizm pazarlarının hedef bölgesidir. Doğu Karadeniz Bölgesi coğrafi konumunun sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel güzellikleriyle oldukça zengindir. Türkiye’yi diğer bölgelerinden ayıran doğal kaynakları, biyolojik çeşitliliği, flora, faunası, endemik türleri açısından oldukça zengindir (Doğu Karadeniz Turizm 2023 Stratejisi, 2012, 6).

Doğu Karadeniz Bölgesi, Karadeniz Bölgesinin doğusunda Gürcistan sınırıyla başlar, Ordu’nun doğusunda kalan Melet Çayına kadar devam eder. Ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Artvin şehirleri sahil kuşağı olarak tarif edilmektedir (Göçmen, 2010, 5).

Doğu Karadeniz bölümünde kıyı bölgesindeki dağlar, kıyıya paralel, girintili çıkıntılı değildir ve diğer bölgelerden ayıran en önemli özelliği dağların birden yükselmesidir. Bu bölgede körfez, burun, yarımada sayısı çok azdır. Ülkemizin en çok yağış alan bölgesidir. Yağışlı gün sayısının fazla olması deniz turizminin gelişmesini büyük ölçüde sınırlandırmaktadır. Deniz turizmi gelişmese de diğer taraftan alternatif turizm çeşidi yayla, doğa, dağ ekoturizm açısından büyük bir potansiyele sahiptir (Doğaner, 2001, 204).

Doğu Karadeniz Bölgesi sahil kuşağını boyunca fındık, çay, mısır, patates, tütün, çeşitli sebze ve meyveler yetiştirilmektedir. Ayrıca bol yağışlı olmasından kaynaklı ormanların kullanımı için bölgede sıklıkla kereste atölyelerine rastlamak mümkündür (Atalay ve Mortan, 1995, 99).

Türkiye de Doğu Karadeniz Bölgesi ekoturizm aktivitelerinin yapılabildiği en uygun bölgelerden birisidir. Doğal kaynakların zenginliği ve coğrafi yapısı; yayla turizmi, kamp, binicilik, yamaç paraşütü, rafting, balon, kayak, mağaracılık, balık avlama, foto-safari ve bungee jumping gibi macera sporları için uygundur.

Türkiye Turizm 2023 Stratejisi’nde yayla turizminin gelişmesi için yayla koridoru Samsun’dan Hopa’ya kadar olan alanda oluşturulmuştur (Doğu Karadeniz Turizm 2023 Stratejisi, 2012, 6). Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Yayla

Turizmi Projesi kapsamında Doğu Karadeniz'den başlayarak 24 tane yayla turizm merkezi ilan edilmiştir (Yücel, 2004, 1). Doğu Karadeniz Bölgesi, dağların kıyıya paralel uzanışı ve engebeli arazisiyle çok sayıda yaylaya ev sahibidir. Türkiye'de yayla turizmi için en uygun bölgedir. Bu kapsamda Doğu Karadeniz Bölgesinde bulunan yaylaların da; doğa yürüyüşü yapmak, dinlenmek, kano sporları aynı zamanda sağlık açısından tertemiz havası, tedavi edici klimatizm, alpinizm, sıcak su kaynakları termalizm, yöresel şenliklere katılma imkânlarını sunmaktadır (İstanbul Ticaret Odası, 1997, 41; Doğaner, 2001, 204).

Biyoçeşitlilik, endemik türler, flora ve fauna zenginliği açısından ülke olarak değil dünya olarak çok büyük öneme sahiptir. Bölgede yapılan festival ve yayla şenlikleri iç turizmi harekete geçirmektedir. Bölge halkı dışında orada doğmuş büyümüş başka şehirlerde yaşayan kişiler, bu tarz etkinliklere katılarak aynı zamanda akraba ziyareti yapma imkânını yakalamaktadırlar (Yeşiltaş ve diğ., 2009, 263).

2.1.1. Trabzon Ekoturizm Alanları

Türkiye'nin nadir güzellikleriyle donanmış, mavinin ve yeşilin buluştuğu Trabzon ili, Doğu Karadeniz bölgesinde yer almaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesinde ticaret ve turizm alanında Trabzon ilinin, diğer illerden daha öne çıktığı görülmektedir. Tarihin eski dönemlerinden itibaren, önemli kültürlerle ev sahipliği yapmıştır ve de Trabzon ili zengin bir kültür mirasına sahiptir. Tarihi İpek yolu Trabzon ilinin üzerinde bulunması nedeniyle, kültürel açıdan birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Doğası, tarihi ve kültürel açıdan yerli ve yabancı turistlerin ilgi odağı olmuştur (Yaraşlı, 2007, 33). Evliya Çelebi Trabzon için: "Bu şehre küçük İstanbul denilse yeridir. İrem bağları gibi süslü bir şehirdir burası" (Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2020) demiştir.

Trabzon ili yüzölçümü 4.664 km²'dir. Doğu Karadeniz Bölgesinde 40-33 ve 41-07 kuzey enlemleriyle 39-07 ve 40-30 doğu boylamları arasında yer almaktadır.

Trabzon ili bitki örtüsü bakımından zengindir. Bölgede değişken ılıman ve her mevsim yağış alan iklim hâkimdir ve de farklı türlerde bitki örtüsü kuşakları görülmektedir. Bölgede 440 bölgeye özgü ve de ülkemizin genelinde nadir olan 2500 bitki türüne sahiptir (Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

Trabzon ilinin su kaynakları bakımından debisi çok yüksek birçok su kaynağı bulunmaktadır. Trabzon ili temel hidrografik birimlerini akarsu ve göller oluşturur. Değirmendere, Akhisar Deresi, Fol Deresi, Çarşıbaşı Deresi, Hacıbeşir Deresi, Şana Deresi, Yomra Deresi, Yanbolu Deresi, Karadere, Manahoz Çayı, Gökçesu Deresi, Solaklı Çayı, Baltacı Deresi, İyidere Çayı İl sınırlarından geçen başlıca akarsulardır. Heyelan set gölleri (Sera Gölü), alüvyal set gölleri (Uzungöl), Buzul gölleri (Karagöl, Balık, Sarıgöl, Buzlu, Aygır ve Kazıklı) bunların başlıcalarıdır (Doğu Karadeniz Turizm Master Planı, 2016, 313-314).

Trabzon ilinde bulunan akarsu ve göllerinde olta balıkçılığı yapılmaktadır. En çok tercih edilen balıklar ise sazan ve alabalıktır (Türkiye Kültür Portalı, 2020).

Trabzon ilinde ekoturizm kapsamında akarsu turizmi için mevcut olan su varlığı değerlendirilerek kano ve rafting gibi etkinlikler yapılabilir. Trabzon’ da kano sporunun yapılabileceği bir parkur yer almaktadır. Güzergâhın başlangıç yeri Çatak olan bu parkur, Kayaiçi- Taşgeçit- Çonkaya- Kestanelik- Erenler- Kestanelik- Pervane- Değirmenci bölümlerini geçtikten sonra Araklı İlçesinde varılarak tamamlanmaktadır (Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020). 2008 yılında Trabzon'un Maçka ilçesinde Soğuksu Şenlikleri adı altında 1. Maçka Sümela Rafting Şenliği düzenlenmiştir. Bu spor türünün organize edilmesi Trabzon ilinin doğa, tarih ve yayla turizmi açısından gelişmesine katkısı olmuştur (T.C. Trabzon Valiliği, 2020).

Trabzon ilinin, %30 unun dağlık oluşu ve yaz aylarının sıcak ve de nemli havasının olması nedeniyle bölgeye uygun ekoturizm çeşidi olan yayla turizmi bu bölgede ön plana çıkmaktadır. Yörenin yaylaları çok çeşitli flora ve faunaları, gölleri, nehirleri, dereleri, dağ ve doğa yürüyüşleri, rafting, kano ve kış sporları, av ve olta balıkçılığı, doğa fotoğrafçılığı, çim kayağı, şifalı suları, yöre halkının yaşantısı gibi değerleriyle öne çıkmaktadır (Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

Yaylaya çıkmak terimi çok eskilerden beri kullanılmaktadır. Yaylalar, eski dönemlerden beri bir yerleşim yeri olmakla birlikte, hayvancılık, tarım gibi ekonomik amaçlarla birlikte rekreasyon, eğlenmek ve doğal güzelliklerden yararlanmak için kullanılan bölgelerdir. Son dönemde şehir hayatından kaçmak, stresli iş hayatından uzaklaşmak için; insanlar doğaya yeşile duyulan özlemi, yeni yerler keşfetmek amacıyla yayla turizmine yönelmişlerdir. Bu anlamda Kültür ve

Turizm Bakanlığı tarafından 6 (altı) yayla Bakanlar kurulu kararınca Turizm Merkezi olarak ilan edilmiştir. Bu alanlarda öne çıkan yaylaların festival ve şenlik gibi etkinlikler düzenlenmektedir. Uluslararası nitelikte olanları Kadırga Yaylası Otçu Haftası Şenliği, Şalpazarı Geyikli Beldesi Sis Dağı Şenlikleri, Akçaabat ilçesi Hıdırnebi Yaylası Şenliği, Maçka Lişer Yaylası Soğuksu Şenliği, Vakfikebir Karadağ Yaylası Şenlikleridir. Yayla turizmi geliştirerek turist çekmek amacıyla Trabzon İl Özel İdare Marifetli ile Hıdırnebi Yaylası'nda ve Kayabaşı Yaylası'nda olmak üzere 2 adet Yayla Kent inşa edilmiştir. Kayabaşı yaylasında Milli Parklara ait Orman İçi Dinlenme Tesisleri de bulunmaktadır. Özel sektöre kiraya verilerek turizmin hizmetine vermektedir. Diğer yayla kentin olan Haçka Yaylası, Savandoz mevkiinde yapımı devam etmekte olup, çevre düzenlemesi aşamasına gelmiştir (Sekban vd., 2018, 350; Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020)

Trabzon İli'nin en önemli diğer yaylaları; Şolma Yaylası (Turizm Merkezi), Kulundağı Yaylası (Turizm Merkezi), Örnekelan (Maura) Yaylası (Turizm Merkezi), Sulttanmurat Yaylası, Hakça Obası (Düzköy) Yaylası, Kiraz Yaylasıdır (Doğu Karadeniz Turizm Master Plan, 2016, 318-322).

Trabzon ilinde Uzungöl Çevre Koruma Alanı, göl kıyısında yer almaktadır. Bölgedeki ladin ormanları ve eşsiz güzellikte manzaraya sahiptir. Doğa sporlarının her türlüüne imkân sağlayan bir destinasyondur. Doğa yürüyüşü yapma, bitki inceleme, sportif olta balıkçılığı, bisiklet turları yapma imkânı vardır. Aynı zamanda Trabzon'un Çaykara ilçesine bağlı Uzungöl ile Demirkapı arasında 1 Ekim 2017 tarihinde dağ bisikleti yarışması düzenlenmiştir (Trabzon Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, 2020).

Mağaralar görsel, sportif, sağlık açısından sahip olduğu potansiyellerden kaynaklı mağara turizmini ortaya çıkarmıştır. Mağaralar, her yaştan ve gruptan turistlerin ilgisini çekmektedir (Doğaner, 2001, 163). Trabzon ilin de Çalköy mağarası içerisinde 150 m yürüdükten sonra sarkıt ve dikitler görülebilmektedir. İçinde deresi ve şelalesi vardır. Her mevsim ziyaret edilebilir (Türkiye Kültür Portalı, 2020). Trabzon ilinin Maçka ilçesinin Akarsu Köyünde büyük bir mağara bulunmaktadır. Akarsu köyü mağarasında yapılan incelemelerde eskiden bir yerleşim yeri olarak kullanılan mağaranın 72 odası mevcut olup bol miktarda sarkıt ve su varlığı yer almaktadır. Trabzon ilinin sahil boyunca Beşikdüzü, Akçaabat, Araklı,

Çamburnu, Sera Gölü gibi yerleşimlerde ve Uzun göl, Hıdırnebi Yaylası, Kayabaşı Yaylası, Hamsiköy gibi yüksek yerleşim alanlarında karavan turizmi yapabilmek için imkanlar mevcuttur.

Trabzon ilinde doğa sporları yapmaya uygun güzergâhlar aşağıdaki gibi yer almaktadır.

- ***Dağcılık Parkurları;***

Uzungöl, Demirkapı, Karakaya

- ***Jeep Safari;***

-Akçaabat-Düzköy- Kayabaşı Yaylası- Lişer Yaylası- Şolma Turizm Merkezi Maçka.

-Trabzon- Araklı- Dağbaşı- Aydıntepe yer altı şehri- Demirkapı Gölleri- Uzungöl- Çaykara- Of- Trabzon

- ***Trekking Parkurları;***

-Maçka-Ocaklı- KulindağıYaylası -FiganoyYaylası -Lişer Yaylası

-Lişer Yaylası- Kayabaşı Yaylası -HaçkaYaylası - Düzköy İlçesi

-Çaykara Uzungöl Beldesi-KarastelYaylası -Şekersu Yaylası

-Maçka İlçesi Altındere Vadisi -Sümela Cami Boğazı -Çakırgöl

-Çakırgöl Zigana Geçidi – Hamsiköy (Eski Tarihi Yol) Maçka İlçesi

- ***Kano Sporu;***

Araklı Karadere, Başlangıç, Tilki Beli, Bitiş, Araklı

Güzergâhı; Çatak- Kayaici- Taşgeçit- Çonkaya- Kestanelik- Erenler- Kestanelik- Pervane-Değirmencik- Araklı

- ***Yamaç Paraşütü;***

-Uzungöl- Karastel Tepesi/ Uzungöl- Karaçımah Tepesi/ Akçaabat Karadağ Hıdırnebi (Yaylakent) Önünden/ Düzköy ilçesi Çalköy Beldesi DoğankayaÇayırbağı (Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

2.1.2. Rize Ekoturizm alanları

Rize ili 3920 km²'lik yüzölçümüne sahiptir. Dağlık ve çok engebeli bir araziye sahip olup kıyı şeridinin uzunluğu 80 km, genişliği de 20-150 m arasındadır (Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020). Engebeli araziden dolayı yerleşmeye uygun arazisi çok az bulunmaktadır. Bu nedenle yerleşimler sahil şeridi ve akarsu

vadileri kısmında yoğunluktadır. Bölgenin iç taraflarına doğru nüfus artışı fazla, iç bölgelerde seyrek yerleşimler daha çok görülmektedir. Türkiye'nin en yoğun nüfuslu yerleşim yeri sahil şerididir. Rize ili fazla yağış almaktadır. Doğal bitki örtüsü geniş yapraklı gür ormanlardan oluşmaktadır. Rize ili orman bakımından çok zengin ve de Türkiye ormanlarının %25'ine sahiptir (Koday ve Erhan, 2013, 40-47; Dinçer vd., 2012, 993).

Karadeniz'e ulaşan en uzun akarsuları ise, Çağlayan Deresi, Arılı deresi, Hemşin Deresi, Fırtına Deresi, Sabuncular Deresi, İyi Dere, Taşlıdere'dir. Bunların dışında önemli olarak sayılabilecek akarsu arasında Hala Deresi, Büyük Dere, Ortaköy Deresi, Kible Dağı Deresi, Venek Deresi, Durak Deresi, Taşlıdere, Yeşildere bulunmaktadır. Bu derelerin bazıları akarsu sporları (kano, rafting) için elverişli konuma sahiptir. Akarsu debisi ve vadinin eğimli olması rafting sporu yapmak için uygundur. Rize ilinin debilerinin yüksek olma nedeni ise güçlü yağmur ve kar suları ile beslenmesidir. Fırtına Deresi'nin, debisi en yüksekte ve hızlı akan deredir (Doğu Karadeniz Turizm Master Planı, 2016, 289). Yerel etkinlikler kapsamında Fırtına Rafting Şenliği düzenlenmektedir (Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020). Çoruh Nehri'nden sonra Türkiye'de en iyi ikinci rafting parkuru Fırtına deresidir. Fırtına Deresinde çok fazla turistin katılımıyla, 2004 yılında "Ulusal Rafting Şampiyonası" gerçekleştirilmiştir. Rize bölgesi sürekli yağış alması sonucu, her dönem rafting yapılabilir ve en uygun aylar ise Mayıs, Haziran, Temmuz aylarıdır. Derelerin debilerine göre zorluk dereceleri değişmektedir. Fırtına Deresi parkurları şunlardır:

Tanıtım Parkuru: Fırtına Vadisinin 9. km.'sinde başlamakta fırtına kamping ve yüzme alanında son bulmaktadır. Parkurun uzunluğu 2,5 km'dir

Ticari Parkur: Fırtına Vadisinin 9. km.'sinde başlayan parkurun uzunluğu 8 km'dir. Dere içinde yüzmekte mümkündür. Ortalama 1 saat sürmektedir ve de rafting için ideal bir parkurdur.

Yarı Profesyonel: Bu Parkura aynı yolun 17. km'sinden başlamaktadır. Yaklaşık uzunluğu 9 km 'dir. Dere içinde yüzmekte mümkündür. Tecrübeli sporcular için ideal bir parkurdur.

Tam Profesyonel: Rize – Ardeşen Karayolundan, güneye çıkan karayolu takip edilerek 22. km de Çamlıhemşin ilçesine ulaşılır. Çamlıhemşin'in yaklaşık 1 km

güneyinden parkura başlanmaktadır (T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü, 2014, 74-75).

Rize ili engebeli arazi yapısı göl oluşumuna imkan vermese de, bölgenin dağlık kesimlerinde 2000 m yükseklikten itibaren yüksek bölgelerde buzul aşındırması ve birikmesi sonucu 19 adet küçük göl bulunmaktadır. En büyükleri 2950 m yükseklikte bulunan Ambar Gölü ve 2900 m yükseklikteki Büyükdeniz Gölü'dür. Bunun dışında Rize ilinde yer alan diğer göller ise; Aksu, Şevkar, At Meydanı, Büyük, Çermeş, Çitrik, Dönen, Gülyatağı, Hevek, Kaçkar, Kapılı, Karagöl, Ovit, Öküzyatağı, Sulak ve Yıldızlı Gölleridir (Dinçer vd, 2012, 997).

Rize ili Çamlıhemşin İlçesi sınırları içerisinde yer alan, Kaçkar Dağları Milli Park alanına, ilçe merkezinden 16 km'lik bir karayolu ile ulaşılmaktadır. Batısındaki Fırtına Deresi ve doğusundaki Hemşin Deresi zengin floraya sahiptir ve de ekoturistlerin ilgisini çekmektedir. Bölgenin bitki örtüsü karstik, flora özelliğinde olup, endemik türleri içermektedir (Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

“Şelaleler Şehri” sıfatını hak kazanan Rize ili 45 adet şelaleye sahiptir. Dik uçurumlardan akan suların, bitki örtüsünün içinde eşsiz doğa manzaraları sunmaktadır. Rize bölgesinde en bol suya sahip olan olanı Kaçkar Dağları Milli Parkı içerisinde yer alan Palovit Şelalesi'dir. Çayeli ilçesindeki Ağaran Şelalesi yer almaktadır. Çamlıhemşin ile Ayder Yaylası arasındaki Tar Deresi'nden birçok küçük düşümlü şelale akmaktadır. Bulut Şelalesi en uzun olanıdır. Ayder Turizm Merkezi'ndeki Gelintülü Şelalesi en çok ziyaret edilen ve fotoğrafı çekilen şelalelerdendir ve de 23 m yüksekten dökülüp Fırtına Deresi'ne akmaktadır. Çamlıhemşin'e 34 km uzaklıkta bulunan Topluca Köyü'ndeki Çoponi Şelalesi de eşsiz bir doğa harikasıdır. Bölgedeki Akırgel, Manle, Cimil, Eğvane, İkizdere, Ağaran şelaleleri de turistlerin ilgisi çeken turizm doğal cazibe çekim yerleridir (Özşahin ve Kaymaz, 2015, 18-19).

Rize ilinin mağaraları arasında en çok bilineni Pileki Mağarası'dır. İyidere İlçesi Çiftlik Köyü'nde bulunan Pileki Mağarası en çok bilinen mağaradır. Pileki taşı çıkarılması sonucu insan eliyle yapılmıştır. Pileki taşı gömme hamsili ve mısır ekmeklerini pişirmekte kullanılan taş veya topraktan yapılmış malzemedir. Mağara içerisinde göller ve kuyular yer almaktadır. Mağara hem geçmişin kültürel

değerlerini hem de doğa güzelliğiyle ziyaretçilerini ağırlamaktadır (Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

Rize ili, zengin biyolojik çeşitlilikler, çok sayıda endemik çiçekler, flora, fauna, ormanlık alanları ve eşsiz doğa manzarasıyla yaylalara ev sahipliği yapmaktadır. Rize ili, coğrafi konum ve iklim koşullarının etkisiyle sahip olduğu yaylalardan dolayı çok zengindir. Doğu Karadeniz Dağları'nın en yüksek zirvesini oluşturan Kaçkar Dağları'nın eteklerinde kalabalıktan uzaklaşmak ve doğa harikalarıyla baş başa kalmak için çok sayıda yayla bulunmaktadır. Handüzü, Çağrankaya, Vaşa, Petran, Demirkapı (Homeze), Sivrikaya, Anzer, Ovit, Gölyayla, Sal, Pokut, Hazındağ, Samistal, Golezana, Palovit, Elevit, Amlakit, Çat, Palovit, Elevit, Amlakit, Verçenik, Hacivanak, Aşağı Kavron, Yukarı Kavron, Ambarlı, Kito bunların bazılarıdır (Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

Bazı yaylalarda yeme-içme ve konaklama imkanı sunan otel vb. işletmeler bulunmaktadır. Doğa yürüyüşü yapmak, trekking, yamaç paraşütü, heliski, jeep safari, foto safari ve zirve tırmanışları (dağcılık), bisiklet sürme, kampçılık gibi ekoturizm aktiviteleri yapma imkanı sunmaktadır. Ayrıca bazı yaylalarda yazın şenliklere, dağcılık ve trekking gibi aktivitelere ev sahipliği yapmakta aynı zamanda kış sporlarına uygun turizm potansiyeline sahiptir. Yaylaların doğa güzelliği yerel ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir (Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

Ayder Yaylası 1987 yılında Turizm Merkezi ilan edilmiş, birçok aktiviteyi barındırması nedeniyle 2006 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile Kültür ve Turizm Koruma Gelişim Bölgesi ilan edilmiştir. Ayder Kültür ve Turizm Koruma Gelişim Bölgesinde termal kaplıcalar bulunmaktadır. Termal Kaplıcaların tedavi amacıyla; romatizma, kireçlenme, sedef, egzama gibi birçok hastalığa iyi geldiği bilinmektedir. Ayrıca ülkemizde 2004 yılından beri yapılan Heliski kayak sporu ile de destinasyonun çekiciliğini artmıştır ve de yerli, yabancı turistlerin odak noktası haline gelmiştir. Ayder bölgesi kendine has yayla evleri, şelalesi, kaplıcası ve farklı endemik bitki türlerine sahip olmakla birlikte trekking, heliksi, foto safari, kampçılık, dağcılık gibi birçok ekoturizm aktivitesini ziyaretçilere tatil imkanlarıyla sunmaktadır.

Anzer (Ballı köy) Yaylası, İkizdere ilçesinde yer almaktadır. Devletin arazisi olmakla birlikte yayla içerisinde özel mülk bulunmamaktadır. 1991 yılında Bakanlar

Kurulu Kararı ile Kültür ve Turizm Koruma Gelişim Bölgesi ilan edilmiştir. Dünyaca  nl  Anzer Balının bu bölgede üretimi yapılmaktadır. Bölgenin yaz aylarında yeşilin tonları, kiş aylarında ise kırmızı ve sarı tonları yaprak dökümü doğa yürüyüşü ve fotoğrafçıları cezp etmektedir. Anzer Kültür ve Turizm Koruma Gelişim Bölgesi trekking, yamaç paraşütü, heliski, jeep safari, foto safari ve dağcılık gibi bir çok ekoturizm aktivitelerini yapma imkanı sunmaktadır (Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

Kuspa Turizm Merkezi, Rize il merkezine 19 km, Çayeli ilçe merkezine 7 km uzaklıktadır. Bakanlar Kurulu Kararı ile 2006 yılında turizm merkezi ilan edilmiştir. Kuspa Turizm Merkezi deniz manzaralı, ormanlık düz bir araziye sahiptir. İlkbaharın gelmesiyle şelalelerin akışıyla benzersiz doğa harikasına dönüşmektedir. Musa Dağı ve Melipos Tepeleri mesire alanı olarak kullanılmaktadır.

Ovit Dağı Kış Turizm Merkezi, Rize il merkezine 91 km, İkizdere ilçe merkezine 34 km mesafede uzaklıktadır. 2640 metre rakımlı Ovit Yaylası ve çevresi 2008 yılında, Bakanlar Kurulu Kararı Ovit Dağı Kış Turizm Merkezi ilan edilmiştir. Coğrafi konumundan kaynaklı kış sporlarına uygun potansiyele sahiptir. Yaz aylarında trekking, dağcılık, foto safari, jeep safari gibi turizm aktivitelerini yapma imkanı sunmaktadır (Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

Rize yaylalarının temiz havası ve mavi ve yeşilin buluştuğu benzersiz doğa manzaralarının uygunluğundan bu bölgelerde kamp ılar tarafından tercih edilmektedir (Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020). Kaçkar Dağları Milli Parkı, Fırtına Deresi, Ayder Yaylası kamp ve karavan için uygun bölgelerdir. Kaçkar Dağları Milli Parkı içerisinde yer alan Gallerd z  Kamp Karavan alanı önemli merkezlerden birisidir (T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü, 2014, 72-77).

Kaçkar Dağları Milli Parkı Uzun Devreli Gelişim Planında  adırlı kamp için önerilen alanlar şu şekildedir; (T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü, 2014, 84)

- Kalerd z   adırlı Kamp Alanı
- Dilberd z   adırlı Kamp Alanı
- Karadeniz Gölü  adırlı Kamp Alanı
- Derebaşı Gölü  adırlı Kamp Alanı

- Karmik Yaylası Çadırılı Kamp Alanı
- Verçenik Yaylası Çadırılı Kamp Alanı

Her yönüyle yüksek turizm potansiyele sahip Rize bölgesinde dağ bisikleti sürmek ve motosiklet gezileri yapmak mümkündür. Kaçkar Dağları, Ayder, Anzer ve Ovıt yaylaları başta olmak üzere bütün yaylalarda bisiklet sürme imkânına sahiptir. Yaylalar her yıl kendi organizasyonun yaparak gelen turistlere ev sahipliği yapmaktadır (Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

Rota Önerileri ve Zorluk Dereceleri şunlardır;

- Çamlıhemşin-Sal-Pokut (Orta-Zor)
- Çamlıhemşin-Ayder-Aşağı Kavron- Yukarı Kavron. (Orta-Kolay)
- İkizdere-Anzer-Dipsiz Göl (Orta-Kolay)
- Kalkandere-Çağlayan Şelalesi (Orta-Kolay)

Jeep Safari Parkur Rotaları;

- 1.Parkur: İkizdere – Çağrankaya – Çataldere – Kaptanpaşa - Çayeli parkuru.
- 2.Parkur: Pazar – Hemşin - Kito Yaylası – Zilkale – Çat - Elevit parkuru.
- 3.Parkur: Çamlıhemşin – Zilkale – Çat -Elevit parkuru.
- 4.Parkur: İkizdere – Anzer -Uzungöl parkuru.
- 5.Parkur: İkizdere – Anzer – İspir -Yusufeli parkuru

Yamaç paraşütü için İkizdere İlçesi'nin Anzer Yaylası ile Çamlıhemşin İlçesi'nin Pokut Yaylası, Ballıköy (Anzer) yaylası, Çamlıhemşin- Pokut- Hazındağ hattıdır (T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü, 2014, 72-77).

Rize ili, Doğu Karadeniz dağ sıraları arasındadır. Ülkemizin en yüksek zirveleri bu bölgede yer almaktadır. Türkiye'nin 4. yüksek dağı olan Kaçkar Dağı (3937 m) en yüksek zirveye sahiptir. Rize'nin Erzurum-Artvin sınırını da oluşturan Doğu Karadeniz Dağları, Verçenik Dağı (3709 m), Bulut Dağı (3562 m) ve

Altıparmak Dağı (3492 m) gibi yüksek zirvelere sahiptir (Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

Rize ili, doğa yürüyüşü için yapabilmek için ülkemizin başkenti konumundadır. Doğa yürüyüşü yaparken dinlenmek, spor yapmak, fotoğraf çekmek, kuş gözlemciliği gibi birden fazla aktiviteyi yapabilmek imkânı sunmaktadır. Bölgede doğa yürüyüşü yapmak için birden fazla en basitinden en zoruna kadar seçenekler yer almaktadır. Trekking Güzergâhları aşağıdaki Tablo 1 de yer almaktadır.

Tablo 1

Rize ilinin trekking güzergahları

Adı	İlçesi
TG-1 Parkın batı girişi- Zil kale-Şenköy-Zilkale-Çat Köy Yaylalar Mevkii-Çat Köy manzara seyir noktası	Çamlıhemşin
TG-2 Çat köy-Hisarcık-Yazlık-Faikli-Başçayır-Çiçekli Yayla-Manzara Seyir Noktası-Başyayla-Çubuk Boğazı-Hacıvanak Yaylası-Elevit	Çamlıhemşin
TG-3 Çat köy-Sıraköy- Ortaköy-Verçenik Yaylası	Çamlıhemşin
TG-4 Çat köy-Yaylaköy-Hacıvanak-Karmik-Trovit-Yaylaköy	Çamlıhemşin
TG-5 Aşağı Kavron -Samistal – Amlakit - Y.Amlakit – Sıcoh (Kotençur) - Polavit-Y.Kavron Yaylası	Çamlıhemşin
TG-6 Ayder-Hazindak-Samistal	Çamlıhemşin
TG-7 Hazindak-Amlakit	Çamlıhemşin
TG-8 Amlakit-Samistal-Yukarı Kavron	Çamlıhemşin
TG-9 Yukarı Kavron -Derebaşı Gölü - Apivanak Geçidi - Atsız Göl - Deniz Gölü -Dilberdüzü-Olgunlar	Çamlıhemşin
TG-10 Yukarı Kavron-ApivanakYaylasısı-Karmik-Karmik Gölleri-TrovitYaylasısı	Çamlıhemşin
TG-11 TrovitYaylasısı-Hacıvanak Yaylası-Elevit Yaylası	Çamlıhemşin
TG-12 Elevit-Hacıvanak-Yıldızlı Göl-Çapuk Boğazı-Baş Yaylası-Kaleköy	Çamlıhemşin
TG-13 Kaleköy-Çiçekli Yaylası-Verçenik Yaylası	Çamlıhemşin
TG-14 Ayder-Huser-Palakçur-Yalancı Yaylası-Galerdüzü-Ayder	Çamlıhemşin
TG-15 Tar Deresi Yürüyüşü Gidiş-Dönüş	Çamlıhemşin
TG-16 Yukarı Amlakit-Kermukereç Buzul Gölü-Amlakit	Çamlıhemşin

Kaynak: T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü, 2014.

2.1.3. Ordu Ekoturizm Alanları

Ordu ili, mavinin ve yeşilin buluştuğu doğa güzellikleri, flora ve faunası, bitki örtüsü, denize uzanan koy ve kumsalları, dağları, birbirinden güzel yaylalarıyla Doğu Karadeniz bölgesinin giriş kapısıdır. Ordu ili konumu 40'- 41' kuzey paralelleri, 37' - 38' doğu meridyenleri arasında yer almaktadır. Yüzölçümü 5961 km²'dir. Ordu ili, dağların denize dik olarak indiği Melet Vadisinin oluşturduğu alüvyon ovasına 500. rakımlı Boztepe'nin eteklerine yer almaktadır (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

Ordu İli'ndeki en önemli akarsuları, Melet Irmağı, Elekçi Deresi, Bolaman Çayı, Turnasuyu Irmağı, Civil Irmağı, Akçova Deresi, Arap Deresi, Küpcan Deresi ve Akgöz Deresi'dir. Ordu ilinin en uzun ve büyük akarsuyu Melet Çayıdır. Ordu ilinin coğrafik konum itibarıyla göl oluşumlarına uygun değildir. Rize ilinde yer alan göller; Gaga Gölü, Ulugöl, Gököl, Keyfalan Gölü, Tekegölü, Yeşilçit gölüdür. Gaga Gölü; gölün ortasında küçük bir adacık yer almaktadır. Fındık bahçelerinin arasında yer alan gölde bitki ve hayvan türleri de yaşamaktadır. Doğal Sit Alanı olarak koruma altına alınarak kamulaştırma kapsamındadır. Gököl; Gököy ilçesinde yerin altından çıkan sodalı su, doğal bir kaynaktır. Ulugöl: Çevre ve Orman Bakanlığı Milli Parklar ve Doğa Koruma Genel Müdürlüğü tarafından B tipi mesire alanı olarak düzenlenmiştir. Ordu ilinde Yazkonağı Mağarası, Çınarçık Mağarası, Boğazcık Mağarası, Dambalı Mağarası, Patlaksu Mağarası, Topçam Mağarası, Çağman Mağaraları ekoturizm açısından büyük öneme sahiptir (Doğu Karadeniz Master Planı, 2016, 263-264).

Ordu ilinde yer alan şelaler; Karaoluk Şelalesi, Kapılı (Cıngırt) Kazankaya Şelaleleri ve Ohtamış Şelalesi ise Karadeniz'in en büyük şelalesidir. Ordu ilinde yer alan yaylalar; Perşembe, Argın, Korgan, Çambaşı, Keyfalan, Düzoba Yaylası, Toygar-Kabaktepe Yaylası, Yeşilce Topçam Yaylasıdır. Perşembe Yaylası; Yaylanın eşsiz doğa güzelliğine sahiptir. Kümbetler, Çiseli Şelalesi, Karga Tepesi yaylada yer almaktadır. Bakanlar Kurulu kararı ile 1991 yılında Turizm Merkezi ilan edilmiştir. Dünya mirası olarak korunması amacıyla tescil işlemlerinin son aşamadır. Her yıl Temmuz ayından yayla şenlikleri düzenlenmektedir. Yaylada yamaç paraşütü, safari yapmak için uygundur. Argın Yaylası Akkuş; Bakanlar Kurulu Kararı ile 1991

yılında Turizm Merkezi ilan edilmiştir. Kış sporlarına uygundur. Çambaşı Yaylası; Doğu Karadeniz bölgesinin en önemli yaylalarındadır. Kış turizminin eşsiz doğa güzelliklerine sahiptir. Bölgede doğa sporlarını profesyonel olarak yapılabilir. Keyfalan Yaylası; havası ve suyunun temizliğinden kaynaklı verem, migren gibi birçok hastalığa şifası bilinmektedir. Bakanlar Kurulu kararı ile 1995 yılında Turizm Merkezi ilan edilmiştir. Aynı zamanda Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından av koruma ve üretim alanı olarak koruma altındadır. Düzoba Yaylasında; mahalli ve de ulusal festivaller düzenlenmektedir. Sanatsal etkinlikler, sportif ve de yağlı güreş müsabakaları yapılmaktadır. Toygar-Kabaktepe Yaylası; Bakanlar Kurulu Kararı ile 2006 yılında Turizm Merkezi ilan edilmiştir. Yeşilce-Topçam Yaylası; Bakanlar Kurulu Kararı ile 1998 yılında Turizm Merkezi ilan edilmiştir. Bölgede aynı zamanda Kızılağaç, Beyağaç, Kıyıyurt ve Çukuralan yaylaları ve obalar yer almaktadır. Kızılağaç Yaylası 170'den fazla çiçek çeşidine sahiptir (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

Küpkaya Kanyonu; Ulubey ilçesine 9 km uzaklıktadır. Muhteşem doğa güzellikleri arasında kano sporu yapılmaktadır. Ayrıca rafting için uygun dereler ise; Melet Irmağı, Curi ve Akçay Dereleri, Turnasuyu, Elekçi Deresidir. Yamaç Paraşütü yapılabilecek güzergâhlar; Boztepe' den şehir merkezine kumsala, Mesudiye Eriçok Tepesinden Kızılağaç Yaylasına, Aybastı-Perşembe Yaylasında Karga Tepesinden Yaylasına iniş yapılabilir. Dağ ve doğa yürüyüşü yapılabilecek güzergâhlar Turnalık, Tekmezar, Harçebeli, Akkuş, Boztepe, Çambaşı Yaylası, Mesudiye-Keyfalan, Cüle, Yeşilce ve Topçam yaylası, Korgan-Kumru Obalarıdır. Foto Safari yapılabilecek güzergâhlar yaylalar, ırmaklar, Ulugöl-Gölköy, Gaga Gölü-Fatsadır. Kamp-Karavan turizmi için uygun alanlar; Yason Burnu, Ünye Kıyıları, Çambaşı Turnalık, Tekmezar, Boztepe, Sayacabaşı, Ünye, Mesudiye-Keyfalan, Kızılağaç, Savahçimeni, Cüle ve Çukuralan Yaylalarıdır (Ordu Ticaret ve Sanayi Odası, 2020).

Ordu şehrinin güzelliklerini hem karayolu hem de teleferikle ulaşarak Boztepe'den seyretmek doyumsuzdur. Hoynat Adası, Ordu ilinin Perşembe ilçesinin sınırlarındadır. Ülkemizde martı ve karabatak kuşları yaşamaktadır ve de Tepeli Karabatak kuşlarının tek yuvası adada yer almaktadır. Kuş gözlemciliği için uygundur. Yason Burnu; Perşembe ilçe merkezine 15 km uzaklıkta Çaytepe köyü sınırları içersinde yer almaktadır. Karadeniz sahili yol güzergahında kiliseye sahip

tek yarımada. Güneşin doğuşu ve batışı muhteşem doğa harikası içinde doyumsuz bir hazla izlenmektedir. Ulugöl Tabiat Parkı Gököy ilçesine 17 km uzaklıkta krater gölüdür. 26.5 hektar büyüklüğündedir. Doğa harikası güzellikleriyle sonbahar döneminde yaprakların turuncuya sarıya bürünmesiyle muhteşem manzaralarla turistleri etkilemektedir. Tabiat park da üç adet heyelan set gölü bulunmaktadır. Gelin Kayası Mesire Yeri, Eminem Pınarı- Yokuş dibi Mesire Yeri, Sayacabaşı Mesire Yerleri zengin bitki örtüsüyle eşliğinde doğa yürüyüşü yapmak için ve de dinlenme, ziyaret için turizmde önemli yere sahiptir (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

2.1.4. Artvin Ekoturizm Alanları

Artvin ilindeki en büyük akarsuyu ve de dünyanın en hızlı akan ırmaklarından olan Çoruh nehridir. Rafting, kano, nehir kayağı gibi akarsu sporları yapmaya uygundur. Bayburt'tan başlayıp Artvin'e kadar uzanmakta ve yaklaşık 260 km. uzunluğunda, 4 farklı etapta rafting yapılmaktadır. Zorluk dereceleri 1, 2, 3, 4, 5, 6'ya kadar yükselmektedir. 1993 yılında 4. Dünya Akarsu Şampiyonasına ev sahipliği yapmıştır. Yerli yabancı sporcuları ve turistleri ağırlamaktadır. Çoruh Nehri Vadisi bölgesi zengin flora ve faunaya sahip olup, kuşların göç güzergâhıdır. Ayrıca nehirde yaşayan kızıl akbaba türü nesli tükenmekte olan bir canlıdır (Artvin Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021).

Artvin ilinde yer alan şelaleler; Deliklikaya Şelalesi, Maral (Borçka) Şelalesi, Mençuna şelalesi, Balıklı Şelalesi, Güneşli Şelalesi, Küre (Murgul) Şelalesi, Çağlıpınar Şelalesi (Şavşat) ve İtkayası Şelalesi (Ardanuç), Ciro Şelalesi, Su Atılan Şelalesi, Muradin Şelalesi gibi çok sayıda doğa harikasını barındırmaktadır (Kaymaz, 2018, 365-370).

Artvin ilinde yer alan mağaralar doğal ve yapay mağaralar bulunmaktadır. Mağaraların içerisinde damlataş, sarkıt, dikit, sütun, bayrak ve örtü damlataşları, damlataş, havuzları, basamakları yer almaktadır. Artvin ilindeki başlıca mağaralar ise; Bakırtepe (Savangin) Mağarası, Sakarya Köyü Bal Mağarası, Ferhatlı Mağarası (Ardanuç), Gümüşhane Köyü (Modrekil) Mağarası (Ardanuç), Sulu (Saborca) Mağara (Ardanuç). Cehennem Dere Kanyonu Mağara ve Oyukları (Ardanuç) Kork Mağarası (Ardanuç), Bal mağarasıdır. Cehennem Dere Kanyonu Mağara karstik

şekillerle dikkat çekmektedir aynı zamanda kanyon sporuna uygundur (Kaymaz, 2018, 325-360). Artvin il sınırları içerisindeki iki tane mağara, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından tescil edilerek koruma altına alınmıştır. Bu mağaralar; Ardanuç ilçesi Sakarya Köyü'nde bulunan Bal Mağarası, Yusufeli ilçesi Bakırtepe Köyü'nde bulunan Savangin Mağarasıdır. Artvin il merkezine 8 km uzaklıkta Kafkasör Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Merkezi içerisinde Kafkasör Şenlik Yaylası yer almaktadır. 1991 yılında Kafkasör Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Merkezi ilan edilmiştir. Yaylanın eşsiz doğa güzellikleri cennetten bir köşeye benzetilmektedir. Temiz havası, suyun berraklığı, ender bulunan bitki türleri içerisinde doğa güzelliğiyle bungalov evlerde konaklamada yapılabilmektedir. Ayrıca Cıskaro, Yalnızhasan ve Acısu diye adlandırılan şifalı sular bulunmaktadır. Artvin Kafkasör Kültür Turizm Sanat Festivali her yıl Haziran ayı sonunda 3 gün de gerçekleşen boğa güreşi şenlikleri düzenlenmektedir (T.C. Artvin İl Valiliği, 2021).

Artvin ilindeki iki adet Mili park yer almaktadır. Bunlar Karagöl-Sahara Milli Parkı ve Hatila Vadisi Milli Parkıdır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı 12. Bölge Müdürlüğü, 2021).

Karagöl-Sahara Parkında dağ turizmi (doğa yürüyüşü, trekking, kaya ve zirve tırmanışı) ve yayla turizmi olmak üzere pek çok alternatif turizm (termal turizm, kırsal turizm, ornito-turizm, botanik turizm vs. ile bunlara bağlı dinlenme, eğlenme ve spor amacıyla etkinliklerin gerçekleştirilmektedir (Zaman, 2008, 17-18).

Hatila Vadisi Milli Parkı 1994 yılında milli park ilan edilmiştir. Yüz ölçümü 16.944 hektardır. Hatila Vadisi Milli Parkı 170 m yükseltiden başlayarak 3224 m yükseltiye kadar uzanmaktadır. Bu uzunluğundan kaynaklı zengin biyoçeşitliliğe ve benzersiz doğa güzelliğine sahiptir. Hatila Vadisi V tipi, dar tabanlı, derin karakteristik özellikleri taşımaktadır. Ülkemizde ender görülen bu tip özellikler görülmektedir. Milli park fauna bakımından oldukça zengindir. Vadi alanı içerisinde ayı, tilki, yaban keçisi, sansar, porsuk gibi memelileri, ötücü ve yırtıcı kuşları yaşamaktadır. Ünlü Hopal Engereği'ni yaşamını sürdürmektedir. Ayrıca 29 memeli türü, Karadeniz alası ve gökkuşağı alabalığı olmak üzere 2 balık türü, kافkas semenderi, kaffkassığilli kurbağası, 10 sürüngen türü, arı ve kelebekler, 770 omurgasız türü ve de sakallı akbaba, kaşık gaga, yılan kartalı, dağ horozu olmak üzere 198 kuş türü yaşamını sürdürmektedir. Karadeniz bölgesinde olmasına rağmen

Akdeniz iklim özelliklerini taşımasından kaynaklı vadi içerisinde zengin bir canlı çeşitliliği barındırmaktadır. Orman sınırının 2000- 2300 metre yüksekliğe kadar çıkan orman alanlarında ladin, göknar, sarıçam, kayın, fıstıkçamı, şimşir, sandal ağacı vb çeşitli türde ağaçlar yer almaktadır. Ayrıca 125'i endemik olmak üzere 1349 adet bitki türü varlığı tespit edilmiştir. Hatila Vadisi Milli Parkı florasının en büyük özelliklerinden biri de ülkemizde hepsini aynı anda yalnızca bu vadiye görebileceğiniz 4 farklı orman gülü bulunmaktadır (Artvinliler Hizmet Vakfı, 2021).

Hatila Vadisi Milli Parkı ekoturizm aktiviteleri; doğa yürüyüşü, fotoğrafçılık, kaya tırmanışı, kuş gözlemciliği, olta balıkçılığı, bisiklet sporu, yaban hayatı, dağcılık, kayak, karavanlı kampçılık, çadırlı kampçılık, yayla turizmi, oryantiring, yamaç paraşütü, mağara, yüzme, atlı yürüyüş, rafting, kano sporu, botanik gezisi, dağ bisikleti, yön bulma, doğa temalı şenliklerine uygun potansiyele sahiptir. Hatila Vadisi Milli Parkına 2015 yılında inşa edilmiş 220 metrelik yüksekliğe sahip Türkiye'nin en yüksek Cam Seyir Terası bulunmaktadır. Seyir terasından Milli parkın muhteşem doğa güzelliğini seyredilmektedir. Artvin ilinde korunan alanlar içerisinde 300 yaşında olup Kamilet Doğu Kayını ve 150 yaşında Melodere Doğu Ladini olmak üzere iki adet tabiat anıtı ağaç bulunmaktadır. Artvin ilinde korunan alanlar içerisinde 5 adet Tabiat Parkı bulunmaktadır. Altıparmak, Balıklı-Güneşli Şelaleleri, Borçka Karagöl, Tavşan Tepesi tabiat parkı ve Cehennem Deresi Kanyonudur. Altıparmak Tabiat Parkı; 2013 yılında tabiat parkı ilan edilmiş ve de 2111 hektar alana sahiptir. Muhteşem doğası manzarasına sahiptir. Buzul gölleri, dereler, tarihi kemer köprüsü ve sahip olduğu özellikleriyle alanın en önemli kaynağını oluşturmaktadır. Tabiat parkı içerisinde çok sayıda dere, yayla ve göl bulunmaktadır. Ülkemizin en yüksekte yer alan şelalelerinden birisi Ciro Şelalesinin yanı sıra Mençuna, Mulona şelaleleri ve Büyük Göl arazi içerisinde bulunmaktadır (Artvinliler Hizmet Vakfı, 2021; DKMP, 2021).

Balıklı ve Güneşli Şelaleleri Tabiat Parkı 2017 yılında tescil edilmiş olup, 173 hektar alanı kaplamaktadır. Balıklı Dağı ve Şellale Deresi alan içerisinde büyüklü küçüklü çok sayıda çağlayanlar bulunmaktadır. Tabiat parkı taşıdığı doğal kaynak değerleri nedeniyle fauna, flora ve hidrografik zengin bir potansiye sahiptir. Tabiat parkı olarak koruma altına alınan alanda doğa yürüyüşü, yaban hayatı

gözlemleme, foto safari yapma gibi ekoturizm aktiviteleri için uygundur (Kaymaz, 2018, 271).

Borçka Karagöl Tabiat Parkı, 2002 yılında tescil edilmiş olup, göl alanının büyüklüğü yaklaşık 9 hektar ve tabiat parkı toplam 368 hektarlık alana sahiptir. Karagöl ve çevresinde 89 familya ve 334 cinse ait toplam 898 tür yaşamaktadır. Bu türlerden 11 tanesi endemik türdedir. Borçka Karagöl Tabiat Parkı ve yakın çevresinde yapılan araştırmaya göre; 40 kuş türü, 38 adet böcek türü tespit edilmiş olup bunlardan 3 tanesi endemiktir. Ayrıca Artvin il sınırlarında 25 adet kelebek türü tespit edilmiştir. Tabiat park içerisindeki gölün etrafında karışık ormanlardan oluşmaktadır. Özellikle Sonbahar aylarında bölgenin doğa manzarasını muhteşem manzarayı fotoğraflamak için turistler, kamu görevlileri, fotoğrafçılar tarafından ziyaretçileri ağırlamaktadır. Aynı zamanda ziyaretçiler göl kenarında piknik yapmak, dinlenmek, doğa yürüyüşü yaparak zamanlarını geçirmektedir (DKMP, 2021).

Tavşan Tepesi Tabiat Parkı 2017 yılında tescil edilmiş olup, 5 ha. alana sahiptir. Şavşat ilçesine 2km uzaklıkta muhteşem doğa güzelliklerini barındırmaktadır. Aynı zamanda tabiat park içerisinde yaban hayatı gelişim alanı yer almaktadır (Karadeniz Kültür Envanteri, 2021).

Cehennem Deresi Kanyonu, Ardauç ilçe merkezinin 7 km uzaklıkta bulunmaktadır. Dünyadaki sayılı kanyon vadileri arasında yer almaktadır. 26.06.2002 tarih ve 4493 sayılı kararla Cehennem Vadi ve Kanyonu I. ve III. Derece Sit, I. Derece Arkeolojik Sit alanı olarak kabul edilmiştir. 01.05.2018 tarihinde DKMP tarafından 31,8 hektarlık alan tabiat parkı olarak ilan edilmiştir. Kanyon içerisindeki karayolu ulaşım sorunu çözümlenmeye çalışılmaktadır. Kanyonu ziyarete gelen turistler “Cehennem Deresi Kanyonu” tabelasının yazılı olduğu 750 m uzunluğundaki güzergâhı gezmektedirler. Aynı zamanda kanyonun kuş bakışı izleme fırsatını yakalamaktadırlar. Cehennem Deresi Kanyonu ekoturizm potansiyeli açısından önemli bir yere sahiptir. Cehennem Deresi Kanyonunun bulunduğu konum itibariyle doğa sporları yapmaya uygundur. Başlıca yapılabilecek ekoturizm aktiviteleri ise; paraşütle atlama, kaya tırmanışı, fauna gözlemi, flora gözlemi, fotosafari, kamping, manzara seyri, atlı doğa gezisi, trekking ve hiking, dağcılık, dağ bisikleti, kano/rafting, sportif olta balıkçılığı, farklı jeolojik ve jeomorfolojik oluşumları görme ve incelemesi yapılmaktadır (Kaymaz ve Özşahin, 2018, 57-63).

Artvin ilinde korunan alanlar içerisinde Tabiat Koruma Alanları; Camili-Efeler Ormanı, Camili-Gorgit, Çamburnudur. Camili Efeler Tabiatı Koruma Alanı, Camili-Efeler Ormanı 24.03.1998 tarih ve 273 sayılı olurları ile Tabiatı Koruma Alanı ilan edilmiştir. Efeler Ormanı, yalnızca Türkiye'nin değil, neredeyse bütün Avrupa'nın insan eli değmemiş ekosistemine sahiptir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021).

Camili Gorgit Tabiatı Koruma Alanı, 24.03.1998 tarihinde Tabiatı Koruma Alanı ilan edilmiş olup 499,54 hektarlık alana sahiptir. (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2021). Doğu Karadeniz bölgesinde, Artvin ilinin Borçka ilçesine bağlı Camili Köyü sınırlarında bulunmaktadır. Orta Asya ve Avrupa'yı da kapsayan en yaşlı ormanlara sahiptir. Camili-Efeler ve Gorgit Ormanında bilimsel olarak GEF-II Projesi sahada uygulanmıştır. Tabiat alanları içerisinde doğal eski ormanları, zengin flora, fauna ve Saf Kafkas Arı ırkının gen koruma havzası ve de ekoturizm açısından önemli bir potansiyele sahiptir (Türkiye Kültür Portalı, 2021).

Çamburnu Tabiatı Koruma Alanı kuzeyden gelen göçmen kuşların Doğu Karadeniz dağlarına ulaştığı ilk alandır. Tabiat park içerisinde sarıçam sahil boyunca yetişen ender bitkilerden birisidir. Tabiat park içerisinde yaban hayatı gözlemlene, doğal olayları fotoğraflama, foto safari yapma, manzara seyretme ve bilimsel incelemelerde bulunulması açısından uygun bir sahadır.

Merkez Av komisyon üyeleri tarafından Balıklı Maden Yaban Hayatı Koruma Sahasında “Yaban Horuzu”nun üretimi ve güvenliği amacıyla korunmaya alınmıştır (Artvin Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021).

Artvin ilinde dağ ve doğa yürüyüşü yapılabilecek alanlar; Kaçkar Dağı, Altıparmak Dağı, Kafkasör Orman içi Dinlenme Alanı, Borçka-Karagöl, Şavşat-Karagöl, Sahara Yaylası, Karçal Dağı, camili bölgesidir. Ülkemizin en yüksek tepeleri Artvin bölgesinde yer almaktadır. Kaçkar Sıradağları'nın en yüksek tepeleri Altıparmak (3480 m.), Kavran (3932 m.) ve Verçenik'tir (3710 m.). Kaçkar Dağları batıdan doğuya doğru üç bölüm olarak ayrılmıştır. Batıda Verçenik, ortada Kavran ve doğuda Altıparmak Dağları yer alır. Profesyonel ve yarı profesyonel dağcıların, dağ yürüyüşü ve tırmanış için tercih ettikleri alanlardır. Yaz aylarında tırmanışların için ağustos ve eylül ayları, kış tırmanışlarına ise şubat ve mart ayları en uygun

zamandır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 2021).

Kamp ve karavan turizmi için uygun alanlar; Kemalpaşa Plajı ve çevresi, Kafkasör Orman İçi Dinlenme Yeri, Borçka Karagöl, Şavşat Karagöl, Hatila Vadisi, Sahara, Yusufeli Kaçkar Turizm Merkezi ve Yusufeli Çevreli Köyü Rafting Kamp Merkezi yerleridir (Artvin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021). Ayrıca Yüncüler, Kılıçkaya, Avcılar, Demirkent, Altıparmak, Yaylalar ve Tekkale köylerinde açık kamp yerleri bulunmaktadır (Demirel, 1997, 99).

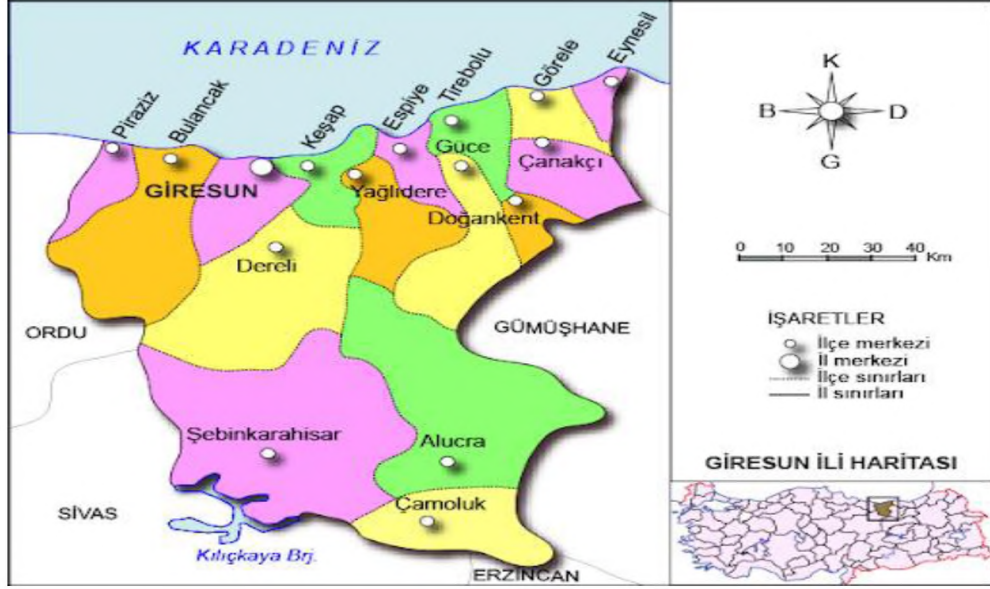
Artvin il ve çevresi yüksek dağların arasında olması nedeniyle zirve noktalar yamaç paraşütü için uygun potansiyele sahiptir. Yamaç paraşütü için uygun güzergâhlar ise Kaçkar Dağları, Dilber Düzü, Altıparmak Dağları, Bilbilan Geçidi (Ardanuç), Çam Geçidi (Şavşat), Arsiyan yaylası mevki (Kız Gölü), Ardanuç Cehennem Dere Kanyonu çevresindeki tepelik alanlar, Murgul Karagöl mevkisidir (Kaymaz, 2018, 445).

TaTuTa, Türkiye'de bilinen adıyla “Tarım-Turizm-Takas” diğer bir ifadeyle “Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takas” projesi kapsamında Yusufeli’nde tane çiftçi gönüllü olarak ev sahibi olmuştur. Projenin amacı; doğada organik tarımsal ürünlerin yetişmesi ve hayvancılık konularında üreticilere yardımcı olarak ekolojik hayatın içinde yaşayarak, öğrenme, paylaşma tecrübesini yaşamaktır. Yusufeli’nde Ayhan Kaleli’nin çiftliğinde eylül ayında ceviz, pirinç ve mısır hasadına gönüllüler birlikte gerçekleştirmektedir. Yusufeli’nde Lütfü Keçeci’nin 6 dönüm arazi üzerinde çeşitli sebze ve meyve yetiştirmekte aynı zamanda gönüllü misafirlerle birlikte bahçe ve tarla işleri, ev işleri, bakım ve tadilat, hayvanların bakımı ve sebze dikimi ve hasadı olarak gerçekleştirilmektedir (World Wide Opportunities On Organic Farms, 2021).

2.2. Giresun İli Ekoturizm Potansiyeli

Karadeniz Bölgesinin Doğu Karadeniz Bölümünde yer alan Giresun ilinin doğusunda Trabzon ve Gümüşhane, batısında Ordu, güneyinde Sivas ve Erzincan, güneybatısında ise Sivas illeriyle komşu olup, kuzeyi Karadeniz ile çevrilmiştir. Giresun ili, 6934 km karelik yüzölçümü ile Türkiye topraklarının binde 8.5’ini kaplamaktadır. 2018 nüfus sayım sonuçlarına göre, Giresun il nüfusu 453.912 'dir

(T.C. Giresun Valiliği, 2021). Giresun ilinin coğrafi konumunu ve ilçelerini Şekil 2’de aşağıda gösterilmektedir.

Şekil 2. Giresun il haritası (Coğrafya Harita, 2021).

Giresun il topraklarının %94’ü dağlardan oluşmaktadır. Karadeniz Bölgesinde olduğu gibi Giresun ilinde de dağlar kıyıya paralel uzanmaktadır. Dağların yüksekliği bazı noktalarda 3000 metreyi aşmaktadır. Doğu Karadeniz Dağları’nın Giresun il sınırları içerisinde kalan bölümüne Giresun Dağları adı verilmektedir (Bekdemir, 1996, 6). Aşağıda yer alan Tablo 2’de Giresun ilinde bulunan önemli dağlar, tepeler ve yükseltileri gösterilmektedir.

Tablo 2

Giresun’da Bulunan Önemli Dağlar-Tepeler ve Yükseltileri

Tepeler	Yükseltileri (metre)
Abdal Musa Tepesi -Balaban Dağları	3.330 m
Cankurtaran Tepesi	3.278 m
Gâvurdağı Tepesi	3.248 m
Karataş Tepesi –Karagül Dağları	3.107 m
Küçükkor Tepesi–Karagül Dağları	3.044 m
Şehitler Geçidi	2475 m
Eğribel	2075 m
Fındıkbeli	1750 m

Not. Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021.

Giresun dağları, konum itibariyle Doğu Karadeniz içinde, İç ve Doğu Anadolu arasında bulunması nedeniyle, bitki örtüsü Avrupa-Sibiryaya ile İran-Turan floristik bölgesinde etkileri görülmektedir. Bu etkiler hem Karadeniz’in nemli iklimi

hem de İç Anadolu'nun kurak iklimin etkilerinden kaynaklı iki bölgenin de bitkileri yetişmektedir. Diğer bir ifadeyle biyoçeşitlilik açısından zengin bir ildir (Karaer, 2012, 31).

Türkiye'nin en çok yağış alanlar illerinden bir tanesi de Giresun'dur. Dağların deniz kıyısına paralel uzanması sonucu kıyı kesimde yaz ayları orta derece sıcaklıkta, kışlar ayları ise ılık geçmektedir. Giresun ilinin iklim özelliklerinde coğrafi konumundan kaynaklı farklılık bitki örtüsüne de yansımaktadır. Kıyı kesimler bol yağış alırken bitki örtüsü bakımından zengindir. İç kesimler kıyı kesimlere göre fakirdir. Kıyı kesimlerde iç kesimlere doğru 800 m. rakıma kadar meyve ağaçları, özellikle kiraz ve fındık ağaçları görülmektedir (Giresun İli Doğa Turizmi Master Planı, 2014, 23). Kıyı kesimleri 1000 metreye kadar olan kısımlarda fındık bahçeleri, akasya, kestane ve ıhlamur ağaçları yer almaktadır. 1000 metreden itibaren 2000 metre yüksekliğe kadar olan yerlerde ladin, gürgen, meşe, karaağaç, akçaağaç ve dişbudak ağaçları yer almaktadır. 2000 metrenin üstündeki yüksekliklerde ise Alp bitkileri bulunmaktadır (Fatsa, 2005, 53).

Aylara göre ortalama sıcaklığı 7.1° C ile 23.2° C arasında değişmektedir. Yıllık ortalama açık gün sayısı 53,3 gündür. Bulutlu gün sayısı 177,7 gün ve kapalı gün sayısı ise 135 gündür. Aylık sıcaklık değerlerinin değişiklik göstermemesinin nedeni yağışlardır. Yıllık ortalama yağışlı gün sayısı 160.6 gündür. Giresun ilinde ılıman bir iklime sahip olmasından dolayı ekoturizm için elverişlidir. Ekoturizm için yaz aylarından değil yıl boyunca devam ettirilebileceği anlaşılmaktadır (Bekdemir ve Elmacı, 2014, 7-8).

Giresun ilinin hem yaz hem de kış mevsimlerinde fazla yağış alması sonucu dereler ve ırmaklardan akan sular Karadeniz'e dökülmektedir. Başlıca akarsular aşağıda açıklanmaktadır. Harşit Çayı: Giresun bölgesindeki en uzun akarsu olup 160 km. uzunluğundadır. Harşit Çayı üzerinde Doğankent 1–2 hidroelektrik santralleri yer almaktadır. Doğankent çayı olarak da bilinir. Gelevera Deresi: Balaban Dağların dan yamaçlardan çıkmakta Espiye'nin doğusunda Karadeniz'e dökülmektedir. Uzunluğu 80 km. 'dir. Gökçebel Barajı bulunmaktadır. Yaz ve kış mevsimlerinde suyu bol olmakta ve eğimden kaynaklı akışıda hızlıdır. Aksu: Karagöl bölgesinden doğmakta olup, kuzeye doğru akarak Kızıldaş, Sarıyakup, Pınarlar ve Güdün yörelerinin sularını topladıktan sonra Giresun il merkezinin doğusundan Karadenize

dökülmektedir. Uzunluğu 60 km.'dir. Batlama Deresi: Çaldağ'ın batı yamacının güneyinde Bektaş yaylasından doğarak Merkez ilçenin batısında denize dökülmektedir. Uzunluğu 40 km.'dir. Pazarsuyu: Karagöl ve Yürücek bölgelerinin sularının birleşmesiyle oluşmakta olup Bulancak'ın batısından denize dökülmektedir. Uzunluğu 80 km'dir. Kelkit Irmağı: Gümüşhane Dağlarının güneybatısından doğan Kelkit Irmağı Erzincan, Gümüşhane, Giresun illerinin birleşme noktasına yakın bir yerden Giresun topraklarına girmektedir. Irmağın uzunluğu 70 km'dir ve de ırmak üzerine Kılıçkaya Barajı yapılmıştır. Yağıldere: Erimez dağından çıkarak Çakrak, Akpınar, Ayvat, Sınırköy ve Hisarcık yörelerinin sularını toplayarak, Yağıldere bucağından geçip Espiye'nin batısında Karadeniz'e dökülmektedir. Uzunluğu 70 km'dir. Giresun ilinde Kılıçkaya barajı, Yaşmaklı ve Gökçebel Barajları ve altı adet sulama amaçlı yapay gölet bulunmaktadır. Bu göletlerin ikisi Şebinkarahisar İlçesi'nde, dördü ise Alucra İlçesi'nde yer almaktadır (Giresun İli Doğa Turizmi Master Planı, 2014, 25-28).

Giresun ilinde önemli büyüklükte göller bulunmaktadır. Bu doğal göller Tablo 3'de gösterilmektedir. Yüksek yerlerde bulunan buzul göllerin en önemlisi Giresun, Ordu ve Sivas illerinin birleşme noktasına yakın Karagöl dağlarının doruğundaki Karagöl krater gölüdür. Karagöl dağlarında yer alan sirk gölleri muhteşem manzarasını görmek için turistler tarafından ziyaret edilmektedir. Diğer bir göl ise Giresun'un Dereli ilçesinde Kuzalan Tabiat Parkı içindeki Mavi Göl'dür. Yeşilin ve gölün turkuaz rengiyle buluşması sonucu benzersiz görüntüsüyle görenleri etkileyen Mavi Göl, akarsuya karışan sodalı su nedeniyle mavi renktedir. Karagöl dağlarının en doğusunda bulunan Kırklar tepesinin kuzey batı yamacında Camlı Göl, doğu yamacında ise Sağrak gölü yer almaktadır (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

Tablo 3

Giresun İlindeki Doğal Göller

Göl Adı	Gölün Bulunduğu İlçe
Aygır	Şebinkarahisar Krater Gölü
Kanlı	Alucra Krater Gölü
Bağırsak gölleri	Dereli Krater Gölü (5 Adet)
Baro	Alucra Krater Gölü
Kuru göller	Şebinkarahisar Krater Gölü (4 Adet) 2640 M.)
Sağrak	Dereli Krater Gölü

Süt gölü	Alucra Krater Gölü
Çam	Dereli Krater Gölü
Çorak	Alucra Krater Gölü
Kanlı	Alucra Krater Gölü

Kaynak: Orman Su İşleri Bakanlığı 12. Bölge Müdürlüğü, 2014.

2.2.1. Ekonomik Durumu

Giresun ili ekonomisi büyük ölçüde tarımla uğraşmaktadır. Coğrafi konum ve iklim özelliklerinin etkisinden kaynaklı kıyı kesimlerde tarımsal faaliyetler büyük ölçüde etkilenmektedir. Giresun ilin büyük bir kısmı vadilerle yarılmış olup, eğimin fazla olması tarımsal faaliyetleri zorlaştırmaktadır.

Giresun ilinde üretimde ilk sırayı fındık almakta olup sonra mısır, buğday, arpa gibi tahıllar üretilmektedir (Bekdemir, 1998; 17).

Giresun ilinin arazi dağılımına göre, % 32 orman, % 26 tarım, % 22 çayır-mera ve % 20 tarım dışı arazilerden meydana gelmektedir. Tarım arazilerinin % 64'ünü fındık alanı oluşturmakta olup % 32 tarla alanı, % 4 ise çay, sebze ve meyve alanlarından oluşmaktadır. Bitkisel üretimde 117.729 hektarlık alan fındık arazisidir. Giresun, fındık üretiminde, Türkiye'nin üretim alanının yaklaşık olarak %17 sine, üretim olarak ise ülke fındık üretiminin ortalama % 14 üne sahiptir. Fındık üretimi dışında, Giresun ilinde bitkisel üretim olarak tahıl ve meyve üretimi yapılmaktadır. Tarıma dayalı sanayi sektöründe faaliyet gösteren 559 işletme bulunmaktadır (DOKA, 2021).

Giresun ilinde Türkiye'de yetiştirilmekte olan meyvelerin birçoğu yetiştirebilir ancak yeteri kadar imkânlardan yararlanarak üretim yapılmamaktadır. Giresun ilinin kıyı kesiminde meyve ağaçları çok az ve düzensiz şekilde yer almaktadır. Sadece ailelerin tüketim ihtiyaçları karşılanmaktadır. Giresun ilinin iç kesimlerinde ceviz, kiraz ve elma kıyı kesimlerde fındık, kivi yetiştirilmektedir. Kirazın ana vatanı olarak bilinen Giresun ilinde yöreye ait kiraz üretimi oldukça azdır. Ticari olarak kazancı yoktur sadece kirazdan sadece turşusu hazırlanmaktadır (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

Dünyanın en kaliteli fındığının yetiştiği topraklar Giresun ilinde yer almaktadır. Şehrin ticarete kazanç sağladığı ürün fındıktır. Giresun fındığı geçmiş yıllarda sadece doğal olarak ihracatı yapılırken günümüzde modern olarak kurulmuş

tesislerde işlenerek kavrulmuş, kıyılmış, beyazlatılmış un ve püre halinde, bisküvi, çikolata, dondurma, tatlı ve hamur işlerinde, yemek ve salatalarda kullanılmak üzere ihracatı yapılmaktadır. Devlet teşvikleri sayesinde sanayi altyapısında ivme kazanmıştır. Giresun ilinde 1. OSB faaliyette, 2. OSB ise tamamlanmış ve tahsis aşamasındadır. 70 hektarlık büyüklüğe sahip Giresun 1. OSB il merkezinde, Karadeniz Sahil Yolu'na 1 km. uzaklıkta yer almakta, planlama aşamasında olan 48 hektarlık büyüklüğündeki 2. OSB ise Bulancak ilçesinde Karadeniz Otoyolu kenarında konumlanmıştır. Giresun'da Sanayi Sicil Belgesine sahip 680 firma bulunmakta ve de 10.145 kişi istihdam edilmektedir. Sanayi işletmelerinin sektörel dağılımına göre, % 38,22'si ile Gıda ürünleri imalatı, % 18,76'sı Orman Ürünleri İmalatı, % 10,58'i Madencilik/Toprak sektörü, % 10,30'u Yapı Sanayi temel sektörlerdir. Almanya, İtalya, İsveç, İngiltere, Fransa, Avusturya, Belçika, Danimarka ve Hollanda gibi Avrupa ülkelerine fındık ihracatı yapılmaktadır (DOKA, 2021).

Giresun ilinde su kaynaklarının çok olması, bitki örtüsünün gürlüğü ve düz arazilerin az olması, sanayinin gelişmemesi sonucu olarak bölge halkını hayvancılığa yöneltmiştir. Giresun'da kıyı kesimlerde fındık, iç kesimlerde ise tahıl tarımından sonra en yaygın yapılan ekonomik faaliyet hayvancılıktır (Şenol, 2015, 199).

Giresun ilinin sahil kısmı otlak alanları olmadığı için hayvancılığa uygun değildir. İç kesimlerde yaylaların çevresinde mera alanları vardır ancak il genelinde sürekli dışarıya göç vermesi ve hayvancılığın maliyetlerinin yüksek olması hayvancılığı olumsuz etkilemiştir. Köylerde yazın yaylalara çıkan aileler hayvancılıkla uğraşmaktadır. Bölgedeki arıcıların büyük çoğunluğu gezici arıcılardan oluşmaktadır. Gezici arıcılığın tercih edilme nedeni, fındık ağaçlarının bulunduğu alanlarda bitki türlerinin çok az olması ve fındık bahçelerini ilaçlamada kullanılan tarım ilaçları arılara zarar vermektedir (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

Türkiye'de 16.650 adet ruhsatlı balıkçı teknesi bulunmaktadır. Bunlardan 609 adedi Giresun ilinde yer almaktadır (Emirbuyuran, 2012, 2). Ruhsatlı balıkçı teknelerinin 11 âdeti Gırgır ve 598 âdeti ise küçük balıkçı teknelerinden oluşmaktadır. Bu rakamlardan çıkan sonuç Giresun ilinde balıkçılıktan ekonomik kazanç elde edilmektedir. Hamsi, mezigit, istavrit, barbun, kefal, lüfer, palamut

balıkları en çok avlanan balık türlerinin başında gelmektedir. Ayrıca kültür balıkçılığı da akarsu kenarına kurulan havuz şeklindeki işletmelerde alabalık üretimi yapılmaktadır (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

Giresun kenti bakır, kurşun ve çinko gibi metalik maden yataklarına sahiptir. Derelide, Bulancak ve Şebinkarahisar ilçelerinde bentonit, barit ve kaolen gibi endüstriyel hammadde rezervleri bulunmaktadır. Ayrıca bu madenlerin işlenerek kullanılır hale getirilmesi sanayi sektöründe önemli bir girdi oluşturmaktadır (DOKA, 2021).

Giresun ilinde ormanları, doğal çevre şartlarının dışında yıllar boyunca süren kullanıma ve tahripler sonucu, varlığını sürdürmeye devam etmiştir. İlin yaklaşık % 35'i ormanlarla kaplıdır ve il sınırları içerisinde en fazla ormanlık arazi Dereli ilçesinde bulunmaktadır. Bölgede kayın, kızılğaç, meşe, sarıçam, köknar ve ladin görülmektedir (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

2.2.2. Sosyal Yapı

Bir kentin sosyal yapısı değerlendirilirken nüfus, köken, sağlık, eğitim, yerleşim şekli gibi faktörler incelenmelidir (Kapluhan, 2015, 382) Giresun kenti ekonomik açıdan yeterince gelişmemesi nedeni, sanayi gelişmediği için dışarıdan da göç alamaması olmuştur. Bunun sonucunda Giresun ili diğer illerdeki gibi sosyal yapısında önemli bir değişiklik olmamıştır. Sadece köy ve ilçelerden kent merkezine göç alarak sosyal yapısını korumaya çalışmıştır. Giresun ilinde oturanların çoğunluğunu memur ve işçi kesimi oluşturmaktadır. Ticaretle uğranlar, tarım arazi çok olanlar ise gelir seviyeleri yüksek olduğu için üst düzeydeki bürokratlardan oluşmaktadır (Bekdemir, 2000, 122-123).

Giresun ilinde yaşayan toplam nüfusu sayısı 448 721'dir ve 81 il arasında 45.sırada yer almaktadır (TÜİK, 2021).

Giresun il merkezindeki 100 binin üzerindeki nüfus yoğunluğu ve merkeze göçlerin artması sonucu müsait olan arazilerinin yetersizliği, konut azlığı, otopark sorunları, trafik sıkışıklığı, düzensiz konut yapılanması gibi sorunların artmasına neden olmaktadır (Sezer, 2014, 85). Giresun ilinin nüfus hareketliliği Tablo 4'te yer

almaktadır. Son on yılın yıllara göre dağılımın çok farklılık göstermediği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4

Yıllara Göre Giresun Nüfus Dağılımı

YIL	GİRESUN NÜFUSU
2020	448 721
2019	448 400
2018	453 912
2017	437 393
2016	444 467
2015	426 686
2014	429 984
2013	425 007
2012	419 555
2011	419 498
2010	419 256

Kaynak: TÜİK, 2021.

2.2.3. Tarihi ve Kültürel Kaynaklar

Giresun'un engebeli oluşu ve geçit vermeyen coğrafi konumu, kültürel değerleri koruyarak, Türk kültür ve motiflerini bezenmiş bir şehirdir. Giresun ili tarihi, coğrafyası ve kültürel değerleriyle oldukça zengindir (Kuruca, 2014, 55). Ancak Giresun iline ait tarihte yazılı eser bulunmamaktadır. Sadece Yunan coğrafyacı ve gezginlerin eserlerinde Giresun iliyle ilgili tarihi ilk bilgiler yer almaktadır. Giresun kentinin adı ve kurulduğu yer hakkında değişik görüşler vardır. Bugünkü adıyla Giresun ilinin yarımadası denize doğru bir boynuz gibi uzanması şeklinden dolayı eski Yunancada Boynuz anlamına gelen Kerastan kelimesinden türetilmiştir. İtalyan deniz haritalarından ise Giresun kentinin adı Chirizonda idi sonradan Kerasounde, Kerasunt gibi kelimelerden türemiştir. Kerasus'un bölgede bol miktarda yetişen kirazdan geldiği rivayet edilmektedir (Bekdemir, 2000, 69-70). Başka bir kaynakta ise Kerasus kelimesinden geldiği ve kelime anlamı kiraz ya da boynuz anlamına gelmektedir (İltar, 2016, 22).

Tabiat ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kayıtlarına göre Giresun'da tescil edilmiş toplam 512 kültür varlığı ve 13 adet arkeolojik ve kentsel sit alanı vardır. Tespiti yapılan kültür varlıklarından 102 tanesi dini yapı, 18 tanesi

kamu yapısı, 261 tanesi konut mimarisi, 7 tanesi savunma yapısı, 14 tanesi ticaret yapısı, 104 tanesi su yapısı, 6 tanesi de muhtelif eserlerdir. Su yapılarından 5 tanesi hamam, 45 tanesi köprü, 3 tanesi su değirmeni, 51 tanesi de çeşmedir. Giresun il sınırlarında Tabiat ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kayıtlarına göre; 51 tanesi cami, 12 tanesi türbe, 4 tanesi mezarlık, 31 tanesi kilise, 4 tanesi de kaya mezarı tescil edilmiştir. Giresun il sınırları içerisinde 15 adet kale yer almaktadır. Bunlar; Andoz Kalesi, Eynesil Kalesi, Tirebolu (Saint Jean) Kalesi, Bedrama Kalesi, (Alucra) Arda Kalesi, Avarak Kalesi, Giresun Kalesi, Şebinkarahisar Kalesi, Şaban Kalesi, (Alucra) Veran Kalesi, (Alucra) Aktepe Kalesi, (Çamoluk) Kaledere Köyü Kalesi, Hacı Ahmetoğlu Köyü'ndeki kale kalıntıları, (Doğankent) Dandı Kalesi, (Dereli) Kuşluhan Köyü Kalesi ve (Tireboluda) Yalç Köyü kale kalıntısıdır. Giresun il sınırlarında bulunan 31 tanesi kilise yer almaktadır. Bunlar; Gogora Kilisesi (Giresun Müzesi), Katolik Kilisesi (Çocuk Kütüphanesi), Kaya Kilisesi, Çakrak Kilisesi, Licese Kiliseleri, Kamışlı Köyü Kilisesi, Acısuyu Kaya Kilisesi, Şadı Kilisesi, Hisar (Maden) Köyü Kilisesi, Eserli Mahallesi Kilisesi, Meryem Ana Kilisesi ve Manastırı, Gebe Kilisesi, Görele Aydınlar Beldesi Kilisesi, Eserli Mahallesi Köyü Kilisesi, Keşap Erköy Camiyanı Eski Kilisesi, Çanakçı Bakımlı Köyü Kilisesi, Çamoluk Kayacık Köyü Kilisesi, Armutdüzü Köyü- Keşap kilisesi, Dereli Hisar (Maden) Köyü Kilisesi, Dereli Yavuzk Kemal Beldesi Kilisesi, Kırkhamak Kilisesidir. Giresun İl sınırları içerisinde 51 adet tarihi çeşme bulunmaktadır. Bunlardan başlıcaları; (Merkez)Eşref Bey Çeşmesi, (Merkez)Hacı Hüseyin Çeşmeci, Bulancak ilçesindeki çeşmeler; Alay Çeşmesi, İstikbal Çeşmesi, Çavuşpınarı Çeşmesi, Eyvan Çeşmesi, Hacı Yakup Bey Çeşmesi, Topal Mehmet Paşa Çeşmesi, Müftü Bey Çeşmesi, Tirebolu'da ki çeşmeler; Çatal Çeşmesi, Gaçan Çeşmesi, Selim Ağa Çeşmesi, Siyamoğlu Çeşmesidir (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

Tarihi eser olarak tescil edilmiş Camilerin ve Türbelerin ilçelere göre dağılımı: Merkez'de; Kale Cami, Hacı Hüseyin Cami, Çınarlar Cami, Hacı Mittad Cami, Kurşunlu Cami, Soğuksu Cami, Şebinkarahisar'da; Fatih Camii, Behramşah Camii, Kurşunlu Camii, Taş Mescid, Kadıoğlu Camii, Evçil Köyü Cami, Tamzara Mahallesi Cami, Turpçu Köyü Cami, Bulancak'da; Çarşı Cami, Ahmetli Köyü Cami, Büyükkada Köyü Cami, Kızılot Mahallesi Cami, Eski Cami, Şemsettin Cami,

Alucara; Boyluca Köyü Cami, Hacı Hasan Köyü Cami, Çamoluk'da; Bektaş Bey Camii, Yeniköyü Camii, Çanakçı'da; Akköy Köyü Camii, Espiye'de; Merkez Camii, Gülburnu Köyü Camii, Eynesil'de ; Aralık Köyü Camii, Gümüşçay Mahallesi Camii, Görele'de; Çavuşlu Merkez Camii, Hasan Ağa Camii, Orta Mahallesi Camii, Keşap'da; Balıklusu Köyü Camii, Gönüllü Köyü Cami, Güneyköy Cami, Karabulduk Eski Cami, Tepeköy Cami, Uğurca Mahallesi Cami, Piraziz'de; Erenler Cami, Konakyanı Cami, Şıhrikan Cami, Yağlıdere'de; Tekke Köyü Camii, Dereli; Çalca Köyü Hicret Camii, İçmesuyu Köyü Camii, Tirebolu'da: Çarşı Camii, Orta Cami Köyü Eski Cami Yeni Köy Camii, Kovanpınar Köyü Camiisidir (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

Türbe ve Mezarlıkların ilçelere göre dağılımı: Merkez'de; Seyyit Vakkas Türbesi, Şeyh Keramettin Türbesi ve Mezarlığı, Yakup Halife Türbesi ve Mezarlığı, Görele'de; Çavuşlu Mezarlığı, Dereli'de; Hacı Mustafa Türbesi ve Mezarlığı, Alucra'da Hacı Hasan Türbesi ve Mezarlığı, İsmail Hakkı Çağırğan Baba Türbesi, Osman Baba Türbesi, Seyyid Mahmut Çağırğan Baba Türbesi, Yağlıdere'de; Hacı Abdullah Türbesi, Sarı Halife Türbesi, Tirebolu'da; Karaahmetli Köyü Mezarlığı ve Çimen Baba Yatırı, Keşap'da Hisarüstü Köyü Mezarlığı, Piraziz'de; Şeh İdres Türbesi'dir (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

Giresun il sınırlarında tarihi tescil edilmiş 5 tane hamam yer almaktadır. Bu hamamların 1 tanesi merkezde Şifa Hamamı, 3 tanesi Şebinkarahisar'da; Hamam Kurtulmuş Hamamı, Avutmuş Hamamı, Tamzara Hamamı ve 1 tanesi de Tirebolu'da Tirebolu Hamamıdır. Giresun il sınırlarında 45 tane tarihi köprü tescil edilmiş bulunmaktadır. Bu köprülerin 14 tanesi Yağlıdere'de, 4 tanesi Keşap'da, 7 tanesi Merkez'de, 5 tanesi Dereli'de, 3 tanesi Şebinkarahisar'da, 3 tanesi Görele'de, 3 tanesi Alucra'da, 2 tanesi Bulancak'da, 2 tanesi Çanakçı ve 4 tanesi Eynesil'de yer almaktadır. En çok köprü sayısına sahip olan ilçe Yağlıdere'dir. Giresun İl genelinde Kültür varlığı olarak tescil edilen yapılardan; Merkezde Tekke Köyü Değirmeni, Çanakçı'da Bakımlı Köyü Değirmeni, Keşap'da Armutdüzü Köyü Değirmeni, Yağlıdere'de Hacı Abdullah Halife Değirmeni bir tane değirmen bulunmaktadır. İl genelinde çok sayıda köprü, çeşme, değirmen, fırın, köy evi gibi kültür varlığı tescil edilmemiş yapı bulunmaktadır. Giresun ili sahil kesimde ve nerdeyse hemen her köyde çeşme, değirmen, köprü gibi yapılara rastlanabilir. Sivil mimarlık örnekleri

olan konutların korunduğu mahalle ve evler yer almaktadır. Bunlar Zeytinlik Mahallesi'nde evler, Çınarlar Mahallesi, Hacı Hüseyin Mahallesi ve Kale Mahallesi'nde bulunur. Ayrıca Piraziz'de Beyler Konağı ve Tirebolu Evleri de korunan yapılar arasındadır. Eski Gogora Kilisesinin müzeye dönüştürülmüş hali Giresun Müzesi olarak birçok Arkeolojik ve Etnografik eserler sergilenmektedir. Şebinkarahisar da "Atatürk Evi ve Müzesinde" Mustafa Kemal Atatürk'ün 11 Ekim 1924'de Şebinkarahisar'ı ziyareti esnasında bir gece konakladığı evdir. Tarihi turizm kaynakları dışında Giresun ilinin kültürel turizm kaynakları, şenlikler, festivaller, el sanatları, yöresel kılık kıyafetler yemekler, halk oyunları, gelenek ve görenekler, bilmeceler ve efsanelerdir. Günümüzde Giresun kültürel yapı devamlılığını halen sürdürmektedir. Giresun bölgesinde her yıl ulusal ve uluslararası festival ve yayla şenlikleri düzenlenmektedir. Bu festival ve şenlikler; Bahar Bayramı Hidrellez/Aziz George Günü, Kuşdili Kültür ve Sanat Festivali, Mayıs Yedisi, Otçu Göçü Yayla Şenlikleri, Kulakkaya Kar Festivali ve Of-Road Oyunları, Giresun Uluslararası Aksu Festivali, Ağaçbaşı Yayla Otçu Göçü Şenliği, Görele Ramazan Etkinlikleri, Tirebolu Ramazan Etkinlikleri, Sağrak Gölü Yayla Festivali, Tamzara & Tamzara Dokuması Geleceğimizdir, Uluslararası Kemeçe ve Horon Festivali, Uluslararası 26. Bektaş Yayla Festivali, Uluslararası Dereli Kümbet Kültür Turizm ve Sanat Festivali, Geleneksel Karaovacık Yaylası Otçu Göçü Şenliği, Giresun Sisdağı Erkeksu Otçu Şenliği (Çepni Kurultayı), Aksu Köyü Karagöl Keşkek Günü Yayla Festivali, Otçu Göçü Yayla Şenliği, Tireboluda Çocuk Olimpiyatları, Çamoluk Kuru fasulye Festivali, Çamoluk Bal Festivali, Fındık Festivali, Şebinkarahisar Kültür Sanat ve Ceviz Festivali'dir (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

Geleneksel El Sanatları, teknolojinin gelişmesi ve modernleşmenin sonucunda el sanatlarıyla hazırlanan ürünler günümüzde ekonomik değerini kaybetmiştir. Giresun bölgesine ait el sanatları; demircilik, giresun bıçağı, bakırcılık, ağaç işleri, sepetçilik, beşikçilik, dokumacılık, deri işçiliğidir. Günümüzde ayakta durmaya çalışan kumaş ve kilim dokumacılığıdır. Eynesil ilçesinde dastar dokunmaya devam etmektedir. Bunun yanı sıra Görele ilçesinde, el yapımı beşikler ve şimşir kaşık yapımı halen devam etmektedir. Giresun bölgesinde bakır madenlerinin zenginliğiyle bakırcılık gelişmiş ve güğüm, tencere, kazan, tepsi, sini, tas, tabak, bakraç, maşrapa, süzgeç, kevgir gibi bakır eşyalar yerini plastik ucuz

kaplara bırakmıştır. Giresun'da bakırcılık olumsuz şekilde etkilenecek gerilemesine neden olmuştur. Kalaycılar yokuşunda günümüzde de kalaycılar hizmet vermektedir(Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

Karadeniz Bölgesinde geleneksel halk oyunları bazı farklılıklarla birbirlerine benzerlik göstermektedir. Genellikle deniz kıyısında yaşantılarını sürdürdükleri için deniz gibi coşkulu hareketli oyun havaları vardır. Giresun Karşılması, Düz Horon, Sıksara Horon, Giresun Karşılmasının Tüfekli Çandır Karşılması gibi ve Sallama Horon gibi müziğin ritmine göre değişen çeşitleri de vardır. Giresun il merkezinde ve kıyı kesimlerde modern kıyafetler giyilirken, iç kesimlerde yaşayan halk yöresel kıyafetleri halen giymektedir. Cepkenler, bindallılar ve entariler halen giyilen yöresel kıyafetlerdendir. Kadınlar için peştamal vazgeçilmez giysilerdendir. Kadınlar bellerine ince çizgili “Keşan peştamalı” , düz çizgili olanı “direkli peştamal” denilen dokumayı sarmaktadırlar. Kadınlar özel günlerde, düğün bayram gibi davetler katılırken canfes (üç etek) kıyafeti giyerek, boyunlarına beşibiryerde, kollarına hasır bilezik takılmaktadır. Erkeklerin kıyafetlerinde beyaz hâkim yakalı gömleğin üstüne düğmeli yelek ve onun üstüne de uzun kollu aba giyilmektedir. Alttan belden bağlamalı zıpka, ayaklarına el örgüsü çorap ve dize kadar çizme giyilmektedir. Erkeklerin aksesuar olarak gümüş halaylı, tütünlük ve köstek zincirlik takmaktadırlar. Günümüzde modern kıyafetler tercih edilmektedir (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

2.3. Giresun İli Mevcut Ekoturizm Çeşitleri

Doğu Karadeniz bölgesinin içinde Giresun ilinin doğa güzellikleri, adası, buzul gölleri, vadileri, akarsuları, mağaraları, yaylaları gibi doğal değerleriyle birlikte tarihi ve kültürel değerleriyle ekoturizm açısından oldukça zengin bir konumdadır (DOKAP, 2016, 223-235).

Giresun Adası, Doğu Karadeniz'in tek adası olma özelliğinden dolayı bir çok hikaye ve efsaneler anlatılmaktadır. İkinci derece sit alanıdır. Kıyıdan 1,6 km açığa olup, 40.000 m² alanda bulunmaktadır. Giresun adasında bitki türlerinden, 71 tür doğal otsu ve odunsu bitki türünün yanında Akdeniz defnesi ve Yalancı Akasya bitkileri bulunmaktadır. Göçmen kuşlarının mola yeri aynı zamanda martı ve karabatak kuşlarının doğal üreme alanıdır. Yaz aylarında yerli ve yabancı turistleri

günübirlik turlarla ziyaret edilmektedir. Giresun Kalesi, I.derece doğal sit alanıdır. Giresun kentini ikiye bölmekte ve yarımadaının en yüksek yerinde bulunmaktadır. Kaleye 500 metre parke yol aynı zamanda beton bir yol ile ulaşım sağlanmaktadır. Giresun kalesi iç ve dış olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. İç kale kısımlarda saray kalıntıları yer almaktadır. Giresun kenti hiçbir zaman işgal edilememiş kurtuluş günü olmayan ender şehirlerdendir. Kurtuluş Savaşından büyük fedakârlıklarda bulunan ve M. Kemal Atatürk'ün yaveri Gazi Osman Ağa'nın (Topal Osman Ağa) mezarı kalenin en yüksek yerinde bulunmaktadır. Kalenin inşasıyla ilgili net bir bilgi yoktur. Bazı kaynaklarda M.Ö.2. yy Pontus Kralı 1. Farnakes tarafından yaptırıldığı bilgisi yer almaktadır. Kale günümüzde turistleri ağırlamak dışında mesire alanı olarak piknik için kullanılmaktadır (T.C Giresun Valiliği, 2021; Türkiye Kültür Portalı, 2021).

Giresun ili ekoturizm açısından sahip olduğu güzelliklerinden en önemlisi yaylalarıdır. Bölgenin yaylaları; temiz havası, suyu, eşsiz doğa manzarası, iklimi, flora, faunasıyla, yörenin kültürüyle ekoturizm ziyaretçilerini ağırlamaktadır. Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021) verilerine göre, Bakanlar Kurulu kararıyla Kümbet, Bektaş, Yavuzkema1, Sis Dağı, Bulancak Adatepe ve Güce Yayla Turizm Merkezi olarak ilan edilmiştir. Giresun ilinde Karagöl, Paşakonağı, Gölyanı, Çakrak, Tamdere, Ağaçbaşı, Koçkayası, Melikli Obası yaylası gibi birçok yaylada ekoturizm faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Kümbet Turizm Merkezi, Dereli ilçesinde yer almaktadır. Giresun il merkezine 60 km mesafededir. 20.05.1991 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile Kümbet Yaylası turizm merkezi ilan edilmiştir. Turizm Merkezi içerisinde Aymaç Mesiresi ile Salon Çayırı Orman İçi Dinlenme Tesisleri, yapıları ve doğal güzellikleriyle bölgede ekoturizm aktivitesi açısından ilgi görmektedir. Yaylada konaklama için dağ evleri, oteller ve bungalov evleri bulunmaktadır. Yaylada hem bölgenin tanıtımı için hem de daha fazla turist çekmek için temmuz ayının ikinci hafta sonu Kümbet Yayla Şenlikleriyle kutlamalar yapılmaktadır. Yayla, ormanın içinde yeşilin bütün tonlarının ve çiçeklerle dolu geniş bir alana sahiptir (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Türkiye Kültür Portalı, 2021). Kümbet Yayla Turizm Merkezinde doğa yürüyüşü, dağ bisikleti, kamp-karavan, kuş gözlemciliği, sportif olta balıkçılığı gibi çeşitli ekoturizm

faaliyetleri yapılmaktadır (T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü, 2013, 61-85).

Bektaş Yaylası Turizm Merkezi, Giresun il merkezine 60 km uzaklıktadır. Bektaş Turizm Merkezi, çevresindeki Kulakkaya Yaylası, Melikli Obası Yaylası, Kurttepe Mevkii ve Alçakbel Orman İçi Piknik Alanı ile birlikte bir bütün teşkil etmektedir. 05.03.1990 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile Bektaş Yaylası Turizm Merkezi ilan edilmiştir (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021). Yayla hem yer altı hem de yer üstü su kaynakları yönünden oldukça zengindir. Orman içerisinde otsu bitki türleri ve nadir olarak görülen odunsu bitki çeşitleri açısından zengindir. Doğa yürüyüşü, bisiklet, foto safari, kuş gözlemciliği, botanik, yaban hayatı (fauna) gözlemi, atlı doğa yürüyüşü, kamp-karavan, yamaç paraşütü yapılabilmektedir (Bekdemir ve Özdemir, 2002, 15-16).

Yavuzkema1 Yaylası Turizm Merkezi, Giresun il merkezine 45 km uzaklıktadır. 20.09.1991 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile Yavuzkema1 Yaylası Turizm Merkezi ilan edilmiştir. Yayla içerisinde Alçakbel Orman İçi Piknik Alanı mesire alanı olarak kullanılmaktadır (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021). Yaylada her yıl temmuz ayının ilk haftasında Kulakkaya-Ağaçbaşı Uluslararası Yayla Kültür ve Sanat Festivali düzenlenmektedir. Yayla turistik açıdan; doğal kaynakları ve bölgenin kültürel çekiciliklerine sahip olmasından kaynaklı ekoturizm açısından yüksek potansiyele sahiptir. Doğal güzellilikleri, zengin bitki örtüsü, tertemiz havası, suyu, florası, faunası, bölgenin geleneksel yemekleri, mimarisi, el sanatları açısından oldukça zengindir. Yaylada sadece yaz mevsimi değil yılın her mevsimi değerlendirilecek kaynaklara sahiptir. Doğa yürüyüşü, kamp-karavan, bisiklet, foto safari, oryantiring, botanik, yaban hayatı (fauna) gözlemi, avcılık, off-road, atlı doğa yürüyüşü yapılabilmektedir (Sezer,2015, 33-34). Tüm bu aktivitelerin yanı sıra kış aylarında Kulakkaya Yaylası'nda Kar Festivali ve Off Road Oyunları (kızak, kayak ve snowbord, kardan heykel yapma) oynanmaktadır (Giresun Valiliği, 2021).

Sis Dağı Yaylası Turizm Merkezi; Görele ilçe sınırlarında yer almaktadır. Doğu Karadeniz sıra dağlarının uzantılarından ve yüksekliği 2182 metredir. 05.06.2011 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile Sis Dağı Yaylası Turizm Merkezi ilan edilmiştir. Temmuz ayı içerisinde her yıl Sis Dağı Şenlikleri yapılmaktadır. Sis Dağı

“C statüsünde Milli Park” olarak korunmaya alınmıştır (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021). En çok yapılan dağ tırmanma aktivitesidir. Bunun yanı sıra bölgede kuş gözlemciliği, yaban hayatı (fauna) gözlemi yapılabilmektedir (T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Korum ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü, 2013, 170-171).

Bulancak Ada Tepe Turizm Merkezi, Bulancak ve Giresun sınırlarının arasında Büyükada, Küçükada ve Kuzköy Köyleri kapsayan kuşbakışı olarak görülebildiği güzel bir manzara seyrine sahip bir alanı kaplamaktadır. 07.01.2020 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kurulu kararı ile Bulancak Ada Tepe Turizm Merkezi ilan edilmiştir. Güce Turizm Merkezi, Giresun İl Merkezine 90 km. mesafededir. 07.01.2020 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kurulu kararı ile Güce Turizm Merkezi ilan edilmiştir. Alan içerisinden koruma altında Kültür varlığı kaydı bulunmamaktadır. Sit alanı içerisinde yer almamaktadır (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

Giresun ilinde ekoturizm kapsamında değerlendirilen T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı’nca verilerine göre 11 tane tabiat parkı bulunmaktadır. Bu tabiat parkları; Yedideğirmenler Tabiat Parkı, Kuzalan Tabiat Parkı, Ağaçaş Tabiat Parkı, Paşaca Tabiat Parkı, Aymaç Tabiat Parkı, Efendioğlu Hanyanı Tabiat Parkı, Harşit Tabiat Parkı, Hızırilyas Tabiat Parkı, Şabankalesi Tabiat Parkı, Köroğlu Tabiat Parkı, Koçkayası Tabiat Parkı’dır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı 12. Bölge Müdürlüğü, 2021).

Yedideğirmenler Tabiat Parkı; 09.05.2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla Tabiat Parkı ilan edilmiştir. Espiye ilçesinden yer alan, adını yedi değirmenden alan tabiat parkında 5 adet şelale, 7 adet değirmen, 2 adet mağara, 1 adet kale kalıntısı, 1 adet oluşumu tamamlanmış ve 30 adet de oluşumu devam eden obruk yer almaktadır. Tabiat Parkında akarsu, mağara, sarkıt, dikit, yer altı suları, zengin bitki çeşitliliği, flora ve fauna türleri çeşitliliği, kemer köprüler ve tabiat parkının tarihi güzelliklere sahiptir. Flora yapısı 45 farklı familyaya ait 97 tür yaşamaktadır. Fauna yapısı 12 sürüngen, 102 kuş türü, 36 memeli tabiat parkında gözlemlenebilmektedir (DKMP, 2021). Doğa yürüyüşü, doğa fotoğrafçılığı, trekking, mağara, botanik inceleme ve fotoğrafçılığı, yaban hayatı gözleme, kuş gözlemciliği, sportif olta balıkçılığı, bisiklet ve foto safari yapılabilmektedir (Sezer ve Bekdemir, 2016, 52).

Kuzalan Şelalesi ve Mavi Göl Tabiat Parkı; 09.05.2013 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla Tabiat Park ilan edilmiştir. Giresun il merkezine 45 km uzaklıktadır. Tabiat Park doğal güzelliklerden mağaralar, travertenler, anıt ağaçlar, tarihi değirmenler, tarihi güzelliklerden manastırlar, kaleler, kemer köprüler gibi zengin güzelliklere sahiptir. Tabiat park içerisinde en çok ziyaret edilen Şekil 3’de görüldüğü üzere Mavi göl yılın bazı aylarında turkuaz rengiyle ziyaretçileri büyülemektedir. Ayrıca Mavi Göl’ün suyu, kireç taşları ve sodalı suyun etkisiyle turkuaz rengi almaktadır. Doğa yürüyüşü, foto safari, bisiklet safari, atv, kaya tırmanışı, olta balıkçılığı, kuş gözlemciliği yapılabilmektedir (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021). Flora yapısı 1 endemik tür, 60 farklı familyaya ait 129 tür tabiat parkında gözlemlenebilmektedir. Fauna yapısı 14 sürüngen, 105 kuş türü, 36 memeli türü olmak üzer, toplamda 154 tür omurgalının yayılış göstermektedir (DKMP, 2021).

Şekil 3. Kuzalan Tabiat Parkı ve Mavi Göl (T.C. Giresun Valiliği, 2020).

Ağaçbaşı Yaylası Tabiat Parkı, Giresun’a 68 km uzaklıktadır. 10.02.2010 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla Tabiat Park ilan edilmiştir. Tabiat Park içerisinde endemik bitki örtüsü, jeolojik yapısı, zengin faunası ile birlikte kalesi, kemer köprüler, anıt ağaçlar gibi zengin güzelliklere sahiptir. Temmuz ayının ilk haftasında Ağaçbaşı Yayla Şenliği düzenlenmektedir (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021). Fauna yapısı; 7 sürüngen, 90 kuş türü, 30 memeli türü olmak üzere, toplam

olarak 131 tür omurgalının yayılış göstermektedir Flora yapısı 38 farklı familyaya ait 75 tür bulunmaktadır (DKMP, 2021). Doğa yürüyüşü, kamp-karavan, bisiklet, yaban hayatı ve kuş gözlemciliği yapılabilir (T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Korum ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü, 2013, 169-170)

Paşaca Tabiat Parkı, 15.09.2020 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla Tabiat Park ilan edilmiştir. Görele ilçesinde sis dağı eteklerinde yer alan tabiat park Türkiye'nin en uzun şelalelerinden olan Paşaca Şelalesidir. Ormanların içerisinde doğal şekilde oluşmuş, zengin bitki örtüsü, florası, faunası, kendine özgü biyolojik türleri barındırmaktadır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı 12. Bölge Müdürlüğü, 2021).

Aymaç Tabiat Parkı, Giresun iline 65 km, Kümbet yaylasına 5 km uzaklıktadır. Bozulmamış doğası, orman ve yayla ekosistemi içinde doğa yürüyüşü, foto safari, kampçılık ve yayla ziyareti ile ziyaretçilerin ilgi odağı haline gelmiştir. Her yıl temmuz ayında uluslararası şenlikler düzenlenmektedir (Karadeniz Kültür Envanteri, 2021).

Efendioğlu Hanyanı Tabiat Parkı, Bulancak ilçesine 15 km uzaklıktadır. Tabiat Park, yeşilin dol olduğu ağaçların arasında tertemiz havasıyla, yüksek peyzaj değerine sahiptir. Mesire yeri piknik alanları, doğa yürüyüşü alanları bulunmaktadır (Karadeniz Kültür Envanteri, 2021).

Harşit Tabiat Parkı, Doğanente 4 km uzaklıktadır. Giresun ilinin sahip olduğu doğal zenginliklerinin yanında kültürel değerlerinin de gelecek kuşaklara korunarak aktarılmaktadır. Bu değerler arasından; tabiat park bölgede nesli tükenmekte olan canlı türlerini, doğal yollarla oluşmuş orman, bitki örtüsü, yaban hayatı özellikleri ve kendine özgü biyolojik çeşitlilikleri bulunmaktadır (Karadeniz Kültür Envanteri, 2021). Bölgede doğa yürüyüşü, rafting ve yaban hayatı gözlem yapılabilir (T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Korum ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü, 2013, 86-172).

Hızırilyas Tabiat Parkı, Tirebolu ilçesinde 32 hektarlık bir alanda yer almaktadır. Tabiat park doğa güzellikleri nadir görülen bitki örtüsüyle turistleri etkilemektedir (Yeşil Giresun, 2021)

Şaban Kalesi Tabiat Parkı, Tirebolu ve Güce ilçelerinin sınırları içerisinde yer almaktadır. Tabiat parkı, doğal güzelliklerin içerisinde doğa yürüyüşü yapılacak yerler ve seyir teraslarında dinlenme yerleri bulunmaktadır. Doğu Karadeniz'in

önemli bir savunma hattı olması özelliği taşıması ve görünümü itibariyle kaleye benzediği için Şaban Kalesi olarak adlandırılmaktadır. Tabiat parkı içerisinde şehitlik anıtı, cephede yaşananların anlatıldığı ziyaret merkezi ve de siperler bulunmaktadır (Çıtlak, 2019).

Köroğlu Tabiat Parkı, 31.07.2017 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla Tabiat Park ilan edilmiştir. Çamoluk ilçe sınırlarında yer almaktadır. Zengin bitki örtüsü, yaban hayatı, orman içerisinde akarsu, kaya ekosistemlerinden oluşan ekosistem biyolojik çeşitliliğe sahiptir. Bozulmamış yapısı, eşsiz doğa manzarası, derelerin kenarlarında meşe ve ardıç ağaçlarından oluşmaktadır. Ayrıca derelerde Karabalık, Sazan ve Bıyıklı balık türleri bulunmaktadır (Giresun Yatırım Arazileri Envanteri, 2021).

Koçkayası Tabiat Parkı, 05.07.2011 tarihinde tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla Tabiat Park ilan edilmiştir. Dereli ilçesi sınırlarında Giresun'a 65 km uzaklıktadır. Kuzeybatı sınırında bulunan Koçkayası tepeden ve bu tepelere kurulmuş Koçkayası yaylasından almaktadır. Flora yapısı 1 adet endemik tür bulunmaktadır. Fauna yapısı, 14 sürüngen, 104 kuş türü, 36 memeli türü olmak üzere, toplam 160 tür omurgalı ve balıklardan (Pisses) 3 takım, 4 familyaya ait 6 tür yayılım göstermektedir. Tabiat park da orman Ekosistemi, Kaya-Akarsu Ekosistemi, Yayla- Mera Ekosistemi içerisinde üç farklı ekosisteme sahiptir. Bu farklılıkların içerisinde doğa yürüyüşü, yayla turizmi, bisiklet, dağcılık, foto safari, atlı doğa yürüyüşü, botanik turizm, yaban hayatı gözlemciliği, kuş gözlemciliği ve olta balıkçılığı, kamp-karavan, yamaç paraşütü yapılabilmektedir (T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Korum ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü, 2014, 75-173).

Şeyhli Ekoturizm Köyü, doğal, tarihi ve kültürel çekiciliklere sahip olan Şeyhli Mahallesi Giresun ilinde Piraziz ilçe sınırlarında yer almaktadır. Karadeniz Bölgesi'ne özgü köy yaşam, yöresel el sanatı ürünleri, yöresel yemekleri ve yöresel folklorik etkinliklerle ziyaretçilerini ağırlamaktadır. Köy içerisinde doğa yürüyüşü bisiklet, safari, foto safari, manzara izleme, kamp-karavan, agro turizmi gibi ekoturizm aktiviteleri yapılabilmektedir. Köy içerisinde aynı zamanda gezi parkurları mevcuttur. Bu parkurların başlangıç noktası Ekoturizm Konağından başlayarak, fındık bahçelerinden geçerek Nefsi Piraziz Köyü'ndeki Piraziz Türbesi'nde bitmektedir. Ayrıca konaklama için Şeyhli Ekoturizm Köyü Konağı, 10 yatak

kapasiteli ve 50 kişi ağırlama kapasiteli restoranıyla hizmet vermektedir (Sezer, 2019, 225-231).

İnece Köyü, Bulancak ilçesine 9 km uzaklıktadır. İnece Köyü Ekoturizm köyü olarak bilinmektedir. Yerel kıyafetlerle, yöresel yemeklerle yörenin kültürünü yaşatılmaktadır. Gelen misafirler için eski köy evler pansiyonlara çevrilerek ağırlanmaktadır. Ziyaretçiler tarım ve hayvancılık faaliyetlerine yardımcı olabilme imkânı bulabilmektedir. Aynı zamanda doğa yürüyüşü, bisiklet turu gibi ekoturizm aktiviteleri yapılabilmektedir (Çakır ve diğerkleri, 2015, 469).

2.4. Giresun İli Potansiyel Ekoturizm Çeşitleri

Giresun ili yeşil doğası, coğrafi yapısıyla ekoturizm türünün gelişmesi için uygun bir potansiyele sahiptir. Bölgenin doğal kaynak değerlerinin varlığı, ekosistemin bozulmamış olması Giresun ilinin ekoturizm gelişmesi açısından potansiyelinin göstergesidir. Giresun ilinin coğrafi konumu uygunluğu, eşsiz doğa güzelliklerine sahip olmasından kaynaklı ekoturizm çeşitlerinden yayla turizmiyle turistlere hizmet vermektedir. Bu yaylardan Kümbet, Bektaş, Yavuzkema, Sis Dağı, Bulancak Adatepe ve Güce Yaylası Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından turizm merkezi ilan edilmiştir. Ekoturizm açısından sürdürülebilir turizm perspektifinde daha çok konaklama ve sosyal tesis yetersizliği, tecrübeli eleman eksikliği, ulaşım ve altyapı sorunlarının giderilmesi, yeterli tanıtımın yapılmaması yaylaların gelişimini önemli ölçüde etkilemektedir (Gökçe, 2006, 82-83).

Kış turizmi için Giresun Dağları kayak merkezleri ve kış sporları için yeterli potansiyele sahiptir. Kış turizmi için Giresun ilinde kış aylarından yağan kar ve yükseltilere sahip olması kış sporlarına elverişli olduğunun göstergesidir. Kış turizmi için gerekli alt yapı ve üst yapı yatırımları yapılırsa ihtiyaç duyulan tesislerin kurulmasıyla kış aylarında Koçkayası ve Ağaçbaşı Tabiat Parkları, Kurttepe mevkiisinde bu turizm türü geliştirilebilir (T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Korum ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü, 2014, 135).

Giresun ilinde sağlık turizmi için gerekli uygun alt yapı bulunmamaktadır Giresun ilinde kalsiyum ve sodyum bikarbonat maden sularıyla çıkmaktadır. Çok sayıda soğuk içme suyu bulunmaktadır. Bozat Köyü Şifalı Suyu, cilt hastalıklarından

şikâyetçi olanlara şifa dağıtmaktadır. Şebinkarahisar İçmesi, İnişdibi İçmesi ve İnişdibi Maden Suları bağırsak, böbrek, safra yolları ve karaciğer rahatsızlıkları için önerilen sulardır. Giresun ili maden ve doğal su kaynaklarının kullanımı doğru değerlendirilmesine yönelik gerekli çalışmalar yapılırsa marka olacak potansiyele sahiptir (Gürsoy ve diğerleri, 2017, 781-782).

Giresun ili akarsu sporlarından rafting, kano ve olta balıkçılığı için potansiyele sahiptir. Rafting için: kış aylarında tepelerden karların erimesiyle akarsular coşmaktadır. Giresun'da rafting yapılabilecek akarsulardan bazıları; Gelevera Deresi, Karadona Deresi, Harşit Çayı, Kelkit çayı, Dereli Alancık Kuzalan Şelalesi ile Kümbet sapağı, Pazarsuyu deresi, Gelevera Deresi, Yağlıdere Deresi'dir (T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü, 2014, 85).

Giresun ilinde az sayıda mağara bulunmaktadır. Turistik değere sahip olan mağaralar; Espiye'de bulunan Yedideğirmenler Mağarası ve Alucra'da bulunan Arda Mağarası, Tepesidelik Mağarası'dır. Bu mağaralar ziyarete açılarak Giresun'da mağara turizmi geliştirilebilir (Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

Giresun ili dağlarının yükseltisi, sarp kayalıklarının olması sonucu dağcılık ve tırmanma sporları için elverişli konumlara sahiptir. Doğa yürüyüşleri için potansiyel güzergâhlar bulunmaktadır. Dağcılık tırmanma sporu teknik gerektirdiği için gerekli çalışmalar yapılırsa bölgeye daha çok ziyaretçi çekecektir. Dağcılık için önemli güzergâhların bazıları; Dereli'de Karagöl-Kırklar Tepesi, Şebinkarahisar'da Tutak Dağı, Öksürük Kayası, Haçkayası, Meryemana Manastırı, Alucra'da; Gavurdağı, Merkez, Çaldağ, Geçit Köyü Şahin Kayası, Görele, Sisdağı'dır (T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Korum ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü, 2014, 169).

2.5. Giresun İli Ekoturizmin Bölgeye Olan Etkileri

Giresun ili ekoturizm için gelen turistlerin konaklama için otel işletmeleri, yiyecek içecek işletmeleri, seyahat acenteleri, doğrudan ve dolaylı olarak diğer tüm sektördeki işletmeler (hediyelik eşya satıcıları, market, kuyumcu gibi) yaptıkları harcamalar sonucu elde edilen gelir bölgenin ekonomik gelişmesini etkilemektedir (Çeken, 2008, 299). Ekoturizm konusunda Giresun ilinin gelişebilmesi için, sürdürülebilirlik sağlanması ve tüm paydaşlar tarafından desteklenmesi

gerekmektedir. Doğal çevre ve yerel kültürün olumsuz etkileri minimuma indirgenmelidir (Ertuna ve diğerleri, 2012: 60)

Çavuş ve Zere (2020) ise yapmış olduğu çalışmasında Giresun ilinde yaşayan bölge halkının ekoturizmin gelişmesine ekonomik, sosyo-kültürel ve çevre alt boyutlarına yönelik etkilerin olumlu yönde katkısı olduğunu belirtmiştir. Ekoturizmin paydaşlar için yeni iş fırsatları doğması sonucu nitelikli personel ihtiyacı doğacak ve hizmet kalitesi artacağını ifade etmektedir. Yerel halkın ekoturizmle ilgili projelerde söz sahibi olması bölgenin doğal-kültürel değerlerin korunmasında aidiyet duygusunun yükseleceğini düşünmektedir. Her yıl düzenlenen festivaller, şenlikler, fuarlar diğer kültürler arasında köprü görevi görmektedir. Ekoturizm Giresun ilinin tanıtılmasına katkı sağlayacaktır. Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından hazırlanan broşürlerde ekoturizm yapılan yaylaların, köylerin tanıtımına daha fazla yer verilebileceğini ifade etmektedir (Çavuş ve Zere, 2021,177-186).

2.6. Giresun ili Ekoturizm Verileri

Tablo 5 incelendiğinde görüldüğü gibi Giresun ilini çeşitli amaçlarla ziyarete gelen turistlerin konaklamalarına göre sayıları verilmiştir. Tabloya göre Giresun ilinde konaklama gerçekleştiren turist sayısı yıllar itibari ile artış göstermektedir.

2015 yılında 201.570 kişi turist olarak konaklama gerçekleştirenken 2016 yılında 173.055 kişi gerçekleştirmiş aradaki düşüşün nedeni Türkiye'nin diğer ülkelerle yaşadığı gerginlikler, siyasi, ekonomik, toplumsal çalkantılar gibi olumsuzluklar turizm sektöründe yansıması görülmektedir. (Manap, ve Aktel, 2018, 35). 2020 yılında 235.160 kişi turist konaklama gerçekleştirmiş bir önceki yıla göre düşüşün nedeni tüm dünyayı etkisi altına alan Covid'den salgının etkileri görülmektedir.

Tablo 5

Giresun İlinde Konaklama Yapan Turist Sayısı

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
OCAK	9.582	14.109	17.121	19.351	23.274	21.637
ŞUBAT	10.546	13.478	15.586	18.224	20.419	18.971
MART	8.826	14.954	20.622	24.198	21.596	14.367
NISAN	22.035	14.138	22.557	32.374	27.192	5.904
MAYIS	24.542	17.694	33.829	22.664	28.789	5.860
HAZİR	19.552	11.728	22.277	28.463	39.396	17.130
TEMMU	18.308	15.721	50.039	49.846	48.287	28.313
AGUSTO	23.763	13.592	44.671	47.202	47.379	42.474
EYLUL	13.919	15.750	34.327	36.936	32.428	18.702
EKİM	15.928	14.070	24.482	23.286	25.011	25.371
KASIM	17.040	12.956	22.083	17.299	22.044	20.009
ARALIK	17.529	14.865	19.486	10.976	18.368	16.422
TOPLAM	201.570	173.055	327.080	330.819	354.183	235.160

Kaynak: Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü İstatistikleri, 2021.

2.7. Giresun İli Ekoturizmine Etki Eden Faktörler

Giresun ilinde ekoturizmi; coğrafi konumu, iklim, fiyat, ulaşım, altyapı, güvenlik, konaklama tesisleri, mesafe, kültürel ve tarihi kaynakları gibi faktörler etkilemektedir (İlgaz ve Kozak, 2019, 497). Ayrıca ekoturizm yapılan bölgede yerel halkın ekoturizme katılımı olumlu yönde ise artmakta, katılımı zayıf olumsuz yönde ise bölgede turistlerle yerel halk arasında gerilimin artmasına neden olmaktadır (Işık ve Çalkın, 2016, 20).

2.8. Benzer Ekoturizm Çalışmaları

Konuya ilişkin kaynak taraması yapılmış ve ekoturizm faaliyetleri üzerine kısıtlı sayıda çalışmanın olduğu görülmüştür.

Gültekin ve ark. (2012), Doğa Bilimleri Eğitimi Alan Gençlerin Ekoturizm Algılarının Değerlendirilmesi: Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Örneği başlıklı çalışmada üniversitede Orman Fakültesi Orman Mühendisliği ve Peyzaj Mimarlığı bölümlerinde eğitim gören öğrencilere anket tekniği uygulanmış ve verilerin analizinde SPSS programı kullanılarak bulgular yorumlanmıştır.

Taş (2012), Trabzon ve Ekoturizm: Yerli Ziyaretçilerin Yöreyi Değerlendirmesine Yönelik Bir Araştırma isimli çalışmasında Trabzon ilini ekotur programının kapsamında bölgeyi ziyarete gelenlerin memnuniyetlerini, algılarını ve

bölgeyi ziyarete tekrar gelme isteklerini ölçmek için ziyaretçilere anket tekniği uygulanmış ve SPSS programında analizleri yapılmıştır.

Işık ve Çalkın (2016), Yerel Halkın Turizm Algısı: Tra2 Bölgesi Analizi isimli çalışmasında Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerinde turizmin geliştirilmesi amacıyla yerel halka anket tekniği uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS programında analizleri yapılmıştır.

Ünlü (2018), Trabzon'da Otel Yöneticilerinin Ekoturizm Hakkındaki Görüşleri isimli çalışmasında, Trabzon ilindeki 5 yıldızlı konaklama işletmeleriyle görüşmeler sonucu ekoturizmin SWOT analiz yöntemiyle zayıf ve güçlü yönlerini ile fırsat ve tehditler tespit edilmiştir.

Gündüz (2018), üniversite çalışanlarının ekoturizm algısı başlıklı çalışmada, yüz yüze anket tekniği kullanılarak üniversite çalışanlarının ekoturizme ilişkin algıları tespit edilmiştir.

Ekoturizm alanında yapılan birçok farklı konuda çalışma yapılmış olmasına rağmen, turizm yöneticilerinin ekoturizm algılarının tespit edilmesinde kullanılan yöntem açısından benzer bir çalışma bulunmamaktadır. Bu bakımdan çalışma, yöntem açısından özün bir eser niteliği taşımaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ALAN ARAŞTIRMASI VE BULGULAR

3.1. Araştırma Yöntemi

3.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

İlk çağlardan bu yana yer değiştiren insanların bu göç hareketlerinin sebeplerinden en önemlisi yiyecek bulabilecekleri sulak yerleşim yeri arayışları olmuştur. Dünya koşulları değiştikçe bu ihtiyaçlara yeni yerler keşfetme, farklı mekânlar görme istekleri eklenmiştir. Dünya genelinde turizm ürününün çeşitlendirilmesi, on iki aya yayılması ve bölgelere yayılması için çalışmalar yapılmaktadır.

Genel olarak doğayı, doğal manzaraları veya doğadaki özgün canlı türlerini yakından tanımaya çalışmak ve belirtilen unsurlar hakkında doğrudan bilgi edinme çabası olan, yeşil turizm olarak da adlandırılan ekoturizmin faaliyeti, doğayı mevcut haliyle muhafaza etme ve doğa ile ilgili bilimsel araştırmalara para kaynağı bulma, bakir ve hassas ekosistemleri koruma, kırsal alanlarda yaşayanlara imkan sağlama, yoksul ülkelerin kalkınmasına destek olma, ekolojik ve kültürel duyarlılıkları güçlendirme, turizm endüstrisinde sosyal ve çevresel bir bilinç oluşturma, turistleri bir yandan memnun ederken diğer yandan eğitmek ve aynı zamanda da dünya barısını inşa etmek demektir. Giresun ili ekoturizm potansiyeli yüksek, yaylaları, tabiat parkları, doğal varlıkları, zengin bitki örtüsüyle ve yabani hayvan varlığıyla dikkati çeken doğa koruma alanlarına sahiptir.

Bu çalışmada, Giresun ilinin ekoturizm yönünden çeşitliliğini artırma ve aktif alan faaliyet alanlarının korunmasına yardımcı olunması amaçlanmaktadır. Ekoturizmin, turizm yöneticileri tarafından algılanma ve değerlendirilmelerine göre ekoturizme bakış açıları ortaya konulacaktır. Giresun ilinde turizm yöneticilerini algılanmasında yaşanan sorunlar ve bu sorunların çözülmesi için önerilerin sunulması çalışmanın ana amaçlarındandır. Ayrıca, ekoturizme yönelik algılarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Bu çalışmanın, literatürde bugüne kadar Giresun ilinde turizm yöneticilerinin ekoturizm bakış açılarına yönelik olarak herhangi bir çalışmanın bulunmaması

nedeni ile özgün bir çalışma olma özelliği taşıması hedeflenmektedir. Ekoturizm gelişim potansiyelinin yükselebilir olması sebebiyle Giresun ilinin ekoturizm yatkınlığı düşünüldüğünde bölgenin ekoturizm yatırımları ve ekoturizm açısından kalkınmasını için yatırımları artması etkisinin olacağı hedeflenmektedir. Aynı zamanda yerel ekonomik canlandırarak iş imkânları konusunda istihdamı arttırmaya ve yerel ekonomik fayda yaratacaktır. Giresun'un sahip olduğu ekoturizm potansiyelleri hakkında girişimcilerin, araştırmacılarının ve ziyaretçilerinin farkındalığının artırılması açısından da literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.1.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini temsil etmesi bakımından esas alınan unsur, çok kriterli karar verme yöntemlerinde uzman görüşlerinin evreni temsil eden sayıya ilişkin belirtilen ifadelerden alınmaktadır. Çok kriterli karar verme yöntemlerinde uzman görüşlerinin teknik, bilimsel ve uzmanlık alanlarına uygun olarak yapılması durumunda, bir uzman görüşünün bile araştırma evrenini temsil edeceği ifade edilmektedir (Erdal ve Korucuk, 2018, 103).

Araştırma evrenini Giresun ili genelinde faaliyet gösteren turizm yöneticilerine anket tekniği kullanılarak yapılmıştır. Çalışmanın evrenini turizm yöneticileri oluşturmaktadır Bu kapsamda Giresun ilinde turizm yöneticilerinden 10 yöneticiye ulaşılmış ve anket uygulanmıştır.

3.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Giresun ilindeki Turizm Yöneticilerinden 10 kişi araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

3.1.4. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliliği

Araştırmada kullanılacak kriterlerin geçerlilik ve güvenilirliği için daha önceden yapılmış çalışmalardan elde edilmiştir. Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirlik konusunda sorunu bulunmamaktadır. Çalışmada kullanılan anket formu daha önce gerçekleştirilmiş olan çalışmalardan (Bayat, 2010, 97, Bunruamkaew and Murayama, 2011, 273, Kavak, 2015, 153) derlenen seçim kriterleriyle oluşturulmuştur. Araştırma da turizm yöneticilerinin ekoturizm algısında etkili olan 8 (sekiz) kriter (Tablo 6) belirlenmiştir.

Tablo 6

AHP ölçeği temel kriterler tablosu

Kriter	Temel Kriterler
1	Ulaşım
2	Fiyat
3	Doğal Şartlar
4	İklim
5	Yayla Turizmi
6	Konaklama tesisleri
7	Güvenlik
8	Çevresel Unsurlar

3.1.5. Araştırmada Veri Toplama Yöntemi

Çalışma ilk olarak anketlerin hazırlanması ve de Giresun ili turizm yöneticilerine aktarmasıyla başlatılmıştır. Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü yöneticileri, Giresun Üniversitesi Öğretim üyeleri, Giresun İli seyahat acente yöneticileri ve Giresun İli otel yöneticileri ile yüz yüze görüşmeler yapılmış, çalışmanın seyrine katkıda bulunacak dokümanlar elde edilmiştir. Söz konusu kriterler kendi arasında ikili karşılaştırmalar yapılarak Analitik Hiyerarşi Süreci ile analiz edilmiştir. Kriterlerin birbiri arasındaki önem dereceleri belirlenmiş olup bir sonraki aşamada anketler turizm yöneticileriyle yüz yüze görüşme yoluyla yapılmıştır. Elde edilen bulgulardan hareketle genel sonuçlar ortaya konularak, önerilerde bulunmaktadır.

3.1.6. Verilerin Analizi

3.1.6.1. Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP)

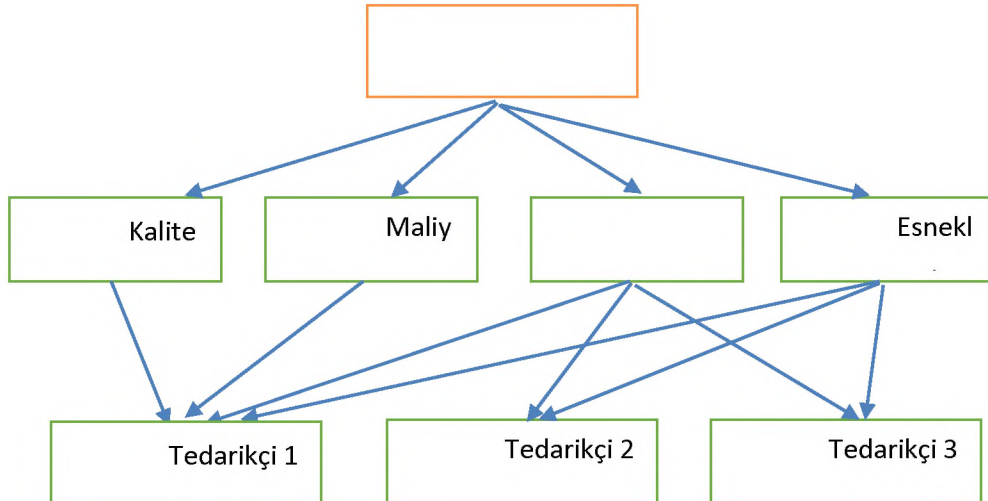
Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) çok kriterli karar vermek, planlama, kaynak dağıtımı ve anlaşmazlıkların çözülmesinde kullanılan yöntemdir. Başka bir ifadeyle genel bir ölçme teorisidir. (Saaty and Vargas, 2000, 2). Çok kriterli karar verme yöntemlerinden biri olan Analitik Hiyerarşi Süreci, ilk olarak 1968 yılında Myres ve Alpert ikisi tarafından ortaya atılmış ve sonrasında 1977 yılında Saaty tarafından bir model geliştirilerek karmaşık karar problemlerinin çözümünde kullanılabilir hale

getirilmiştir (Girginer, 2008, 135). AHP bir konu hakkında fikir sahibi veya uzman kişiler tarafından kendi görüşlerini ortaya koyarak ortak bir kararın oluşturulmasındaki araçlardan biridir yani oran ölçeklerini ikili karşılaştırmalardan türetme yöntemidir (Önder ve Önder, 2015, 21).

Bu yöntem, karmaşık problemlerin çözümünde alanında uzman kişilere uygulanmaktadır. Bu uygulama ekonomi, planlama, turizm, sağlık, pazarlama, işletme, muhasebe, eğitim, mimarlık, mühendislik gibi birçok farklı alanda kullanılmaktadır. Drumm and Moore (2002)'ye göre ekoturizm yapılacak alanın yönetim kadrosunun, kamu kurum temsilcilerinin, uzmanların ve bilim insanlarının, yerel temsilcilerin, seyahat acentelerinin, tur operatörlerinin, kar amacı gütmeyen sivil toplum kuruluşlarının planlama sürecine katılması gerekmektedir (Yılmaz ve Surat, 2015, 166-167).

AHP'nin karar probleminin çözümü 4 aşamada gerçekleştirilmektedir. Bu aşamalar; hiyerarşik yapının oluşturulması, ikili karşılaştırmalara dayalı karar matrisinin oluşturulması, kriter ağırlıklarının hesaplanması ve tutarlılığın testidir.

1.Adım: Hiyerarşik Yapı Oluşturulması: Çok kriterli karar probleminin çözümü için hiyerarşik yapısının oluşturulması gerekmektedir. Bu yapı da problem, problemi etkileyen faktörler ve alt faktörlerle problemin çözümü için kriterler önemlidir. AHP' de yapı için minimum 3 seviyeden oluşur. En üstteki seviyede karar probleminin amacı bulunmaktadır. Orta seviyede, karar problemini etkileyen kriterler bulunur. En alt kademedeki seviyede ise karar alternatifleri yer almaktadır (Vatansever, 2000, 38).

Şekil 4. AHP’de kullanılan temel hiyerarşik yapı (Vatansever, 2000, s. 18).

2.Adım: Karşılaştırmalara Dayalı Karar Matrisinin Oluşturulması:

Saaty (2006) tarafından geliştirilen 1-9 önem ölçeğinde kullanılan kriterler diğer seçeneklerle karşılaştırılarak karar matrisleri oluşturulmaktadır. 1 eşit öneme sahipken 9 kesin önem değerini almaktadır.

Tablo 6

AHP ölçeği önem dereceleri tablosu

1	Eşit Önem	İki faktör de aynı amaca eşit olarak katkıda bulunmaktadır.
3	Orta Derecede Önem	Tecrübe ve yargı çok az bir şekilde bir faktör diğerine karşı daha fazla desteklemektedir.
5	Kuvvetli Önem	Tecrübe ve yargı kuvvetli bir şekilde bir faktör diğerine karşı daha fazla desteklemektedir.
7	Çok Kuvvetli Önem	Bir faktör diğerine karşı çok kuvvetli bir şekilde tercih edilir ve üstünlüğü uygulamada örneklerle kanıtlanmaktadır.
9	Kesin Önem	Bir faktör diğerine göre seçmenin üstünlüğü kanıtlamakta ve çok büyük bir güvenilirliğe sahiptir.
2,4,6,8	Ara (Ortalama) Değerler	İki faktör arasındaki tercihte yukarıdaki derecelerin ara değerlerini ifade etmektedir.

Kaynak: Saaty, Thomas L.,2006, s. 73.

3.Adım Kriter ağırlıklarının hesaplanması: Öncelikle ikili karşılaştırmalara dayalı olarak oluşturulan karar matrisi normalize edilerek B normalize karar matrisi oluşturulur. Normalizasyon işleminde aşağıdaki formül uygulanmaktadır.

Denklem 1

$$b_{ij} = \frac{a_{ij}}{\sum_{i=1}^n a_{ij}}$$

Yukarıdaki formül ile elde edilen B normalize karar matrisinin satır elemanlarının aritmetik ortalaması alınarak W ağırlık vektörüne ulaşılmaktadır.

Denklem 2

$$W = \frac{\sum_{i=1}^n b_{ij}}{n}$$

4.Adım Tutarlılık Testi: AHP'nin son ve en önemli adımıdır. İkili karşılaştırılmasının belirlenmesinde kararın uyumluluk göstermesi tutarlılığın ölçüsüdür. İkili karşılaştırılmasının karar vericilerin tutarlı ve gerçekçi olduklarını göstermektedir. Uzman görüşlerinin tercih edilmesi tutarlılığın güvenilirliğini artırmaktadır. Örneğin 1. Kriter 2. Kriterle karşılaştırıldığında 3 değerini alıyorsa (yani 1. Kriter 2. Kriterden daha önemli ise) ve 2. Kriter 3. Kriterle karşılaştırıldığında yine 3 değerini alıyorsa (2. Kriterde 3. Kriterden daha önemli) o halde, 1. Kriter ile 3. Kriter karşılaştırıldığında en az 7 veya 9 değerini almalıdır. Aksi halde ikili karşılaştırmalarda tutarlılıktan söz etmek mümkün olmaz.

Tutarlılığın test edilmesiyle ilgili parametreler; tutarlılık indeksi (Consistency Index-CI) ve tutarlılık oranıdır (Consistency Ratio-CR). Bu parametrelerin hesaplanmasında aşağıdaki formül uygulanmaktadır

Denklem 3

$$CI = \frac{\lambda_{\max} - n}{n - 1}$$

Denklem 4

$$CR = \frac{CI}{RI}$$

$\lambda_{\max}$ değerinin hesaplanmasında, öncelikle ikili karşılaştırmalara dayalı karar matrisi ile ağırlık vektörü çarpılarak bir sütun vektörü hazırlanır. Elde edilen sütun

vektörü elemanları karşılıklı olarak W ağırlık vektörü elemanlarına bölünür ve elde edilen değerlerin aritmetik ortalaması alınarak $\lambda_{\max}$ değerine ulaşılır.

$(\lambda_{\max} - n)/(n-1)$ formülüyle bulunan CI değeri, α_{ij} lerin tahmininde meydana gelen hataların varyansdır. CR ise, CI ile ortalama rasgele tutarlılık indeksi (Random Index-RI) tablosunda, kriter sayısına göre verilen uygun sayıyla karşılaştırılması sonucu elde edilir.

Tablo 7

Rastgele değer indeksi (R.I)

n	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
RI	0	0	0.58	0.9	1.12	1.24	1.32	1.41	1.45	1.49

RI değerleri, 1/9, 1/8, ..., 1, ..., 8, 9 skalası kullanılarak örnekten türetilen rassal sayılardır. Hesaplama sonucunda elde edilen CR değerinin 0,10 dan küçük olması gerekmektedir. 0,10 değerinden büyük olması durumunda ikili karşılaştırma matrislerinde hesaplama hatası olduğunu ya da ankete katılanların tutarsız cevaplara işaretlediklerinin göstergesidir (Vatansever, 2000, 38-41).

3.1.7. Araştırmanın Bulguları

Çalışmanın bulgular bölümünde öncelikle anket verileri doğrultusunda turizm yöneticilerinin demografik özellikleri Microsoft Office Excel kullanılarak döküme edilmiştir (Tablo 8). Demografik özellikleri analizinden sonra Analitik Hiyerarşi Yöntemi (AHP) önceden belirtilmiş olan kriterlerin ikili karşılaştırma matrisi oluşturulmuştur. Sonrasında geometrik ortalamaları alınarak elde edilen bulgular sunulmaktadır.

Tablo 8

Demografik özelliklere ilişkin frekans dağılımı

Değişken (n: 10)		Katılımcı	%
Cinsiyet	Kadın	3	30
	Erkek	7	70
Çalışma Süresi	1- 5 yıl	3	30
	6-10 yıl	3	30
	11-15 yıl	2	20
	16-19 yıl	-	0

	20 ve üstü	2	20
Görevi	Ön büro Müdür	2	20
	Müdür- Genel Müdür	1	10
	İşletme Sahibi	3	30
	Housekeeping Yöneticisi	-	0
	Diğer Yöneticiler	4	40
Eğitim durumu	Temel Lise	1	10
	Turizm Meslek Lisesi	-	0
	Önlisans devam ediyor	-	0
	Önlisans Turizm	-	0
	Önlisans Diğer Bölümler	-	0
	Lisans devam ediyor	-	0
	Lisans Diğer Bölümler	1	10
	Lisans Turizm Bölümleri	1	10
	Yüksek Lisans Turizm	-	0
	Yüksek Lisans Diğer Bölümler	4	40
	Yüksek Lisans devam ediyor	3	30
	Doktora Turizm	-	0
	Doktora Diğer Bölümler	-	0
	Doktora devam ediyor	-	0
Ekoturizmle ilgili bir Otelde Çalışma Durumu	Evet	4	40
	Hayır	6	60

Tablo 8'e göre araştırmaya katılan turizm yöneticilerinin cinsiyet değişkenine göre %30'u kadın yönetici, %70'i erkek yönetici olarak belirlenmiştir. Katılımcıların turizm sektöründeki çalışma süreleri %30'u 1-5 yıl ve 6- 10 yıl, %20 si 11-15 yıl ve 20 ve üstü yılları arasındadır. Katılımcıların turizm sektöründeki görevleri %40'ı diğer yöneticiler, %30 'u işletme sahibi, %20 ön büro- müdür ve %10'u müdür- genel müdürlerden oluşmaktadır. Katılımcıların eğitim durumu %40'ı yüksek lisans diğer bölümler, %30'u yüksek lisans devam ediyor, %10'u ve temel lise, lisans diğer bölümler, lisans turizm bölümleri oluşturmaktadır. ekoturizmle ilgili bir otelde çalışan %40'evet, %60'ı hayır olarak tespit edilmiştir.

AHP yöntemi kullanılarak uygulanan ankete ait veriler doğrultusunda turizm yöneticilerinin ekoturizm anlayışına yönelik kriter seçimi konusunda ikili karşılaştırmaları yapılmıştır. Elde edilen verilerin geometrik ortalaması alınarak ikili karar matrisleri (Tablo 9) oluşturulmuştur.

Tablo 9

İkili karşılaştırmalar matrisi

	Doğal Şartlar	Ulaşım	İklim	Güvenlik	Yayla Turizmi	Konaklama Evleri	Fiyat
Doğal Şartlar	1,0000	0,7496	0,9368	0,4438	0,8548	1,0414	0,6762
Ulaşım	1,3341	1,0000	3,2073	0,3925	1,6141	0,8960	0,7750
İklim	1,0674	0,3118	1,0000	0,3500	3,4740	1,6186	0,5330
Güvenlik	2,2533	2,5477	2,8574	1,0000	1,3195	3,3754	2,7130
Yayla Turizmi	1,1698	0,6196	0,2879	0,7579	1,0000	0,7943	1,1962
Konaklama Evleri	0,9603	1,1161	0,6178	0,2963	1,2589	1,0000	0,7442
Fiyat	1,4788	1,2904	1,8760	0,3686	0,8360	1,3438	1,0000

İkili karar matrisi (Tablo 9)'da yararlanılarak her hücrenin kendi sütun toplamına bölünmesi ile Tablo 10 de yer alan kriterlerin ağırlıkları elde edilmiştir.

Tablo 10

Kriterlere göre ağırlıkların belirlenmesi

	Doğal Şartlar	Ulaşım	İklim	Güvenlik	Yayla Turizmi	Konaklama Evleri	Fiyat	Önem Düzeyi
Doğal Şartlar	0,1079	0,0982	0,0869	0,1230	0,0825	0,1034	0,0885	0,0986
Ulaşım	0,1440	0,1310	0,2974	0,1088	0,1558	0,0890	0,1015	0,1468
İklim	0,1152	0,0408	0,0927	0,0970	0,3354	0,1607	0,0698	0,1302
Güvenlik	0,2432	0,3337	0,2650	0,2771	0,1274	0,3352	0,3552	0,2767
Yayla Turizmi	0,1263	0,0811	0,0267	0,2100	0,0966	0,0789	0,1566	0,1109
Konaklama Evleri	0,1037	0,1462	0,0573	0,0821	0,1216	0,0993	0,0974	0,1011

Fiyat 0,1596 0,1690 0,1740 0,1021 0,0807 0,1335 0,1309 0,1357

$$CI= 0,1044, CR= 0,079103$$

Tablo 11

AHP ölçeği temel kriterlerin önem derecesi sıralaması

Kriter	Önem Derecesi Sıralaması	
1	Güvenlik	0,2767
2	Ulaşım	0,1468
3	Fiyat	0,1357
4	İklim	0,1302
5	Yayla Turizmi	0,1109
6	Konaklama Evleri	0,1011
7	Doğal Şartlar	0,0986

Önem düzeyi sütunu; doğal şartlar, ulaşım, iklim, güvenlik, yayla turizmi, konaklama evleri, fiyat, kriterlerinin sütunlardaki değerlerin ortalaması alınarak elde edilmiştir. CR değeri 0,0791 olarak tespit edilerek 0,10 değerinden küçük olduğu için Tablo 11'deki ikili karşılaştırma matrisinin tutarlı olduğu görülmektedir. Önem düzeyi matrisine göre, güvenlik kriteri (0,2767) en önemli kriter sonra sırasıyla ulaşım (0,1468), fiyat (0,1357), iklim (0,1302), yayla turizmi (0,1109), konaklama evleri (0,1011) ve son olarak doğal şartlar (0,0986) kriteri belirlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm sektörünün gelişmesi ve modern anlamda değişime uğraması Rönesans dönemi ve ardından ortaya çıkan Fransız İhtilali ile birlikte hızlanmıştır. Bu değişim II. Dünya Savaşı sonrasında özellikle işçi sınıfının haklarının daha belirli hal almasıyla, senelik izin kavramı ve daha düzenli gelire sahip olan kişilerin turistik faaliyetlere ulaşım imkânının artmasıyla turizmin lüks olmaktan çıkarak temel bir ihtiyaç halini almıştır. Kişilerin yoğun çalışma tempolarından kurtularak kentlerden uzaklaşma maksadıyla dinlenmeyi tercih ettikleri zamanlara dönüşen turizm faaliyetleri ağırlıklı olarak deniz-kum-güneş anlayışını da beraberinde getirmiştir. Kişiler belirli paket programları içerisinde tüketimin merkezde olduğu her şey dâhil turizme doğru yol izlemişlerdir. Zamanla tüketimi merkezine alan bu kitle turizmi hem harcamaları artırmış hem de çeşitli kirlilik unsurlarını da bir araya getirmeye başlamıştır. Doğanın ve geleneksel yaşam tarzının tahribatına neden olan, ekolojik düzene zarar veren bu durumun yerine ekolojik dengeye, doğanın bize verdiklerini gelecek nesillere aktarma isteğine, çevre duyarlılığına ve sürdürülebilirliğe önem veren bir anlayışa doğru geçiş elzem hale gelmiştir.

Sürdürülebilirlik, yaşamın her anında var olması gereken, doğal koşulların parasal getirileri üzerinden değil de belirli bir bütünlük içerisinde değerlendirilmesi ile yaşam kalitesini artıracak ve en az hasarla gelecek nesillere miras bırakılacak doğal unsurların korunma gayretini ifade etmektedir. Sanayileşme, doğada tahribata neden olan yapılaşma, kentleşme adımlarının bilinçsiz atılması suretiyle birçok vahşi hayvanın yaşam alanının yok olması, yerel değerlerin ve geleneksel kültür öğelerinin isteyerek veya istemsizce terk edilerek yok olma ile karşı karşıya bırakılması ve bunun gibi etkenlerin sürdürülebilir yaşam çalışmaları ülkelerin gündeminde kendisine önemli yer bulmaya başlamıştır. Geniş kitlelerle gerçekleştirilen her şey dâhil mantığında olan deniz-kum-güneş merkezli turizm anlayışının olumsuz etkileri karşısında doğaya duyarlı ve küçük grupları merkeze alan ekoturizm, son dönemlerde hızlı bir yükseliş göstermektedir. Ekoturizm, yerel yaşama sağladığı olumlu katkılar, bölge insanına yarattığı istihdam, ilişkilerin daha güçlü hale gelmesi, kırsal bölgelerin kalkınması, bitki örtüsünün korunması, vahşi yaşam alanlarının

önemsenmesi, kültüre sahip çıkılması ve bunun gibi birçok özelliğiyle kitle turizmi karşısında her geçen zaman daha fazla tercih edilmektedir.

İnsan faktörünün olduğu her durumda bir tür bozulma kaçınılmaz olabilmektedir. Ekoturizm diğer turizm türlerine göre doğal ve kültürel yaşama en az zarar veren ve en az olumsuz etkiye sahip olan olduğu düşünülürse kanun yapıcılar tarafından ekonomik fayda elde edilirken doğal yaşamın ve kültürün korunmasını da dengelemek adına alt yapı oluşturma adımları ekoturizm doğrultusunda atılmalıdır. Ülkeler arası çekişmeler, şirketler arası ekonomik kazanç beklentileri gibi durumlar bir kenara bırakılıp Dünya'nın her yerinde otoriteler tarafından doğayı ve ekolojik sistemi korumaya yönelik adımlar ivedilikle atılmalıdır. Aksi durumda küresel ısınma, denizlerdeki müsilaj sorunu, göllerdeki kuruma, afetlerin artması ve daha birçok örnekte olduğu gibi doğa bu durumun faturasını insanlığa ve gelecek nesillere kesebilecektir. Ekoturizm tüm bu gerekçelerle hunharca tüketim ve doğal tahribat sebebi olan kitle turizminin yerini almalıdır.

Türkiye, ekoturizm açısından kıymetli kültürel ve doğal yaşam alanları bakımından zengin bir ülkedir. Henüz yeni turizm faaliyetleriyle tanışan destinasyonların var olması, ülkenin ekoturizm noktalarının ve potansiyelini ortaya koyan akademik çalışmaların yapılması, akademik çalışmaları da göz önüne alarak ekoturizm alanlarının tüm yönleriyle değerlendirilmesine imkan sağlayan yasal çalışmalarla bu alanda dünyada iyi bir yer tutabilir. Ülkenin ekoturizm açısından her köşesi ayrı imkanlara sahip olmakla birlikte Karadeniz bölgesi ayrı bir öneme sahiptir.

Karadeniz bölgesinde ekoturizm potansiyelinin oldukça yüksek olduğu ancak çevre illere nazaran turizm ekonomisi içerisinde kendisine yeni yeni yer edinmeye çalışan bir il olarak Giresun ili karşımıza çıkmaktadır. İlin genel anlamda bu zamana kadar dışa göç veren şehrin turizm alt ve üst yapı yatırımlarından aldığı pay arttıkça daha da ön plana çıkabileceği komşu illerin gelişim sürecinden çıkarılabilir. Giresun ili ekoturizm potansiyeli açısından değerlendirildiğinde doğal koruma altındaki tabiat parkları, yaylaları, akarsuları, şelaleleri ve bu bölgelerde yapılabilecek ekoturizm türleri açısından potansiyeli yüksektir.

Bu kapsamda ekoturizm destinasyonlarında gerçekleştirilen turizm faaliyetlerini etkileyen kriterler alan yazında incelenerek doğal şartlar, ulaşım, iklim, güvenlik, yayla turizmi, konaklama evleri, fiyat şeklinde belirlenmiştir. Bu kriterlerin öncelik durumlarının ortaya konulması amacıyla Giresun ilinde yer alan turizm yöneticilerine yönelik bu çalışma ortaya konmuştur. Çalışmadan elde edilen verilere göre ortaya çıkan demografik sonuçlardan önemlileri şunlardır:

- Katılımcıların cinsiyet değişkeni incelendiğinde yöneticilerin %30'unu kadın yöneticiler oluşturmakta olup, %70'i erkek yöneticilerden oluşmaktadır. Kadın yönetici sayısının erkek yönetici sayısına göre daha az olduğu görülmektedir.
- Katılımcıların turizm sektöründeki çalışma süresi incelendiğinde yoğunluğa sahip olan %60'lık bölümü 10 yıl ve altı deneyime sahip grubun oluşturduğu görülmektedir.
- Katılımcıların yöneticilik tecrübe değişkeni incelendiğinde; 10 yıl ve üstü yöneticilik deneyimine sahip yöneticiler katılımcıların %40'ını oluşturduğu görülmektedir.
- Katılımcıların turizmde görevleri %40'ını diğer yöneticiler, %30'unu işletme sahibi, % 20'sini ön büro müdürü ve %10'unu müdür ve genel müdürün oluşturduğu görülmektedir.
- Katılımcıların Ekoturizmle ilgili bir Otelde Çalışma Durumu %40'ını otelde çalışan yöneticiler, %60'ını otelde dışında yöneticilerden oluşturduğu görülmektedir.
- Katılımcıların eğitim durumuna bakıldığında %10'u temel lise mezunu, %10'u herhangi bir lisans bölümünden mezun, %10'u turizm ile ilgili lisans bölümlerinden mezun, % 40'u yüksek lisans mezunu, %30'ı ise yüksek lisans öğrenimine devam etmektedir.

Giresun'da faaliyet gösteren turizm yöneticilerine ekoturizm anlayışına yönelik olarak kriter seçimi için anket uygulamasının sonrasında çok kriterli karar verme tekniklerinden Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) yöntemi kullanılarak elde edilen bulgulara ait sonuçlar maddeler halinde aşağıda sunulmaktadır.

- Giresun’ da turizm yöneticilerinin ekoturizm algısını ölçmek için uygulanan anketlerin sonucunda ekoturizm destinasyonlarında gerçekleştirilen turizm faaliyetlerini etkileyen kriterlerin seçimine ilişkin önem verdikleri kriterlerin öncelik sıralanması yapılmıştır. Bu sıralamada güvenlik kriteri turizm yöneticileri için en önemli kriter olduğu görülmektedir. Ulaşılan bu sonuçlara göre güvenlik terör eylemleri, afet olayları, salgın hastalıklar, ekonomik krizler, dolandırıcılık, medyada çıkan haberler ekoturizm bölgesine talebi olumsuz yönde etkilemektedir.

- Önem derecesine göre kriterler incelendiğinde ikinci kriterin ulaşım kriteri olduğu görülmektedir. Giresun iline ulaşım imkanları incelendiğinde havayolu ve karayolu aracılığı ile ulaşım imkanları mevcuttur.

- Üçüncü sıradaki kriter incelendiğinde ise fiyat olduğu görülmektedir.

- Dördüncü sıradaki kriter incelendiğinde ise iklim olduğu görülmektedir. Giresun ilinde ılık ve yağışlı iklim görülür. İlin çok yağış alması sebebi ile bitki örtüsü bakımından çok zengindir.

- Turizm yöneticilerinin ekoturizme yönelik olarak seçimlerinde beşinci sırayı yayla turizminin aldığı ortaya çıkmıştır. Giresun ilinde bulunan yaylalar, doğal zenginlikler ve bitki örtüsü ile ilgi çekmektedir.

- Altıncı sırada ise kriter incelendiğinde ise konaklama evleri olduğu görülmektedir. Destinasyonda bulunan konaklama evlerinin sayısı az olması etkilemektedir.

- Turizm yöneticilerinin seçimlerinde son sırayı doğal şartlar olduğu görülmektedir. Ekoturizme yönelik olarak seçimlerinde çok etkili olmadığı yani negatif olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Giresun’da faaliyet gösteren turizm yöneticilerinin ekoturizm algılamalarının tespitine yönelik olarak elde edilen bulgular sonrasında, aşağıda belirtilen öneriler geliştirilmiş ve maddeler halinde ifade edilmiştir:

- Ekoturizm konusunda başta bölgedeki turizm işletmeleri olmak üzere ilgili bütün kuruluşlarda çalışanlar konu ile ilgili eğitim programlarından faydalandırılarak bilinçli turizm çalışanı yetiştirmek için gerekli adımlar atılmalıdır. Bu durum bölgede

gerçekleşecek ekoturizm faaliyetlerinde standartların yükselerek sürdürülebilirliği sağlamakta faydalı olacaktır.

- Bölgede yer alan turizm çalışanlarının eğitiminden sonra bölgeye ekoturizm faaliyeti için ziyaret gerçekleştirecek ekoturistlerin de konu ile ilgili kısa eğitim ve bilgilendirmeleri alabilecekleri imkânları gerek devlet kurumları gerekse özel kuruluşlar vasıtasıyla, ulaşım araçlarında veya konaklama tesislerinde alabilmelerine imkan sağlayacak planlamanın uygulamalar yapılmalıdır.

- Ekoturizm faaliyetlerinin muhataplarından olan yerel halk belirli dönemlerde gerekli eğitim programları ile desteklenerek karşı karşıya kalacakları durum hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmalı. Bu şekilde ekoturizmin tanımında da yer alan ekoturist ile yerel halk arasındaki olumlu bağ kurulmaya çalışılmalıdır.

- Bölgeye yapılacak turizm yatırımlarının bilinçsiz ve plansız yapılmasının önüne geçilerek ekoturizm göz önüne alınarak çevresel ve kültürel sürdürülebilirlik temelli olarak planlanmasına yönelik denetim ve imkanlar sağlanmalıdır.

- Konu ile ilgili hem bölgede hem de ulusal ölçekte bilinçlendirme faaliyetleri kapsamında etkinlikler, kısa filmler, konferans ve kongreler, yarışma ve festivaller düzenlenerek ekoturizm faaliyetlerinin nasıl olması gerektiği ve nasıl olmaması gerektiği anlatılmalıdır.

- Destinasyon yönetiminin bölgede etkin bir şekilde çalıştırarak ekoturizme dair kararların bütünlük içerisinde alınmasına yönelik bütün paydaşların (yerel yönetimler, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları) etkin katılımı sağlanmalı.

- Ekoturizm faaliyetlerinin bölgede gelişmesi bu alandaki yatırımları ve iş fırsatlarını beraberinde getireceği göz önüne alınarak yeni iş fırsatlarına turizm eğitimi genelinde ekoturizm eğitimi özelinde bölge halkının yönlendirilmesine ve bu sayede konu ile ilgili eğitilmiş kişilerin kendi bölgesinde istihdam edilebilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

- Bölgenin ekoturizm alanları yeniden gözden geçirilerek doğal, çevresel ve kültürel sürdürülebilirliğe engel teşkil edebilecek ve deformasyona sebep olabilecek

noktaların olması halinde rotadan çıkarılması sağlanmalı. Var olan ekoturizm rotalarına yenileri eklenerek ziyaretçi sayılarının kontrollü bir şekilde artması planlanmalıdır.

- Bölgede ekoturizm lokasyonlarının ziyaretleri mutlaka planlanmalı doğal, sosyal, kültürel ve ekonomik taşıma kapasitesi ortaya koyularak, bu kapasitenin kontrolsüz aşılmasının yaratacağı olumsuz etkiler aza indirilmelidir.

- Bölgenin kendine has yöresel lezzetleri göz önüne alınarak yerel yönetimler, turizm işletmeleri, üniversiteler gibi farklı kuruluşların katılımıyla Giresun gastronomi kültürünü tanıtmaya çabaları artırılmalıdır.

- Giresun'un ekoturizm faaliyetleri bakımından bölgede yer alan diğer illere nazaran daha yeni yapılanıyor olmanın avantajı mutlaka kullanılarak gerek turizm işletmeleri gerekse diğer paydaşların desteklenmesi ekoturizmin bilincinde tesislerin ortaya çıkmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akın, H.M. (2006). *Türkiye’de ekoturizmin sürdürülebilir gelişimi; kaçar dağları milli parkı örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Akova, İ. (1995). Akarsu turizmi, *Türk Coğrafya Dergisi*, (30), 393-407.
- Akpınar, E.ve Bulut Y. (2010), Ülkemizde alternatif turizm bir dalı olan ekoturizm çeşitlerinin bölgelere göre dağılımı ve uygulama alanları, *III. Ulusal Karadeniz Ormancılık kongresi*, içinde (s.1575-1594). Artvin: Artvin Çoruh Üniversitesi. Web: <http://karok3.artvin.edu.tr/IV>. Cilt/(1575-1594).pdf 1 Nisan 2020’de alınmıştır.
- Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2013.
- Alpaslan, C. ve Tutar, F. (2013). Medeniyetlerin yaşatıldığı şehir niğde ve turizm, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5 (1), 47-61.
- Artvin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021a). Artvin Ekoturizm Alanları. Web: <https://artvin.ktb.gov.tr/TR-55902/kamp-ve-karavan-turizmi.html> 19 Ocak 2021’de alınmıştır
- Artvin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021b). Artvin Ekoturizm Alanları. Web: <https://artvin.ktb.gov.tr/TR-55901/kackar-siradaglari.html> 18 Ocak 2021’de alınmıştır.
- Artvin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021c). Artvin Ekoturizm Alanları. Web: <https://artvin.ktb.gov.tr/TR-55898/akarsu-turizmi-kano-rafting.html> 14 Ocak 2021’de alınmıştır.

Artvin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021ç). Artvin Ekoturizm Alanları. Web:
<https://artvin.ktb.gov.tr/TR-55912/camburnu-tabiati-koruma-alani.html> 18

Ocak 2021’de alınmıştır.

Artvin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021d). Artvin Ekoturizm Alanları. Web:
[https://artvin.ktb.gov.tr/TR-55911/balikli-maden-yaban-hayati-koruma-](https://artvin.ktb.gov.tr/TR-55911/balikli-maden-yaban-hayati-koruma-sahasi.html)

sahasi.html 18 Ocak 2021’de alınmıştır.

Artvin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021e). Artvin Ekoturizm Alanları. Web:
<http://www.artvin.gov.tr/kafkasor-senlik-yaylasi> 21 Ocak 2021’de alınmıştır.

Artvinliler Hizmet Vakfı (2021a). Artvin Ekoturizm Alanları Web:
<http://www.artvin.org.tr/muhtesem-dogasi-ile-altiparmak-tabiati-park>

<12wrtmkköxömi/ 18 Ocak 2021’de alınmıştır.

Artvinliler Hizmet Vakfı (2021b). Artvin Ekoturizm Alanları Web:
<http://www.artvin.org.tr/artvinin/artvinin-milli-park-ve-korunan-alarlari/> 18

Ocak 2021’de alınmıştır.

Artvinliler Hizmet Vakfı (2021c). Artvin Ekoturizm Alanları Web:
[http://www.artvin.org.tr/artvin-hatila-vadisi-milli-parki-zengin-](http://www.artvin.org.tr/artvin-hatila-vadisi-milli-parki-zengin-biyocesitlilige-ve-kendine-ozgu-gorsel-guzellige-sahip/)

biyocesitlilige-ve-kendine-ozgu-gorsel-guzellige-sahip/ 18 Ocak 2021’de
 alınmıştır

Atalay, İ. ve Mortan, K. (1995). *Türkiye Bölgesel Coğrafyası*, İnkilap Yayınları,
 İstanbul.

Ayotte, L.A. (2009). *Ecotourism as a form of sustainable development in south africa*, Queen’s University Kingston, Ontario, Canada.

- Bayat, G. (2010). Turizmin yerel halk tarafından algılanması: ığdır halkı üzerene bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilmeler Enstitüsü, Kars.
- Bekdemir, Ü. (1996). *Ulaşım coğrafyası açısından bir araştırma; giresun limanı ve hinterlandı*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, Erzurum.
- Bekdemir, Ü. ve Elmacı, S. (2014). Giresun ilinin ekoturizm potansiyeli ve değerlendirme olanakları. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*. Yıl 6, Karadeniz Özel Sayısı, 1-30.
- Bekdemir, Ü. ve Özdemir, Ü. (2002). Doğu karadeniz bölümünde gelişmekte olan yayla turizm merkezlerine bir örnek: bektaş yaylası. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 7(7), 9-35.
- Beyhan, Ş. G. (2004). *Kültürel süreklilik ve çağdaş gereksinimler bağlamında sürdürülebilir turizm ve kimlik kavramsal modeli: Pamukkale Örneği*, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bhattacharya, D. Chowdhury, B. and Sarkar, R. (2011). Irresponsible ecotourism practices flanking the best national park in india: a multivariate analysis. *2nd International Conference On Business And Economic Research Proceeding*, 1901- 1928.
- Bingöl, Z. ve Özgürel, G. (2015). Sürdürülebilir turizmin bölgesel kalkınmaya etkisi: gümüşhane ili kalkınmasına yönelik kültür turizmi gelişim modeli önerisi, *Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı*, Gümüşhane, 355-369

- Birkan, İ. (2002). Türkiye'nin turizm kalkınmasının sürdürülebilir turizm ilkelerine uygunluğu, *T.C. Turizm Bakanlığı II. Turizm Şurası Bildirileri*, Cilt:3, Ankara.
- Blamey, R.K. (2001). Principles of ecotourism. D.B. Weaver, (Ed.) *The Encyclopedia of Ecotourism içinde* (p.p.5-22). Australia: CABI:International.
- Boadi, S., Nsor, CA., Antobre, OO. and Acquah E. (2017), An analysis of illegal mining on the offin shelterbelt forest reserve, ghana: Implications on community livelihood, *Journal of Sustainable Mining* 15(3), 115-119. DOI: 10.1016/j.jsm.2016.12.00
- Brücher, M. (2015). *Ecotourism in costa rica*, 1-11.
- Bunruamkaew, K. and Murayama, Y. (2011). Site suitability evaluation for ecotourism using GIS & AHS: A case study of surat thani province. *Thailand, Social and Behavioral Sciences*, 21, 269-278.
- Butarbutar, R. and Soemarno. (2013). Environmental effects of ecotourism in indonesia. *Journal of Indonesian Tourism and Development Studies*, 3. 1 (3), 97-107
- Ceylan, S. ve Somuncu, M. (2015). Turizm etik ilkelerinin sürdürülebilir turizmdeki yeri ve önemi. *Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı*, Gümüşhane: Gümüşhane Üniversitesi Yayınları, s.s. 155-165.
- Chang, H.W. and Chang, H.L. (2003). A strategic study of bicycle tourism in taiwan. *Journal of the Eastern Asia Society for Transportation Studies*, 5: 1675-1685.
- Çavuş, A. ve Zere, S. (2021). Yerel halkın ekoturizm algısı: giresun ili örneği. *International Journal of Geography and Geography Education*, 43, 173-192.

- Çeken, H. (2008). Turizmin bölgesel kalkınmaya etkisi üzerine teorik bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 295.
- Çıtlak, A. (2019). Şaban Kalesi tabiat parkı olarak turizme hizmet edecek, Anadolu Ajansı. Web: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/saban-kalesi-tabiat-parki-olarak-turizme-hizmet-edecek/1624656> 17 Şubat.2021 alınmıştır.
- Çil N. (2006). Yavuz türkiye’de turizm gelirlerinin ekonomik büyümeye etkisinin testi: yapısal kırılma ve nedensellik analizi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 7 (2), 162-171.
- Das, M. and Chatterjee, B. (2015). Ecotourism: a panacea or a predicament, *Tourism Management Perspectives*, 14, 3-16.
- Demir, C. ve Çevirgen, A.(2006). *Turizm ve çevre yönetimi: sürdürülebilir gelişme yaklaşımı*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Demirel, Ö. (1997). *Çoruh havzası (yusufeli kesimi) doğal ve kültürel kaynak değerlerinin turizm ve rekreasyon potansiyeli açısından değerlendirilmesi üzerine bir araştırma*. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Diamantis, D. and Ladkin, A. (1999). The links between sustainable tourism and ecotourism: a definitional and operational perspective. *The Journal Of Tourism Studies*, 10, (2), 35-46.
- Dinçer, D., Yüksek, T., Çilli, M. ve Yılmaz, S., (2012). Rize kenti doğal güzellikleri ve rekreasyonel potansiyeli. Tütüncü Ö.; Kozak N. (Editörler), *I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, s.s. 991 – 1005.

- DKMP (2021a). Artvin Ekoturizm Alanları. Web: <http://balikligunesliselaleleri.tabiat.gov.tr/> 18 Ocak 2021' de alınmıştır.
- DKMP (2021b). Artvin Ekoturizm Alanları. Web: <http://hattilavadisi.tabiat.gov.tr/> 18 Ocak 2021' de alınmıştır.
- DKMP (2021c). Giresun İli Potansiyel Ekoturizm Çeşitleri. Web: <http://agacbasi.tabiat.gov.tr/> 15 Şubat 2021' de alınmıştır.
- DKMP (2021ç). Giresun İli Potansiyel Ekoturizm Çeşitleri. Web: <http://kuzalan.tabiat.gov.tr/> 15 Şubat 2021' de alınmıştır.
- DKMP (2021d). Giresun İli Potansiyel Ekoturizm Çeşitleri. Web: <http://yedidegirmenler.tabiat.gov.tr/> 15 Şubat 2021' de alınmıştır.
- Doğan, M. (2011). Mengen ve çevresinin ekoturizm potansiyelinin değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi*, 1,(22), 14-26.
- Doğaner, S. (2001). *Türkiye turizm coğrafyası*. Çantaya Kitabevi, İstanbul, 1.
- Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı. (2021). Ekonomik Durumu Web: https://www.doka.org.tr/bolgemiz_Giresun-TR.html 20 Şubat 2021' de alınmıştır.
- Doğu Karadeniz Turizm 2023 Stratejisi. (2012). Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı. Web: https://www.doka.org.tr/dosyalar/editor/files/dogu-karadeniz-turizm-2023-stratejisi-04_04_2012.pdf 10 Ocak 2021' de alınmıştır.
- Doğu Karadeniz Turizm Master Planı. (2016). Web: <https://www.doka.org.tr/dosyalar/editor/files/dogu-karadeniz-turizm-master-plani.pdf> 15 Ocak 2021' de alınmıştır.

- Ekoturizm Sektör Raporu. (2012). T.C. Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA), <https://baka.gov.tr/uploads/1349952547EKOTURİZM-SEKTOR-RAPORU-11EYLUL.pdf>
- Emirbuyuran Ö. (2012). Samsun-ordu-giresun bölgesinde kullanılan av araçlarının teknik özelliklerinin belirlenmesi üzerine bir çalışma. Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ordu.
- Erdal, H. ve Korucuk, S. (2018). İmalat işletmelerinde yeni ürün geliştirme kriterleri: Karadeniz Bölgesi örneği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20 (1), 99-112.
- Erdoğan, N. (2003). *Çevre ve (eko)turizm*. Ankara: Genel Yayın ve Dağıtım.
- Erdoğan, N. (2004). *Ekoturizm gelişimi ulusal bölgesel ve uluslararası anlaşmalardaki yeri*, T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Korunan Alanlarda Ekoturizm Çalıştayı, Ankara. <http://www.baskent.edu.tr/~nerdogan/ekoturizm>
- Erdoğan, N. (2005). Sürdürülebilirlik açısından türkiye’de ekoturizm gerçeği. *Ekoloji Magazin-Doğa, Çevre ve Kültür Dergisi*, 6, (Nisan-Haziran), 36-41.
- Ertuna, B., Güney, S., Güven, Ö. ve Aydemir, N. (2012). Yerel halkın kırsal turizm gelişimine katılma isteğini etkileyen unsurlar: Kastamonu örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2). 59-66.
- Ewert, A. ve Hollenhorst, S. (1995). Adventure recreation and its implication for wildernes, *International Journal of Wilderness*, 3(2), 21-26.
- Farrell, B.H., and Runyan D. (1991). Ecology and tourism. *Annals of Tourism Research*. 18: 26- 40.

Fatsa, M. (2005). *XV. ve XVI. Yüzyılda giresun kırsalının idari ve sosyal tarihi*.

Ankara, Giresun Belediyesi Yayınları.

Fennel, D.A. (1999). *Eecotourism: an introduction*. London and New York

Gaul, D. (2003). *Environmental Impacts of Ecotourism*. Web: www.fao.org/forestry/foris/pdf/foph/ecotour.pdf 10 Mayıs 2020' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021a). Giresun İli Mevcut Ekoturizm Çeşitleri. Web: <https://giresun.ktb.gov.tr/TR-217082/turizm-merkezleri.html> 15. Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021b). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web: <https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275620/giresun-kalesi-i-derece-dogal-sit-alani.html> 15 Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021c). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web: <https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275619/giresun-adasi-ii-derece-arkeolojik-sit-alani.html> 15 Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021ç). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web: <https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275768/gogora-kilisesi-giresun-muzesi.html> 15 Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021d). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web: <https://giresun.ktb.gov.tr/TR-160772/tescilli-kultur-ve-turizm-varliklari.html> 15 Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021e). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web: <https://giresun.ktb.gov.tr/TR-206912/2018-yili-yerel-etkinlik-takvimi.html> 15 Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021f). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web:

<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-204851/geleneksel-el-sanatlari.html> 15 Şubat

2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021g). Giresun İli Ekoturizm Potansiyeli.

Web: [https://giresun.ktb.gov.tr/TR-161201/giresun-gezilecek-yerler--kulturel-](https://giresun.ktb.gov.tr/TR-161201/giresun-gezilecek-yerler--kulturel-ve-dogal-varliklar.html)

[ve-dogal-varliklar.html](https://giresun.ktb.gov.tr/TR-161201/giresun-gezilecek-yerler--kulturel-ve-dogal-varliklar.html) 9 Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021ğ). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web:

<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-204848/kulturel-miras-halk-kulturu.html> 9

Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021h). Ekonomik Durum. Web:

<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-144542/ekonomi.html> 9 Şubat 2021' de

alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021ı). Giresun İli Ekoturizm Potansiyeli

Web: [https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275638/kuzalan-selalesi-ve-mavi-gol-](https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275638/kuzalan-selalesi-ve-mavi-gol-tabiat-parki.html)

[tabiat-parki.html](https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275638/kuzalan-selalesi-ve-mavi-gol-tabiat-parki.html) 15 Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021i). Giresun İli Ekoturizm Potansiyeli

Web: <https://giresun.ktb.gov.tr/TR-223176/magara-turizmi.html> 18 Şubat

2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021j). Giresun İli Mevcut Ekoturizm

Çeşitler. Web: <https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275698/kaleler.html> 17 Şubat

2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021k). Giresun İli Mevcut Ekoturizm

Çeşitler. Web: [https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275621/zeytinlik-semti-iii-](https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275621/zeytinlik-semti-iii-derece-kentsel-sit-alani.html)

[derece-kentsel-sit-alani.html](https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275621/zeytinlik-semti-iii-derece-kentsel-sit-alani.html) 17 Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021l). Giresun İli Mevcut Ekoturizm

Çeşitler. Web: <https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275620/giresun-kalesi-i-derece-dogal-sit-alani.html> 17 Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021m). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar.

Web: <https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275754/merkez-ilce--kulturel-ve-dogal-varliklar-gezilecek-meka-.html><https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275754/merkez-ilce--kulturel-ve-dogal-varliklar-gezilecek-meka-.html> 15 Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021n). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web:

<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275789/alucra-ilcesi--kulturel-ve-dogal-varliklar--gezilecek-m-.html> 15 Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021o). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web:

<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275799/bulancak-ilcesi-kulturel-ve-dogal-varliklar.html> 15 Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021ö). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web:

<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275813/camoluk-ilcesi-kulturel-ve-dogal-varliklar.html> 15 Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021p). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web:

<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275817/canakci-ilcesi-kulturel-ve-dogal-varliklar.html> 15 Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021r). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web:

<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275827/dereli-ilcesi-kulturel-ve-dogal-varliklar.html> 15 Şubat 2021' de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021s). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web:

<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275822/espiye-ilcesi-kulturel-ve-dogal-varliklar.html> 15 Şubat 2021’ de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021ş). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web:

<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275841/eynesil-ilcesi-kulturel-ve-dogal-varliklar.html> 15 Şubat 2021’ de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021t). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web:

<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275847/gorele-ilcesi-kulturel-ve-dogal-varliklar.html> 15 Şubat 2021’ de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021u). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web:

<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275858/kesap-ilcesi-kulturel-ve-dogal-varliklar.html> 15 Şubat 2021’ de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021ü). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web:

<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275867/piraziz-ilcesi-kulturel-ve-dogal-varliklar.html> 15 Şubat 2021’ de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021v). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web:

<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275872/sebinkarahisar-ilcesi-kulturel-ve-dogal-varliklar.html> 15 Şubat 2021’ de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021y). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web:

<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275899/tirebolu-ilcesi-kulturel-ve-dogal-varliklar.html> 15 Şubat 2021’ de alınmıştır.

Giresun İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021z). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web:

<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-275918/yaglidere--ilcesi-kulturel-ve-dogal-varliklar.html> 15 Şubat 2021’ de alınmıştır.

- Giresun İli Doğa Turizmi Master Planı (2013). Giresun İli Ekoturizm Potansiyeli Web:<https://tomer.giresun.edu.tr/Files/ckFiles/79-123-150-29/TOMER/GIRESUN%20DOGA%20TURIZMI.pdf> 15. Şubat 2021’ de alınmıştır.
- Giresun Yatırım Arazileri Envanteri. Giresun İli Mevcut Ekoturizm Çeşitleri. Web: <http://www.giresunyatirim.gov.tr/koroglu-tabiati-parki/> 17 Şubat 2021’ de alınmıştır.
- Girginer, N. (2008). Ticari kredi taleplerinin değerlendirmesine çok kriterli yaklaşım: özel ve devlet bankası karşılaştırması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 37, 132-141, p.p.135.
- Goodwin, H. (1996). In pursuit of ecotourism. *Biodiversity and Conservation* 5(3), 277–291.
- Göçmen D. (2010). *Doğu karadeniz kırsal mimarisi için koruma önerileri: artvin ili – balıklı mahallesi – zurabet evi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gülcan, B. (2004). Macera turizminin kapsamı ve macera turizminde kaza riski, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 18–38.
- Gültekin, P. ve Uzun, O. (2011). Determination of eco-tourism potential of düzce ugursuyu and aksu basins and landscape management. *African Journal of Business Management*, 6(9), 3428-3437, Doi: 10,5897/AJBM11.376 ISSN 1993-8233.
- Güner, A., Akyıldırım, B, Alkayış, M.F., Çingay B., Kanoğlu, S.S., Özkan, A.M., Öztekin, M. ve Tuğ, G.N. (2012). (Editörler), *Türkiye Bitkileri Listesi*

- (*Damarlı Bitkiler*). Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi ve Flora Araştırmaları Derneği Yayını. İstanbul.
- Gürsoy, Y. (2015). Giresun’da yürüyüş turizminin çeşitlendirilmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (37), 1094-1101.
- Gürsoy, Y., Akgöz, E. ve Topuz, Ç. (2017). Giresun ili sağlık turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (49), 773-785.
- Hall, M. and Weiler, B. (1992). *Special Interest Tourism*, London:Belhaven
- Honey, M. (1999). *Ecotourism and Sustainable Development: Who Owns Paradise*. Washington: Island Press.
- Hvenegaard, G. (1996). *Tourists, Ecotourists and Birders at Doi Inthanon National Park*. Unpublished Ph.D. Thesis, University of Victoria Department of Geography, Canada.
- Ilgaz, B. ve Kozak, M. (2019). Turistlerin destinasyon seçim kriterlerinin değerlendirilmesi: AHS ve TOPSİS uygulaması, Emir, O. (Editör.) 20. *Ulusal - 4. Uluslararası Turizm Kongresi*, Eskişehir. Anadolu Üniversitesi, s.s. 496-503.
- Imanishimwe, A., VNsengimana, V. and Nsengumuremyi C., Contribution of ecotourism to the conservation of nyungwe national park in rwanda, *Journal of Tourism&Hospitality*, 2018, 7(2) 2-7.
- International Institute for Sustainable Development (2020). Ekoturizm Gelişimi. Web: <http://sdg.iisd.org/news/world-ecotourism-summit/> 10 Mayıs 2020’ da alınmıştır.
- Işık, C. ve Çalkın, Ö. (2016). Yerel Halkın Turizm Algısı: Tra2 Bölgesi Analizi. *IUJEAS*, 1 (2), 19-48.

- İltar, G. (2016). Giresun Evleri. Dönence Yayınları, İstanbul.
- İstanbul Ticaret Odası (1997). *Karadeniz Bölgesinde Yayla Turizminin Geliştirilmesi, Bölgesele Gelişme ve Çevreye Uyumlu Yapılaşma*. İstanbul Ticaret Odası Yayını, İstanbul.
- Kapluhan, E. (2015). Şehir coğrafyası açısından bir inceleme: bağbaşı mahallesi (kırşehir) kentsel dönüşüm projesi. E.F. (Editör), *Coğrafyada Yeni Yaklaşımlar*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 379–393.
- Karadeniz Kültür Envanteri (2021b). Giresun İli Mevcut Ekoturizm Çeşitleri. Web: <https://karadeniz.gov.tr/hanyani-mesire-alani/> 16 Şubat 2021’de alınmıştır.
- Karadeniz Kültür Envanteri (2021c). Giresun İli Mevcut Ekoturizm Çeşitleri. Web: <https://karadeniz.gov.tr/hanyani-mesire-alani/> 16 Şubat 2021’de alınmıştır.
- Karadeniz Kültür Envanteri (2021ç). Giresun İli Mevcut Ekoturizm Çeşitleri. Web: <https://karadeniz.gov.tr/aymac-tabiat-parki/> 16 Şubat 2021’de alınmıştır.
- Karadeniz Kültür Envanteri (2021d). Giresun İli Mevcut Ekoturizm Çeşitleri. Web: <https://karadeniz.gov.tr/aymac-tabiat-parki/> 16 Şubat 2021’de alınmıştır.
- Karadeniz Teknik Üniversitesi (2020). Trabzon Ekoturizm Alanları. Web: <https://www.ktu.edu.tr/eyi-trabzonuntarihi> 12 Aralık 2020’ da alınmıştır.
- Karaer, F. (2012). Giresun dağlarının (ordu-giresun-sivas), endemik ve nadir tür ile ekosistem çeşitliliği, *Biyçeşitlilik Sempozyumu*, 22-23 Mayıs 2012, 31-32, Ankara.
- Kasalak M.A ve Akıncı Z. (2015). Ekoturizmin yerel halk üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi, *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (1), 189-196.

- Kavak, M. (2015). Edremit körfezi kuzey kıyılarında yerel halkın ekoturizme yönelik bilinç algısı ve tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Kaymaz Ç. K. ve Özşahin E. (2018). *Cehennem deresi kanyonu doğal ortam özellikleri ve turizm potansiyeli (ardamuç-artvin)*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Kaymaz, K.Ç. (2018). *Artvin ilinin ekoturizm potansiyeli ve sürdürülebilir yönetimi*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kaypak, Ş.(2012). Ekolojik turizm ve sürdürülebilir kırsal kalkınma, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22), 11-29.
- Keleş Çakır, M., Pelit, E., Keleş, Y. ve Pelit, N. (2015). Ekoturizmin kırsal kalkınmaya etkisine yönelik yerel halkın algılamaları: İncece Ekoturizm Köyü örneği. Akdu, U. ve Çalık, İ. (Editörler), *Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi*, Gümüşhane: Gümüşhane Üniversitesi, s.s. 466-475.
- Kiper, T. (2013). Role of ecotourism in sustainable development. *Advances in Landscape Architecture*, 773-774. <http://dx.doi.org/10.5772/55749> 1 Mayıs 2020’de alınmıştır.
- Koday, Z. ve Erhan, K. (2013). Rize ilinin idari coğrafya analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 50 (39), 54.
- Kuruca, N. (2006). Giresun tarih ve kültür araştırmalarına dair kaynakça. *Karadeniz Araştırmaları*, Bahar(9), 55–69.
- Kuter, N. ve Ünal, H.E. (2009). Sürdürülebilirlik kapsamında ekoturizmin çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri. *Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 146-156.

Manap, D. G. ve Aktel, M. (2018). 2015-2016 krizinin türkiye turizmine yansımaları.

Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 9, (21), s.s.27-38.

Mısırlı, İ. ve Dağıstan, M. T. (2017). Kastamonu yayla turizminde yeni bir destinasyon önerisi “ılgaz kırkpınar yaylası örneği”. *1st International Sustainable Tourism Congress*,, Kastamonu, 512-527.

Orams, B. M. (1995). Towards a more desirable form of ecotourism, *Tourism Management*, 16 (1), 1-9.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021a). Ordu Ekoturizm Alanları. Web: <https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130746/ulugol-tabiat-parkigolkoy---ordu.html> 13 Ocak 2021’de alınmıştır.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021b). Ordu Ekoturizm Alanları. Web: <https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130410/boztepe.html> html 13 Ocak 2021’de alınmıştır.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021c). Ordu Ekoturizm Alanları. Web: <https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130578/hoynat-adasi---ordu.html> 13 Ocak 2021’de alınmıştır.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021ç). Ordu Ekoturizm Alanları. Web: <https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130453/duzoba-yaylasi---ordu.html> 13 Ocak 2021’de alınmıştır.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021d). Ordu Ekoturizm Alanları. Web: <https://ordu.ktb.gov.tr/TR-106746/argin-yaylasi-akkus.html> 13 Ocak 2021’de alınmıştır.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021e). Ordu Ekoturizm Alanları. Web:

<https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130742/toygar-kabaktepe-yaylasi---ordu.html> 13

Ocak 2021’de alınmıştır.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021f). Ordu Ekoturizm Alanları. Web:

<https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130583/kapili-cingirt-kazankaya-selaleleri--->

ordu.html 13 Ocak 2021’de alınmıştır.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021g). Ordu Ekoturizm Alanları. Web:

<https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130666/karaoluk-selalesi---ordu.html> 13 Ocak

2021’de alınmıştır.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021ğ). Ordu Ekoturizm Alanları. Web:

<https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130415/cambasi-yaylasi---cambasi-kayak->

merkezi.html 13 Ocak 2021’de alınmıştır.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021h). Ordu Ekoturizm Alanları. Web:

<https://ordu.ktb.gov.tr/TR-106502/dogal-alanlar.html> 13 Ocak 2021’de

alınmıştır.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021ı). Ordu Ekoturizm Alanları. Web:

<https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130741/topcam-yaylasi---ordu.html> 13 Ocak

2021’de alınmıştır.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021i). Ordu Ekoturizm Alanları. Web:

<https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130730/persembe-yaylasi-aybastiordu.html> 13

Ocak 2021’de alınmıştır.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021k). Ordu Ekoturizm Alanları. Web:

<https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130672/keyfalan-yaylasi---ordu.html> 13 Ocak

2021’de alınmıştır.

- Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021l). Ordu Ekoturizm Alanları. Web: <https://ordu.ktb.gov.tr/TR-106498/genel-bilgiler.html> 13 Ocak 2021’de alınmıştır.
- Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021m). Ordu Ekoturizm Alanları. Web: <https://ordu.ktb.gov.tr/TR-106499/cografya.html> 13 Ocak 2021’de alınmıştır.
- Ordu Ticaret ve Sanayi Odası (2021). Ordu Ekoturizm Alanları. Web: <http://otso.org.tr/index.php/tr/ordu-hakkinda/turizm> 11 Ocak 2021’ de alınmıştır.
- Önder, G. ve Önder, E. (2015). Analitik hiyerarşi süreci. (Editörler), Yıldırım, B.; Önder, E. *Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri*, Dora Yayıncılık, s.s.21-74.
- Özkök F. ve Çoban, Ö. (2009, 21–24 Ekim). Ekoturizm mi ekoterörizm mi?. *10. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı*, Mersin, Detay Yayıncılık, Ankara, s.596.
- Özşahin, E. ve Kaymaz, Ç. K. (2014a). Gilindire (aynalıgöl) mağarası’nın turizm potansiyeli (aydıncık, mersin). *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(31): 145-166.
- Özşahin, E. ve Kaymaz, Ç. K. (2015b). Investigation of tourism potential of waterfalls of turkey with geographical perspective. *Route Educational and Social Science Journal*, 2(2), 12-29.
- Öztunalı Kayır, G. (1998). Batı akdeniz kıyıları taşıma kapasitesi ve ekoturizm. *Türkiye Kıyıları 98, Türkiye’nin Kıyı ve Deniz Alanları II. Ulusal Konferans Bildirileri Kitabı*.
- Political Ecology Network. (2020). Ekoturizm Kavramı. Web: <https://politicalecologynetwork.org/ecotourism/> 07 Mayıs 2020’ da alınmıştır.

- Ritchie, B.W, Tkaczynski, A. and Faulks, P. (2010). *Understanding the motivation and travel behavior of cycle tourists using involvement profiles*. Journal of Travel & Tourism Marketing , 27 (4), 409-425.
- Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020a). Rize Ekoturizm Alanları. Web: <https://rize.ktb.gov.tr/TR-174928/yerel-etkinlikler.html> 16 Aralık 2020' da alınmıştır.
- Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020b). Rize Ekoturizm Alanları. Web: <https://rize.ktb.gov.tr/TR-55288/cografi-konumu.html> 16 Aralık 2020' da alınmıştır.
- Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020c). Rize Ekoturizm Alanları. Web: <https://rize.ktb.gov.tr/TR-112807/ayder-kultur-ve-turizm-koruma-gelisim-bolgesi.html> 20 Aralık 2020' da alınmıştır.
- Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020ç). Rize Ekoturizm Alanları. Web: <https://rize.ktb.gov.tr/TR-112782/yaylalar.html> 20 Aralık 2020' da alınmıştır.
- Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020d). Rize Ekoturizm Alanları. Web: <https://rize.ktb.gov.tr/TR-112789/yayla-turizmi.html> 20 Aralık 2020' da alınmıştır.
- Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020e). Rize Ekoturizm Alanları. Web: <https://rize.ktb.gov.tr/TR-112806/anzer-kultur-ve-turizm-koruma-gelisim-bolgesi.html> 20 Aralık 2020' da alınmıştır.
- Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020f). Rize Ekoturizm Alanları. Web: <https://rize.ktb.gov.tr/TR-112808/kuspa-turizm-merkezi.html> 21 Aralık 2020' da alınmıştır.

Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020g). Rize Ekoturizm Alanları. Web:
<https://rize.ktb.gov.tr/TR-112809/ovit-dagi-kis-turizm-merkezi.html> 21

Aralık 2020' da alınmıştır.

Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020ğ). Rize Ekoturizm Alanları. Web:
<https://rize.ktb.gov.tr/TR-112799/kamp-ve-karavan-turizmi.html> 21 Aralık

2020' da alınmıştır.

Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020h). Rize Ekoturizm Alanları. Web:
<https://rize.ktb.gov.tr/TR-112786/magaralar.html> 21 Aralık 2020' da

alınmıştır.

Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020ı). Rize Ekoturizm Alanları. Web:
<https://rize.ktb.gov.tr/TR-112783/milli-parklar.html> 21 Aralık 2020' da

alınmıştır.

Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020i). Rize Ekoturizm Alanları. Web:
<https://rize.ktb.gov.tr/TR-112794/dagcilik.html> 21 Aralık 2020' da alınmıştır.

Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020k). Rize Ekoturizm Alanları. Web:
<https://rize.ktb.gov.tr/TR-112803/bisiklet-turizmi.html> 21 Aralık 2020' da

alınmıştır.

Ross, S. and Wall, G. (1999). Ecotourism: towards congruence between theory and practice. *Tourism Management*, 20 (1), 123-132.

Ruschmann, D.M. (1992). Ecotourism in brasil, *Tourism Management*. (Ed.), Lohmann, G. and Dredge D.

Saaty, T.L. and Vargas, L.G. (2000). *Models, methods, concepts and applications of the analytic hierarchy process*. Boston: Kluwer Academic Publishers.

- Salam, M.A., Lindsay, G.R. and Beveridge, M.C.M. (2000). Eco-tourism to protect the reserve mangrove forest the sunderb and sand its flora and fauna. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 11 (1), 56-66.
- Sayılan, H. (2005). *Endemik bir bitki türü olan muş lalesi'nin (tulipa sintenisii baker) botanik turizmi (bitki gözlemciliği) amaçlı değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Schiffman, H. S.(2011). *Green Issues and Debates: An A-to-Z Guide*.
- Sekban, G. D. Ü., Bekar, M., Acar, C. (2018). Trabzon ilinin yayla turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi ve farkındalık yönünden incelenmesi, *Uluslararası Bilimsel Araştırma Dergisi*, 3(1) , 349-361
- Selimoğlu, Ö. (2004). *Dünyada ve Türkiye'de Ekoturizm*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası, Etüt ve Araştırma Şubesi Yayınları.
- Sezer İ. (2019). Sürdürülebilir kırsal kalkınma ve ekoturizm etkileşimi bağlamında kadınların rolü: şeyhli mahallesi örneği. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 43(2), 211-238.
- Sezer, İ. (2015). Doğu karadeniz'de gelişme potansiyeli yüksek bir yayla turizm merkezi: kulakkaya yaylası. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 20(34), 89-114.
- Sezer, İ. ve Bekdemir, Ü. (2016). Yedi değirmenler ve mağarası tabiat parkının coğrafi özellikleri ile ekoturizm olanaklarının değerlendirilmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 21(36), 43-78.
- Siswanto, A. and Moeljadi. (2015). Eco-tourism development strategy baluran national park in theregency of situbondo, East Java, *Indonesia International Journal of Evaluation and Research in Education*. 4, 4, 185-195.

- Somoncu M. (2004). Dağcılık ve dağ turizmindeki ikilem: ekonomik yarar ve ekolojik bedel, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2 (1), 1-21.
- Soyalp L. (2018). Bicycle tourism in ostrobothnia, Finland, *Potentials and Challenges*, 2-13.
- Şenol, E. (2015). *Geçmişten günümüze giresun*. Bekdemir, Ü. ve Fatsa, M (Editörler), Ekonomik Yapı, Giresun İl Özel İdaresi Kültür Serisi 4. İstanbul: Mavi Ofset.192-223.
- T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar 12. Bölge Müdürlüğü. (2014). *Rize Doğa Turizmi Master Planı 2014-2023*. 21 Aralık 2020’da alınmıştır.
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2020). Türkiye’de Ekoturizm Uygulamaları. Web: <https://cevreselgostergeler.csb.gov.tr/korunan-alanlar-i-85778> 03 Aralık 2020’ da alınmıştır.
- T.C. Giresun Valiliği (2021a). Giresun İli Mevcut Ekoturizm Çeşitleri. Web:<http://www.giresun.gov.tr/turizm> 21 Şubat 2021’ de alınmıştır.
- T.C. Giresun Valiliği (2021b). Tarihi ve Kültürel Kaynaklar. Web: <http://www.giresun.gov.tr/kulakkayada-kar-festivali-coskusu> 15 Şubat 2021’ de alınmıştır.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020a). Yayla Turizmi. Web: <https://wwwb.gov.tr/TR-10103/yayla-turizmi.html> 20 Mayıs. 2020’ da alınmıştır.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020b). Yayla Turizmi Web: <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,10150/turkiyede-yaylakulturu.html> 24 Kasım 2020’ da alınmıştır.

- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı 12. Bölge Müdürlüğü (2021). Giresun İli Mevcut Ekoturizm Çeşitleri. Web: <https://bolge12.tarimorman.gov.tr/Haber/575/Giresun-Gorelede-Pasaca-Tabiat-Parki-Ilan-Edildi> 16 Şubat 2021’ de alınmıştır.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı. (2021). Artvin Ekoturizm Alanları. Web: <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Belgeler/Korunan%20Alanlar%20Listesi/5-%20Tabiat%C4%B1%20Koruma%20Alanlar%C4%B1.pdf> 28 Ocak 2021’ de alınmıştır.
- T.C. Trabzon Valiliği (2020). Trabzon Ekoturizm Alanları. Web: <http://www.trabzon.gov.tr/yaylalar> 12 Aralık 2020’ da alınmıştır.
- Tetik, N. (2012). *Turist rehberlerinin ekoturizm alanındaki yeterlilikleri: Doğu Karadeniz örneği*. Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- The International Ecotourism Society. (2020). Ekoturizm Kavramı. Web: <https://ecotourism.org/what-is-ecotourism/> 10 Mayıs 2020’ da alınmıştır.
- The National Agricultural Law Center (2020). Tarım ve Çiftlik Turizmi. Web: <https://nationalaglawcenter.org/overview/agritourism/#:~:text=Stated%20more%20technically%2C%20agritourism%20can,the%20visitors%20and%20generating%20income> 26 Kasım 2020’ da alınmıştır.
- Tisdell C.A. (1996). Ecotourism, economics, and the environment: observations from china. *Journal of Travel Research*, 34, 11-19. DOI:10.1177/004728759603400402.

Trabzon Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü (2020). Trabzon Ekoturizm Alanları. Web:

<http://trabzon.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/101726/uzungolde-dag>

bisikleti.aspx 14 Aralık 2020' da alınmıştır.

Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020a). Trabzon Ekoturizm Alanları. Web:

<https://trabzon.ktb.gov.tr/TR-126647/cografi-yapi-ve-iklimsel-ozellikler.html>

15 Aralık 2020' da alınmıştır.

Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020b). Trabzon Ekoturizm Alanları. Web:

<https://trabzon.ktb.gov.tr/TR-57697/doga-sporlari-turizmi.html> 14 Aralık

2020' da alınmıştır.

Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020c). (2020). Trabzon Ekoturizm

Alanları. Web: [https://trabzon.ktb.gov.tr/TR-57697/doga-sporlari-](https://trabzon.ktb.gov.tr/TR-57697/doga-sporlari-turizmi.html)

[turizmi.html](https://trabzon.ktb.gov.tr/TR-57697/doga-sporlari-turizmi.html) 12. Aralık 2020' da alınmıştır.

Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020ç). Trabzon Ekoturizm Alanları. Web:

<https://trabzon.ktb.gov.tr/TR-57691/turizm.html> 14 Aralık 2020' da

alınmıştır.

Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020d). Trabzon Ekoturizm Alanları. Web:

<https://trabzon.ktb.gov.tr/TR-57703/goller-ve-magaralar.html> 14 Aralık 2020'

da alınmıştır.

Trabzon İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020e). Trabzon Ekoturizm Alanları. Web:

<https://trabzon.ktb.gov.tr/TR-57699/yayla-turizmi.html> 13 Aralık 2020' da

alınmıştır.

Tuna, M. (2007). *Turizm, Çevre ve Toplum (Marmaris Örneği)*. M. Tuna (Editörler).

Ankara: Detay Yayıncılık.

Turoğlu, H. ve Özdemir, H. (2005). Bartın ilinin ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 13, 97-116.

Türkiye Kültür Portalı (2020a). Trabzon Ekoturizm Alanları. Web: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/trabzon/TurizmAktiviteleri/calkoy-magarasi> 14 Aralık 2020’ da alınmıştır.

Türkiye Kültür Portalı (2020b). Trabzon Ekoturizm Alanları. Web: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/trabzon/TurizmAktiviteleri/calkoy-magarasi> 12 Aralık 2020’ da alınmıştır.

Türkiye Kültür Portalı (2020c). Artvin Ekoturizm Alanları. Web: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/artvin/gezilecekyer/camili-efeler-tabiati-koruma-alani> 28 Ocak 2021’ de alınmıştır.

Türkiye Kültür Portalı (2020ç). Artvin Ekoturizm Alanları. Web: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/artvin/kulturenvanteri/savangin-magarasi> 18 Ocak 2021’ de alınmıştır.

Türkiye Kültür Portalı (2020d). Artvin Ekoturizm Alanları. Web: <https://kulturportali.gov.tr/turkiye/artvin/kulturenvanteri/sakarya-koyu-bal-magarasi> 18 Ocak 2021’ de alınmıştır.

Türkiye Kültür Portalı (2020e). Giresun İli Mevcut Ekoturizm Çeşitleri. Web: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/giresun/gezilecekyer/giresun-adasi> 17 Şubat 2021’ de alınmıştır.

Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (2020a). Botanik Turizm. Web: <http://tursas.org.tr/2019/01/17/botanik-turizmi-daire-baskanligi/> 01 Aralık 2020’ da alınmıştır.

- Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (2020b). Mağara Turizm. Web: <http://tursas.org.tr/2019/01/14/magara-turizmi/> 03 Aralık 2020’ da alınmıştır.
- United Nations. (2020). Ekoturizm Gelişimi. Web: <https://www.un.org/press/en/2002/envdev607.doc.htm>. 15 Mayıs 2020’ da alınmıştır.
- Vatansever. K., (2020), *Decision Making*, Issam A. Ghazzawi A.I., Tuna. M., Acar. A. (Editörler) Ghazzawi et al: Readings In Management, s.s.24 doi: 10.5038/9781732127562
- Wallace, G.N. and Pierce, S.M. (1996) An evaluation of ecotourism in amazonas, brazil. *Annals of Tourism Research*, 23 (4), 843–873
- Weaver, D. (1998). *Ecotourism in Less Developed World*. UK: Cab International, Oxford University Press.
- Wood, M.E. (2002). *Ecotourism: principles, practises & policiesfor sustainability*, United Nations Environment Programme. United Nations Publication, France.
- World Wide Opportunities On Organic Farm. Web: <https://wwof.net/> 17 Şubat 2021’ de alınmıştır
- Yaraşlı, G.Y. (2007). *Destinasyon imajı ve trabzon yöresine dönük bir çalışma*, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yavuz, Ç.N. (2006). Türkiye’de turizm gelirlerinin ekonomik büyümeye etkisinin testi : yapısal kırılma ve nedensellik analizi, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 7 (2) 2006, 162-171.
- Yeh, C.-C., Lin, C.J.-Y., Hsiao, J.P.-H., Huang, C.-H. (2019). The effect of improving cycleway environment on the recreational benefits of bicycle tourism, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16 (18), 3460, doi:10.3390/ijerph16183460.

- Yeşil Giresun Gazetesi (2021). Giresun İli Mevcut Ekoturizm Çeşitleri. Web: <https://www.yesilgiresun.com.tr/haber/5667277/tirebolu-ilcesindeki-hizirilyas-tepesi-tabiat-parki-olarak-ilan-edildi> 17 Şubat 2021’ de alınmıştır.
- Yeşil, P., Yeşil, M. ve Yılmaz, H., (2008). Jeolojik miras alanlarının alternatif turizm kapsamında değerlendirilmesi: balıca mağarası örneği, *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fak. Dergisi*, Erzurum, 39 (2), 241-248.
- Yeşiltaş, M., Çeken, H. ve Öztürk, İ. (2009). Karadeniz bölgesindeki turizm olanaklarının swot analizi ile değerlendirilmesi, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (3), 250-269.
- Yılmaz, H. ve Surat, H. (2015). Analitik hiyerarşi süreci kullanılarak en uygun ekoturizm etkinliğinin belirlenmesi. *Turkish Journal of Forestry*, 16 (2) , 164-176.
- Yücel, C. (2002). Turizmde yükselen değer: ekoturizm. *TÜRSAB Dergisi*, Mayıs, (219), 4–9, http://www.tursab.org.tr/dosya/1023/02nieko_1023_1889046.pdf.
- Zaman, M. (2008). Fırtına deresi havzası ve kaçkar dağları milli parkı’nın ekoturizm potansiyeli, çeşitlendirilmesi ve gelişme olanakları. *Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (41), 1-33.

EKLER

EK 1: Anket Formu

Aşağıdaki soru formu “Ekoturizmin Turizm Yöneticileri Tarafından Algılanması: Giresun İli Turizm Yöneticileri Üzerine Bir Araştırma” yönelik bir akademik çalışmaya veri sağlamak amacıyla hazırlanmış olup isim belirtmeniz gerekmemektedir. Çalışmanın güvenilirliği açısından cevaplamaya başlamadan önce açıklamaları dikkatlice okumanız ve tüm soruları eksiksiz olarak cevaplandırmanız önemlidir.

Çalışmaya gösterdiğiniz ilgi, ayırdığınız zaman ve değerli katkılarınız için teşekkür ederiz.

Doç.Dr. Hakan AKYURT – Melek TURAN (Giresun Üniversitesi)

Değerlendirme Yöntemi

Takip eden sayfalarda sizlerden “Ekoturizmin Turizm Yöneticileri Tarafından Algılanması: Giresun İli Turizm Yöneticileri Üzerine Bir Araştırma” Kriterlerini değerlendirmeniz istenecektir. Değerlendirme sırasında faktörler ikili olarak karşılaştırılarak, etkiledikleri kavrama göre önemleri verilen ölçek üzerinden belirtilecektir.

Değerlendirme Örnekleri

Örnek Soru

Aşağıdaki faktörlerden hangisinin “Giresun İli Ekoturizmi” üzerindeki etkisi daha fazladır. Eğer “Giresun İli Ekoturizmi” üzerinde “Doğal şartlar” etkisi ile “Ulaşım” etkisinin eşit olduğunu düşünüyorsanız, ortadaki 1 sayısını işaretlemeniz gerekmektedir.

1: Eşit 3: Biraz daha fazla 5: Fazla 7: Çok fazla 9: Aşırı derecede fazla

Çevresel Unsurlar	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Ulaşım
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------

Aşağıdaki faktörlerden hangisinin “Giresun İli Ekoturizmi” üzerindeki etkisi daha fazladır?

1: Eşit 3: Biraz daha fazla 5: Fazla 7: Çok fazla 9: Aşırı derecede fazla

Doğal Şartlar	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Ulaşım
Doğal Şartlar	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	İklim
Doğal Şartlar	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Güvenlik
Doğal Şartlar	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yayla Turizmi
Doğal Şartlar	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Konaklama tesisleri
Doğal Şartlar	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Fiyat
Ulaşım	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	İklim
Ulaşım	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Güvenlik
Ulaşım	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yayla Turizmi
Ulaşım	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Konaklama tesisleri
Ulaşım	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Fiyat
İklim	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Güvenlik
İklim	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yayla Turizmi
İklim	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Konaklama tesisleri
İklim	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Fiyat
Güvenlik	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yayla Turizmi
Güvenlik	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Konaklama tesisleri
Güvenlik	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Fiyat
Yayla turizmi	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Fiyat
Yayla turizmi	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Konaklama tesisleri
Konaklama tesisleri	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Fiyat

DEMOGRAFİK SORULAR

Cinsiyet Durumu

Erkek ()

Kadın ()

Turizmde Çalışma Süresi

1-5 yıl ()

6-10 yıl ()

11-15 yıl ()

15-19 yıl ()

20 yıl ve üstü ()

Görevi

Ön büro Müdür ()

Müdür-Genel Müdür ()

İşletme sahibi () Housekeeping

Yöneticisi ()

Diğer Yöneticiler ().....

Eğitim Durumu

Temel Lise ()

Turizm Meslek Lisesi ()

Önlisans Turizm ()

Önlisans Diğer Bölümler ()

Önlisans devam ediyor ()

Lisans Diğer bölümler ()

Lisans Turizm Bölümleri ()

Lisans devam ediyor ()

Yüksek Lisans Turizm ()

Yüksek Lisans Diğer Bölümler ()

Yüksek Lisans devam ediyor ()

Doktora Turizm ()

Doktora diğer bölümler ()

Doktora devam ediyor ()

Ekoturizm ile İlgili Bir Otelde Çalışma Durumu

Evet ()

Hayır ()

ÖZGEÇMİŞ